

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK BİLİM DALI

**KORUMA YÖNTEMLERİNDEN BİRİ OLAN YENİDEN
İŞLEVLENDİRME KAVRAMININ ÇEVRESEL
ETKİLERİ - ANTAKYA KONAK RESTORAN ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Sevgi NURLU

İstanbul, 2020

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK BİLİM DALI

**KORUMA YÖNTEMLERİNDEN BİRİ OLAN YENİDEN
İŞLEVLENDİRME KAVRAMININ ÇEVRESEL
ETKİLERİ - ANTAKYA KONAK RESTORAN ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Sevgi NURLU

Öğrenci No

160807014

Danışman

Doç. Dr. Şen YÜKSEL

İstanbul, 2020

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum '**Koruma Yöntemlerinden Biri Olan Yeniden İşlevlendirme Karamının Çevresel Etkileri- Antakya Konak Restoran Örneği**' başlıklı araştırmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yaralandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve araştırma içinde kullanıldıkları her yerde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 20/02/2020

Sevgi NURLU

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

19.02.2020

Enstitümüz *Mimarlık* Anabilim Dalı *Mimarlık* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 160807014 numaralı *Sevgi NURLU*'nun "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Koruma Yöntemlerinden Biri Olan Yeniden İşlevlendirme Kavramının Çevresel Etkileri: Antakya Konak Restoran Örneği*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 28/01/2020 tarih ve 2020/04 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince (90) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile *Kabul/Red veya Düzeltme* kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Doç. Dr. Şen YÜKSEL
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Gözde TAŞÇI
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Doç. Dr. Ebru ERDÖNMEZ
(Yıldız Teknik Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Sevgi NURLU

Danışmanı : Doç. Dr. Şen YÜKSEL

Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2020.

Alanı : Mimarlık

Anahtar Kelimeler : Yeniden Kullanma, Antakya, Tarihi Doku, Koruma

ÖZ

KORUMA YÖNTEMLERİNDEN BİRİ OLAN YENİDEN İŞLEVLENDİRME KAVRAMININ ÇEVRESEL ETKİLERİ - ANTAKYA KONAK RESTORAN ÖRNEĞİ

Bu çalışmada, yeniden işlevlendirme kavramı ve yeniden işlevlendirmenin çevresel etkileri; Antakya tarihi çevresinde bulunan yeniden işlevlendirilerek restorana dönüştürülen Konak Restoran'ın işlevsel değişimi ve işlev değişiminin çevresel etkileri bağlamında incelenmiştir.

Korumanın tarihsel süreçteki gelişimi, koruma yöntemlerinden biri olan yeniden işlevlendirmenin tarihi çevrelere ve tarihi yapılara sağladığı kazanımlara değinilmiştir. Tarihsel süreçte Antakya kenti ve Antakya'da bulunan tarihi çevrelerle tarihi yapıların özellikleri incelenerek; Antakya tarihi çevresinde, işlevlendirilerek restorana dönüşen Konak Restoran'ın yeniden işlevlendirme uygulaması incelenmiştir. Konak Restoran' da yeniden işlevlendirmeyle değişen, dönüşen mekanlar ve mekan öğeleri analiz edilmiştir. Binanın yapım sonrası mekanları önceki haliyle karşılaştırılmış, iç ve dış mekanlarındaki tüm değişim ve kayıpları tespit edilerek incelenmiştir. Konak Restoran'ın yeniden işlevlendirme uygulaması ile Konak Restoran'ın içinde bulunduğu tarihi çevreye etkileri ve Antakya tarihi çevresindeki yeniden işlevlendirme müdahaleleriyle meydana gelen değişimlerin olumlu-olumsuz sonuçları anket çalışmalarıyla da desteklenmiştir. Yapıldığı dönemin mimari özelliklerini yansıtan Antakya tarihi çevresi; gözlem, araştırma ve anket çalışmalarıyla analiz edilmiş; tespit edilen eksikliklerin giderilmesine yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Name and Surname : Sevgi NURLU

Supervisor : Assoc. Prof. Şen YÜKSEL

Degree and Date : Master, 2020.

Major : Architecture

Key Words : Reuse, Antakya, Historical Tissue, Conservation

ABSTRACT

ENVIRONMENTAL EFFECTS OF ONE OF THE PROTECTION METHODS OF REFUNCTIONING CONCEPT- ANTAKYA KONAK RESTAURANT

In this study, the concept of re-functioning and environmental effects of re-functioning; The functional change of Konak Restaurant, which has been converted into a restaurant by re-functioning around the history of Antakya, and the environmental impacts of the functional change have been examined.

The development of conservation in the historical process and as one of the conservation methods, the gains of the re functioning that provides to historical environments and historical structures, are mentioned. In the historical process, by examining the characteristics of Antakya city and the historical environments and historical structures in Antakya; The re-functionalization of Konak Restaurant, which has been turned into a restaurant by being functionalized in the historical vicinity of Antakya, was examined. In Konak Restaurant, places and elements of place that have been changed and transformed by re-functionalization have been analyzed. The post-construction places of the building were compared with the previous version and all changes and losses in the interior and exterior places were determined and examined. With the re-functionalization application of Konak Restaurant, the effects of Konak Restaurant on the historical environment in which it is located and the positive and negative results of the changes occurring with the re-functional interventions in the historical environment of Antakya were supported by survey studies. The historical

environment of Antakya; reflecting the architectural features of the period, were analyzed by observations, researches and surveys; solutions are presented to eliminate the identified deficiencies.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ

ABSTRACT

TABLolar LİSTESİ	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YENİDEN İŞLEVLENDİRME KAVRAMI VE TANIMLANMASI

1. KORUMA KAVRAMI	4
1.1. Tarihsel Süreçte Koruma	5
1.2. Tarihi Çevre Olgusu	8
1.3. Tarihi Çevrelerde ve Tarihi Yapılarda Koruma Yöntemleri	9
1.3.1. Tarihi Çevrelerde Koruma Yöntemleri	10
1.3.2. Tarihi Yapılarda Koruma Yöntemleri	11
2. YENİDEN İŞLEVLENDİRME KAVRAMI	13
2.1. Yeniden İşlevlendirmenin Önemi ve Etkileri	14
2.2. Yeniden İşlevlendirmede Dikkat Edilmesi Gereken Ölçütler	14
2.3. Yeniden İşlevlendirme Örnekleri	15
2.3.1. Türkiye'den Tek Yapı ve Çevresel Örnekler	15
2.3.1.1. Esmâ Sultan Yalısı	15
2.3.1.2. Safranbolu Evleri- Karabük	17
2.3.2. Dünya'dan Tek Yapı ve Çevresel Örnekler	19
2.3.2.1. Viyana Gazometreleri	19
2.3.2.2. Floransa- İtalya	21
2.3.2.3. Barselona-İspanya	23

İKİNCİ BÖLÜM

YENİDEN İŞLEVLENDİRMENİN ÇEVRESEL ETKİLERİ

1. ÇEVRE KAVRAMI	26
1.1. Fiziksel Çevre	26
1.2. Toplumsal Çevre	27
2. YENİDEN İŞLEVLENDİRMENİN FİZİKSEL ÇEVRE ETKİLERİ	28
3. YENİDEN İŞLEVLENDİRMENİN TOPLUMSAL ÇEVRE ETKİLERİ	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANTAKYA KENTİ VE GELENEKSEL ANTAKYA DOKUSU

1. ANTAKYA KENTİNİN TARİHİ	30
2. ANTAKYA GELENEKSEL SOKAK DOKUSU	33
3. ANTAKYA GELENEKSEL EVLERİ	36
3.1. Antakya Geleneksel Evlerinde Avlu	38
3.2. Antakya Geleneksel Evlerinde Mimari Öğeler	45
3.2.1. Çatı	45
3.2.2. Cumba	46
3.2.3. Tavan	47
3.2.4. Kapılar	48
3.2.5. Pencereleler	49
3.2.6. Kafa Penceresi	51
3.2.7. Sebil (Fanus) Takası	52
3.2.8. Eşik	53
3.2.9. Niş	53
3.2.10. Mahmel	54
3.2.11. Kitabe	55

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KONAK RESTORAN VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME

BAĞLAMINDA KONAK RESTORANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

1.KONAK RESTORAN ÖZELLİKLERİ	56
1.1. Yapının Konumu	56
1.2. Yapının Tarihçesi.....	58
1.3. Yapının Rölöve Projesi.....	61
3.1. Rölöve Projesi Cephe Özellikleri.....	63
3.2. Rölöve Projesi Kesit Çizimleri	65
1.4. Yapının Restorasyon Projesi.....	66
4.1. Giriş Taşlığı (517 nolu parsel)	68
4.2. Mekan A.....	70
4.3. Mekan B	75
4.4. Seki.....	80
4.5. Tuvalet	84
4.6. Mekan C	86
4.7. Mutfak.....	88
4.8. 1 Nolu Ofis Mekanı.....	92
4.9. 2 Nolu Ofis Mekanı.....	93
4.10. 3 Nolu Ofis Mekanı.....	94
4.11. Avlu.....	96
4.12. Restorasyon Projesi Cephe Özellikleri	98
4.13. Restorasyon Projesi Kesit Çizimleri	99
1.5. Konak Restoran Yeniden İşlevlendirme Bağlamında Analizi.....	100

BEŞİNCİ BÖLÜM

ANKET ÇALIŞMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

1. ANTAKYA TARİHİ ÇEVRESİNE İLİŞKİN ANKET ÇALIŞMASI ...	107
1.1. Tarihi Çevredeki Yeniden İşlevlendirilmiş Geleneksel Yapılara İlişkin Değerlendirmeler	108
1.2. Tarihi Çevredeki Değişime İlişkin Değerlendirmeler	109

1.3. Antakya Tarihi Çevresiyle İlgili Değerlendirmeler.....	111
1.4. Anket Yanıtlarına Dair Analizler	114
2. KONAK RESTORAN'A İLİŞKİN ANKET ÇALIŞMASI.....	114
2.1. Yapıdaki Mekanlara Yönelik Değerlendirmeler	115
2.2. Konak Restoranın Bulunduğu Tarihi Çevreye İlişkin Değerlendirmeler	118
2.3. Konak Restoran' a İlişkin Değerlendirmeler.....	119
2.4. Anket Yanıtlarına Dair Analizler	121
SONUÇ	122
KAYNAKÇA.....	125
EKLER	130
Ek- 1: Antakya Tarihi Çevresine Yönelik Anket Soruları.....	130
Ek- 2: Konak Restoran'a Yönelik Anket Soruları	132
ÖZGEÇMİŞ	135

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. Ülkemizde korumaya yönelik yasal düzenlemeler ve yılları	5
Tablo 2. Korumaya yönelik Avrupa'daki yasal düzenlemeler ve yılları	7
Tablo 3. Antakya'da bulunan avlulu plan tipine sahip yapı örnekleri	40
Tablo 4. Antakya'da bulunan avlulu plan tipine sahip yapı örnekleri	41
Tablo 5. Mekan A Restorasyon uygulamaları.....	75
Tablo 6. B kodlu mekan restorasyon uygulamaları	79
Tablo 7. Seki mekanı restorasyon uygulamaları	83
Tablo 8. Tuvalet mekanı restorasyon uygulamaları	85
Tablo 9. C kodlu mekan restorasyon uygulamaları	88
Tablo 10. Mutfak mekanı restorasyon uygulamaları	92
Tablo 11. 1 nolu ofis mekanı restorasyon işlemleri	93
Tablo 12. 2 nolu ofis mekanı restorasyon işlemleri	94
Tablo 13. 3 nolu ofis mekanı restorasyon işlemleri	95
Tablo 14. Avlu alanı restorasyon uygulamaları	97
Tablo 15. Konak Restoran yeniden işlevlendirme bağlamında mekan öğelerinin analizi.....	102
Tablo 16. Restorasyon uygulamasında işlevi değişen, işlevi korunan ve çağdaş ek olarak yapılan mekanların analizi	103
Tablo 17. Antakya tarihi çevresine yönelik anket katılımcılarının cinsiyet ve yaş dağılımı	107
Tablo 18. Antakya tarihi çevresine yönelik anket katılımcılarının eğitim durumlarına göre dağılımı.....	108
Tablo 19. Antakya tarihi çevresindeki işlevlendirilen yapılara ilişkin sorulara yönelik yanıtlar	108
Tablo 20. Değişen tarihi çevrede meydana gelen farklılıklara ilişkin sorulara yönelik yanıtlar	110
Tablo 21. Antakya tarihi çevresiyle ilgili sorulara verilen yanıtlar	112
Tablo 22. Konak Restoran'a ilişkin anket katılımcılarının cinsiyet ve yaş dağılımı	115

Tablo 23. Konak Restoran'a ilişkin anket katılımcılarının eğitim durumuna göre dağılımı.....	115
Tablo 24. Yapıdaki mekanlara yönelik sorulara verilen yanıtlar	116
Tablo 25. Yapının giriş mekanına yönelik soruya verilen yanıtlar	116
Tablo 26. Yapının tuvalet mekanına yönelik soruya verilen yanıtlar	116
Tablo 27. Yapının yarı açık mekanına yönelik soruya verilen yanıtlar	117
Tablo 28. Yapının kapalı mekanına yönelik soruya verilen yanıtlar	117
Tablo 29. Yapının seki mekanına yönelik soruya verilen yanıtlar.....	117
Tablo 30. Konak Restoranın bulunduğu tarihi çevreye ilişkin sorulara verilen yanıtlar	118
Tablo 31. Konak Restoran' a ilişkin sorulara verilen yanıtlar	119
Tablo 32. Konak Restoran' a ilişkin sorulara verilen yanıtlar	120

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1. Esmâ Sultan Yalısı rölöve ve restorasyon projeleri	16
Şekil 2. Restorasyon öncesi Esmâ Sultan Yalısı	16
Şekil 3. Esmâ Sultan Yalısı günümüzdeki görünüm	17
Şekil 4. 1994 yılına ait Karabük şehir haritası.....	17
Şekil 5. Safranbolu tarihi çevrelerinden biri olan Değirmenbaşı Sokak'ın 1970 li yıllarda ve günümüzdeki görünüşü.....	18
Şekil 6. Safranbolu tarihi evlerinin 1970 li yıllarda ve günümüzdeki görünüşü	18
Şekil 7. Viyana gazometreleri yeniden işlevlendirme projesi kesit ve planlar.....	19
Şekil 8. Endüstri yapısı olarak kullanılan dönemde Viyana gazometreleri.....	20
Şekil 9. Viyana Gazometrelerinin yeniden işlevlendirme sonrası dış cephe görünüşü	20
Şekil 10. Yeniden işlevlendirme sonrası Viyana Gazometrelerinden birinin görünüşü	21
Şekil 11. Kentte Roma Döneminden korunan şehir aksları.....	22
Şekil 12. Della Signoria Meydanı.....	23
Şekil 13. Barselona'daki Cerda planı	24
Şekil 14. Barselona Katalonya Meydanı	24
Şekil 15. Antakya halihazır haritasından yeni ve eski Antakya	31
Şekil 16. Hippodamos'un Antakya'da uyguladığı ızgara plan.....	32
Şekil 17. Antakya geleneksel sokak dokusu.....	34
Şekil 18. Antakya geleneksel sokak dokusu.....	35
Şekil 19. Antakya imar planından evlerin plan tipleri.....	37
Şekil 20. Sofalı plan tipli Antakya evi plan ve görünüşü (Bedi Çankaya Evi)	38
Şekil 21. Esra Barutçu evi zemin kat (avlu) planı	39
Şekil 22. Yasemin Mıstıkoğlu evi rölöve zemin kat planı	39
Şekil 23. Avluda bulunan ağaçlar	42
Şekil 24. Sağır avlu duvarının dış cepheden görünüşü.....	42
Şekil 25. Avluda bulunan su kuyusu örneği	43
Şekil 26. Seki örnekleri	43

Şekil 27. Antakya evlerinde geçiş koridoru örnekleri	44
Şekil 28. Antakya tarihi dokusunda çatı görünüşleri.....	45
Şekil 29. Antakya tarihi dokusunda cumba görünüşleri.....	46
Şekil 30. Ahşap kirişleme sistemiyle yapılan tavan örneği	47
Şekil 31. Ahşap ve betonun kullanıldığı derin oyma tekniğiyle yapılmış tavan örnekleri.....	47
Şekil 32. Tarihi Antakya dokusunda bulunan kapılardan örnekler	48
Şekil 33. Zemin katta yol kotundan yüksekte bulunan pencere örneği	49
Şekil 34. Zemin katta yol kotundan yüksek bulunan pencerelerin iç mekandan görünüşü	50
Şekil 35. Düz ve kemerli pencere örnekleri	50
Şekil 36. Taka arası görünüşü.....	51
Şekil 37. Kafa penceresi örnekleri.....	51
Şekil 38. Kafa penceresi örnekleri.....	52
Şekil 39. Fanus (sebil) takası örnekleri	52
Şekil 40. Antakya evlerinde eşik örneği.....	53
Şekil 41. Niş örnekleri.....	54
Şekil 42. Mahmel örnekleri	54
Şekil 43. Antakya evlerinde kitabe örnekleri	55
Şekil 44. Konak Restoranın bulunduğu 516 nolu parselin imar durumu	57
Şekil 45. Konak Restoran hava görünüşü.....	57
Şekil 46. Yapının bulunduğu alanın 2016 yılı hava fotoğrafı	58
Şekil 47. Konak Restoran'ın bulunduğu 3. mntıka 516 nolu parselin tescil fişi	60
Şekil 48. Rölöve zemin kat döşeme planı.....	61
Şekil 49. Rölöve zemin kat planı.....	62
Şekil 50. Rölöve 4.30 kotu planı	62
Şekil 51. Rölöve güneydoğu cephesi (Kastal Sokak'tan görünüş).....	64
Şekil 52. Rölöve kuzeydoğu cephesi (40 Asırlık Türk Yurdu Caddesi'nden görünüş)	64
Şekil 53. Rölöve kuzeybatı cephesi	65
Şekil 54. Rölöve 1-1 Kesiti.....	65

Şekil 55. Rölöve 2-2 Kesiti.....	65
Şekil 56. Rölöve 3-3 Kesiti.....	66
Şekil 57. Rölöve 4-4 Kesiti.....	66
Şekil 58. Restorasyon zemin kat döşeme planı	67
Şekil 59. Konak Restoran restorasyon zemin kat planı	67
Şekil 60. Konak Restoran restorasyon 4.30 kotu planı.....	68
Şekil 61. Giriş taşılığı (Çıkma)	69
Şekil 62. Taşlıktan avluya giriş	69
Şekil 63. A kodlu mekan görünüşü	70
Şekil 64. Mekan A' da kitabe görünüşü	71
Şekil 65. Pencerelerdeki ahşap kalem işleme detayları	71
Şekil 66. Restorasyon öncesi ahşap malzemelerdeki boyamalar	72
Şekil 67. A kodlu mekanın güneydoğu cephesindeki duvar	73
Şekil 68. A kodlu mekana ait girişler	74
Şekil 69. A kodlu mekanda bulunan ahşap asma tavan.....	74
Şekil 70. B kodlu mekanın görünüşü.....	76
Şekil 71. Restorasyon öncesi mekanın görünüşü	76
Şekil 72. B kodlu mekanın tavan görünüşü	77
Şekil 73. 3 nolu mekanın eşiğinin görünümü	78
Şekil 74. B kodlu mekanın taka arası görünüşü	78
Şekil 75. 3 nolu mekanın seramik döşemesi.....	79
Şekil 76. Sekinin görünüşü	80
Şekil 77. Restorasyon öncesi sekide bulunan mahmel	81
Şekil 78. Sekide yapılan restorasyon uygulamalarıyla ortaya çıkarılan mahmeller...81	
Şekil 79. Mahzene iniş merdiveni	82
Şekil 80. Restorasyon sonrası üstü kapatılan mahzene giriş merdiveni	82
Şekil 81. Restorasyon öncesi seki görünüşü.....	83
Şekil 82. Restorasyon öncesi tuvalet mekanının görünüşü	84
Şekil 83. Tuvalet mekanının fayans döşemesi.....	84
Şekil 84. Tuvalet mekanı asma tavan döşemesi	85
Şekil 85. Mekan C görünüşü	86

Şekil 86. C kodlu mekanın görünüşü.....	87
Şekil 87. Restorasyon öncesi mekanın görünüşü	87
Şekil 88. Mutfak mekanı tavan döşemesi	89
Şekil 89. Mutfak mekanında işlevsiz hale getirilen pencereler	89
Şekil 90. Mutfak mekanı görünüşü.....	90
Şekil 91. Mutfak mekanında yok edilen merdiven.....	90
Şekil 92. Mutfak mekanında çağdaş ek olarak yapılmış merdiven	91
Şekil 93. Mutfak mekanı avludan görünüşü	91
Şekil 94. 1 nolu ofis mekanının görünüşü	92
Şekil 95. 2 nolu ofis mekanının görünüşü	94
Şekil 96. 3 nolu ofis mekanının görünüşü	95
Şekil 97. Avlu görünüşleri.....	96
Şekil 98 Yapı restore edilmeden önce avlunun görünüşü	96
Şekil 99. Avludaki kuyunun görünüşü	97
Şekil 100. Restorasyon güneydoğu cephesi	98
Şekil 101. Restorasyon kuzeydoğu cephesi.....	98
Şekil 102 Restorasyon kuzeybatı cephesi.....	98
Şekil 103. Restorasyon 1-1 Kesiti	99
Şekil 104. Restorasyon 2-2 Kesiti	99
Şekil 105. Restorasyon 3-3 Kesiti	99
Şekil 106 Restorasyon 4-4 kesiti	100
Şekil 107. Zemin kat rölöve ve restorasyon projeleri karşılaştırılması	101
Şekil 108. 4.30 kotu Zemin kat rölöve ve restorasyon projeleri karşılaştırılması	101

KISALTMALAR

- AFAD** : Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
cm.....: Santimetre
m.....: Metre
ICOMOS : Uluslararası Sitler ve Anıtlar Konseyi
KUDEB : Koruma Uygulama ve Denetim Bürosu
UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
yy : Yüzyıl

GİRİŞ

Toplumların çağlar boyunca yaşantı biçimi ve inançları doğrultusunda oluşan kültür, nesilden nesile aktarılması gereken önemli bir olgudur. Kültürün somut yansımalarından biri olan mimari eserlerin, tarih boyunca korunması ve nesilden nesile aktarılması kültürün de korunmasına neden olacaktır.

Kültürümüzün yansımaları olan tarihi çevreler bilinçsiz kullanım ve bakımsızlık nedeniyle bozulmaya uğramışlardır. Ülkemizde son yıllarda başlayan bilinçlenmeyle tarihi çevreler korunmaya ve yapılara yeni işlevler verilerek tarihi çevreler canlandırılmaya başlanmıştır.

Antakya kenti birçok medeniyete tanıklık etmiştir. Kent, tarihinin her döneminde göçlere, depremlere ve savaşlara tanık olmuş farklı din ve milletten unsurları bünyesinde barındırmıştır. Selevkoslardan sonra Roma, Bizans, Arap, Selçuklu, Latin, Memluklar arasında el değiştiren kent farklı kültürlerin etkisiyle dini, kültürel, sosyal ve mimari açıdan çok geniş yelpazeye sahip bir şehir olmuştur.

Antakya kentindeki tarihi çevre ve yapılar, geçmişte tahrip edilse de günümüzde yeniden işlevlendirilerek kullanıma kazandırılmaktadır.

Taş ve ahşap malzemelerinin hakim olduğu geleneksel Antakya evlerinde, avlulu ve sofalı plan tipleri görülür. Çalışmada daha özgün olduğu düşünülerek, sadece avlulu plan tipine sahip yapılar incelenmiştir. Avlulu plan tipine sahip konut modelleri yeniden işlevlendirilerek kafe, restoran ve otel yapılarına dönüştürülerek yeni işlevler verilmeye oldukça uygun yapılardır. Tezde incelenen Konak Restoran, önceleri konut olan günümüzde ise restoran olarak kullanılan geçmiş dönem yapılarından biridir. Konak restoran yeniden işlevlendirme bağlamında ele alınarak tarihi çevrede ve yeniden işlevlendirilen yapıda meydana getirdiği değişiklikler araştırılmıştır.

Tezin Amacı

Araştırmanın amacı; koruma ve yeniden işlevlendirme kavramlarını inceleyerek, bu kavramların Antakya'daki tarihi yapılar ve tarihi çevrelerde yarattığı olumlu-olumsuz etkileri araştırmaktır. Antik Çağ döneminden beri, tarihte önemli bir yeri olan Antakya'nın bir dönem yok oluş sürecine giren tarihi çevresindeki yapılarda yeniden işlevlendirmeyle meydana gelen değişimleri irdelemektir. Çalışmada geçmişten günümüze Antakya'nın tarihi dönemdeki seyri ve Antakya'nın tarihi kent dokusu incelenerek kent hakkında araştırmalar yapılmış, tarihi çevrede bulunan geleneksel Antakya sokak dokusu ve Antakya tarihi dokusundaki geleneksel yapıların mimari özellikleri incelenmiştir. Önceleri konut yapısı hakim olan Antakya tarihi çevresinde, günümüzde yeniden işlevlendirilerek ticaret yapısına dönüşen bir çok yapı bulunmaktadır.

Konak Restoran, Antakya tarihi çevresinde önceden konut olarak kullanılan, sonradan işlevlendirilerek restoran yapısına dönüşen yapılardan biridir. Çalışmada önceden konut olan Konak Restoran'ın yeniden işlevlendirilerek restorana dönüşümü, bu dönüşümün çevreye olan etkileri ve Antakya tarihi çevresindeki dönüşümün çevresel etkileri incelenmiştir.

Tezin Kapsamı

Çalışmanın birinci bölümünde koruma ve yeniden işlevlendirmenin kapsamlı bir tanımı yapılmış, korumayla ilgili düzenlenen yönerge, yasa, yönetmelikler ve tarihsel süreçteki korumanın değişimi incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde çevre ve tarihi çevre kavramlarına değinilmiştir. Yeniden işlevlendirmenin fiziksel ve toplumsal çevre etkileri araştırılmıştır. Üçüncü bölümde Antakya'nın tarihi, Antakya'daki tarihi kent dokusu, Antakya geleneksel yapılarındaki mimari öğeler ve geçmişten günümüze Antakya'nın tarihsel gelişimi incelenmiştir.

Dördüncü bölümde Antakya'da yeniden işlevlendirilen bir yapı olan Konak Restoran'ın işlevsel değişimi mekanlar ve mekan öğeleri analiz edilerek incelenmiştir. Çalışmanın beşinci bölümünde Konak Restoran'ın işlevsel değişimi; bu değişimin

bulunduğu tarihi çevreye olan çevresel etkileri ve Antakya tarihi çevresinde yeniden işlevlendirmeyle meydana gelen çevresel değişimlere yönelik anket çalışması yapılmıştır. Araştırmalar ve anket çalışmasından elde edilen bulgular ışığında sonuç bölümünde Konak Restoran' daki yeniden işlevlendirme müdahalesinin çevresel etkileri ve tarihi çevredeki sorunlar tespit edilmiş; bu sorunlara dair izlenmesi gereken yöntemler sunulmuştur.

Yöntem

Çalışmada öncelikle koruma, yeniden işlevlendirme ve tarihi çevre kavramlarıyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Antakya ile ilgili alan haritaları belediye ve KUDEB' ten elde edilmiştir.

Antakya tarihi çevresindeki sokak dokusu ve tarihi evler gezilerek bu alanlardaki karakteristik mimari formların fotoğrafları çekilmiştir. Antakya tarihi dokusundaki yeniden işlevlendirmeyle değişen tarihi çevreyle ilgili kullanıcı görüşlerini ve tarihi çevredeki fiziksel-toplumsal çevreyi irdeleyen olumlu olumsuz sonuçları tespit etmeyi sağlayan bir anket çalışması yapılmıştır.

Konak Restoran ile ilgili olarak; yapıda çekilen fotoğraflar, yapı restore edilmeden önce çekilen fotoğrafların bulunması, rölöve-restorasyon projesinin temin edilmesi ve yapıda restorasyon öncesi konut olarak kullanıldığı dönemde konutta yaşamış olan kişilerle görüşülmesi yoluyla bilgiler edinilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YENİDEN İŞLEVLENDİRME KAVRAMI VE TANIMLANMASI

Yeniden işlevlendirme kavramı özetle, mevcut işlevi fonksiyonel olmayan yapıların kullanım amacını değiştirerek yapıyı daha fonksiyonel bir yapı haline getirmeyi sağlayan koruma yöntemlerinden biridir. Burden, yeniden işlevlendirmenin tanımını; ‘Malzeme ömrünü tüketmemesine rağmen, işlevsel olarak eskiyerek standart altı kalan, güncelleştirme yapılmadığında, terk edilerek harap olmaya yüz tutmuş yapıların, yıkımdan kurtularak tekrar yaşanılır bir mekân haline getirilmesine yeniden işlevlendirme denir’ şeklinde açıklamıştır. (Burden, 2004) İşlevini yitirmiş yapılar genellikle tarihi yapılar ve tarihi çevrelerdir. Yeniden işlevlendirme bu tip yapılarda ve tarihi çevrelerde görülür.

1. KORUMA KAVRAMI

Her toplumun kendi içinde oluşturduğu; yaşadığı ortamın özellikleri, toplumsal yaşam tarzı ve inançları ile şekillenen bir kültürü vardır. Kültür tarih içerisinde oluşan toplumsal bir mirastır. Toplumlardaki kültür ve yaşam biçimleri zaman içinde değişse de geçmişimizi ve tarihimizi korumak, tüm toplumların kendi tarihi ve yaşayış biçimini bilmesi ve öğrenmesi için korunması gereken bir olgudur.

Kültür durağan bir olgu değildir. Zaman içinde değişen kendini yenileyen bir olgudur ve bu değişim soyut-somut tüm kavramlarına yansır. Maddi manevi her kavram kültürün içinde girmektedir. Kültürü oluşturan manevi unsurlar dil, din, ahlak kuralları, örf ve adetlerdir. Kültürü oluşturan maddi unsurlar ise somut nesnelere kapsar. Bunlar tarihi yapılar, kültürel varlıklar ve toplumdur.

Tarihi yapılar ve tarihi çevreler toplumların kültürel mirasıdır. Kültürel miras; tarih boyunca süregelen uygarlıklar tarafından oluşturulmuş ve sonraki uygarlıkların geçmişini, kültürünü tanımasına yardımcı olan, bu uygarlıklar arası bağı güçlendiren önceki toplumlar tarafından oluşturulmuş soyut ve somut kavramlardır. Tarihi kültürel miras değerlerinin yok olması, uygarlıklar arasındaki bağı yok eder ve kimlik bunalımına sebep olur. Kültürel mirasların korunması ve sonraki nesillere aktararak insanların bilinçlendirilmesi, geçmişini öğrenmesi gerekir. (Kiper,2004)

Tarihsel-kültürel değerlerin koruması ile:

- Toplumlardaki kültürel çeşitlilik tanınabilecek,
- Bölgeye ait karakteristik özellikler öğrenilip korunabilecek,
- Tarihi çevrenin bulunduğu bölgede özgün bir kimlik oluşacak,
- Yöre sakinleri ve dışardan gelecekler için toplumsal imaj yükseltilip, salt maddi değil, manevi kazanç da sağlanabilecek,
- Geçmişimiz, bugün ve geleceğimize uzanan yerel değerler, sonraki kuşaklar için de yaşatılıp, ileriye yansıtılabilecek,
- Böylece, toplumsal bilinç ve gönenç artırılabilir. (Kiper, 2004)

1.1. Tarihsel Süreçte Koruma

Tarih boyunca toplumlar tarihi yapıların ve tarihi çevrelerin korunmasına dair birçok yasa, konferans, toplantı ve bildirgeler yayınlamıştır. Koruma bilincine yönelik ülkemizdeki yasal düzenlemeler tarihsel dönemlerine göre sıralanacak olursa;

Tablo 1. Ülkemizde korumaya yönelik yasal düzenlemeler ve yılları

1874-1906	Asar-ı Atika Nizamnamesi
1912	Muhafaza-ı Abidat Nizamnamesi
1930	Belediye Kanunu
1930	Umumi Hıfzısıhha Kanunu
1930	Belediye Bankası Kuruluş Kanunu
1931	Eski Yapıların Korunması Komisyonu
1933	Belediye Yapı ve Yollar Kanunu
1944	Eski Eserler ve Müzeler Birinci Danışma Komisyonu
1951	Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu
1956	İmar Kanunu
1973	Eski Eserler Kanunu
1983	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
2005	KUDEB'in kurulması

Ülkemizde 1874 yılında Asar-ı Atika Nizamnamesi ile koruma bilinci oluşmaya başlanmış, İkinci Dünya Savaşı sonrası ise hız kazanmıştır. Savaşlar ülkemizde tahribatlara neden olmuş, yapıların onarılması gerektiği fikri

benimsenmiştir. İkinci Dünya savaşının neden olduğu toplu yıkımlar ile tarihi yapıtların ülke dışına çıkartılması sorunları, tarihsel kültürel değerlerin korunması konusunu uluslararası gündeme taşımış, korumanın uluslararası bir sorumluluk olduğu anlayışı benimsenmiştir. (Ahunbay, 1999)

Ülkemizde ilk olarak Osmanlı Dönemi'nde Asar-ı Atika Nizamnamesi ile koruma üzerine yasal kararlar alınmaya başlanmıştır. 1869 yılından 1906 yılına kadar dört defa düzenlenen nizamnamede eski eserlerin Avrupa'ya kaçırılmasını önlemek adına kararlar alınmıştır. Muhafaza-ı Abidat Nizamnamesi Asar-ı Atika Nizamnamesine ek olarak taşınmaz tarihi binaları da içine alan bir nizamnamedir. Bu nizamnameleri takiben Osmanlı döneminde koruma üzerine Eski Yapıların Korunması Komisyonu adında korumayı denetleyen ilk kurul oluşturulmuştur. Fakat bu kurul sadece İstanbul'daki tarihi miraslarla ilgilenmiştir. Belediye Kanunu, Umumi Hıfzısıhha Kanunu ve Belediye Bankası Kuruluş Kanunu ile koruma üzerine kentsel ölçekte kararlar alınmıştır. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu ve İmar Kanunu koruma üzerine bölgeleri daha kapsamlı incelemek adına oluşturulmuş olsa bu konuda başarılı olunamamıştır. 1973 yılında yürürlüğe giren Eski Eserler Kanunu ile koruma kapsamlı bir düzeye gelmiş, korumada sit kavramı ilk olarak söz edilmeye başlanmıştır. (Cinel, 2010)

Günümüzde yürürlükte olan en son yasa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'dur. Koruma üzerine en kapsamlı kararların oluşturulduğu kanun olan Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nu KUDEB (Koruma ve Uygulama Denetim Büroları) adlı kurul oluşturmuştur. 2005 yılında oluşturulan KUDEB taşınmaz tarihi mirasların korunması işleviyle yapılacak her eylemi denetlemek ve onaylamakla yükümlüdür. Ayrıca sit alanlarının derecelerini tespit etmek ve tarihi yapıların kültürel miras olup olmadığını tescillemek te KUDEB'in görevleri arasındadır.

Koruma bilincine yönelik Avrupa'daki başlıca yasal düzenlemeler;

Tablo 2. Korumaya yönelik Avrupa'daki yasal düzenlemeler ve yılları

1931	Atina Uluslararası Konferansı (Carta Del Restaurato)
1933	Atina Sözleşmesi
1945	UNESCO'nun kurulması
1954	Avrupa Kültür Konvansiyonu
1962	Malraux Yasası
1964	Venedik Sözleşmesi
1965	ICOMOS Vakfı'nın kurulması
1974	Amsterdam Bildirgesi
1985	Granada Konvansiyonu
1999	Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü
1999	Burra Tüzüğü
2008	ICOMOS Kültürel Rotalar Tüzüğü

Avrupa'da korumayla ilgili yönergeler 1931 Carta Del Restaurato Sözleşmesi (Atina Uluslararası Konferansı) ile başlamıştır. Atina Konferansında koruma kavramının temel kuralları oluşturulmuştur. Kültürel mirasın korunması için her ülkede yasal düzenlemelerin gerekliliği öngörülmüştür. 1933 yılında yapılan Atina Sözleşmesi, Carta Del Restaurato sözleşmesinde savunulan görüşlere karşı olarak yapılmış bir sözleşmedir. Bu sözleşmede tarihi ve bakımsız tüm yapıların yıkılması gerektiği savunulmuştur. 1933 Atina Sözleşmesi tarihi mirasın korunmasına büyük ölçüde zarar veren bir sözleşmedir. 1954 Avrupa Kültür Konvansiyonu Türkiye'nin de yer aldığı, Atina Sözleşmesindeki görüşleri reddeden bir anlaşmadır.

1945 yılında 2. Dünya Savaşı'ndan sonra UNESCO kurumu oluşturulmuştur. Koruma üzerine en önemli misyonu üye ülkelerdeki tarihi eser ve yapıları dünya mirası olarak kabul etmesidir.

1962 Malraux Yasası yapılarda korumanın devlet desteğiyle yapılmasını savunan bir yasadır. 1964 Venedik Tüzüğü günümüzdeki koruma anlayışının temellerinin atıldığı, tarihi çevrelerin de korunması gerektiğini savunan bir tüzüktür. 1965 yılında dünya genelinde kültür miraslarını araştırma ve belgeleme için ICOMOS kurulmuştur. ICOMOS koruma adına yapılan büyük bir adımdır. 1974 Amsterdam Bildirgesi, yeniden işlevlendirme kavramının ilk olarak ortaya çıktığı ve yeniden işlevlendirmeye ilgili kararların alındığı bir bildirgedir. Granada Konvansiyonu, 1985

yılında Granada’da gerçekleşen, korunmakta olan yapıları denetleyen ve onaylayan yetkili bir kuruluş olması gerektiğini savunan bir sözleşmedir. Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü 1999 yılında Meksika’da gerçekleşen, kültürel mirasının korunmasının kültür turizmini sağlayacağı düşüncesini benimseyen bir tüzüktür. ICOMOS Kültürel Rotalar Tüzüğü, 2008 yılında Kanada’da gerçekleşmiştir. Korumaya yönelik gelişen teknoloji, bilimi kullanmayı ve insanların koruma konusunda daha interaktif, dinamik ve akılcı çözümlere başvurması gerektiğini savunan bir tüzüktür.

Avrupa’da tarihi yapılarda koruma bilincine yönelik çalışmalar 1931 yılında Carta Del Restaurato ile başlayıp günümüze dek çeşitli örgütlerin (ICOMOS, UNESCO) kurulmasıyla, yasalarla ve kararlarla gelişerek korumada bilimsel yöntemlerin benimsendiği şekline ulaşmıştır. Özensiz yapılan onarımlar ve ekler gün geçtikçe korumanın özenle yapılması gerektiğini ve tarihi yapıların tarihi belge olarak değerlendirilmesi gerektiği olgusunu doğurmuştur. Yukarıda değinilen yasalar dışında Avrupa’da tarihi demiryollarının, tarihi endüstri yapılarının, tarihi duvar resimlerinin, tarihi yapılara ait strüktür sisteminin, tarihi ahşap yapıların ve su altı kültür miraslarının korunmasına dair yasalar bulunmaktadır.

1.2. Tarihi Çevre Olgusu

Tarihi çevreler geçmiş dönemlerdeki toplumların yaşadığı sosyal alanlardır. İçerisinde tarihi-kültürel değeri olan birçok unsur bulunan tarihi çevreler, tarihi yapılar ve onu çevreleyen sokak dokusuyla oluşan bir bütündür. Tarihi çevreler yapıldığı dönemdeki mimari dokuyu (yapım teknikleri, kullanılan malzeme, plan şemaları) tanımamıza yardımcı olur. Önceki dönemlerde yaşayan toplumların yaşam biçimi, aile yapısı, sosyal ilişkileri ve değerleri hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlayan nitelikli belgelerdir. Yapıldıkları dönemin teknolojisine ve yapım tekniklerine göre yapılmış olan tarihi çevreler günümüz şartlarına göre daha ilkel çevreler olarak tanımlanır. Tarihi çevreler, zamanla geçirdikleri değişime rağmen kendi özgün kimliklerini korudukları sürece değerlerini korurlar. (Arabacıoğlu, Aydemir, 2007)

Arabacıoğlu ve Aydemir ‘Çevre bir kültürün, tarihi bir birikimin ifadesidir. Çevre insana paralel olarak, doğar büyür ve gelişir. Çevrenin son görüntüsü tıpkı bir

insan gibi tüm var oluşunun izlerini taşır. Bu izler, sosyal, kültürel ve ekonomik yapının izleridir ve tarihi çevrenin yapı taşlarıdır.’ demiştir. (Arabacıoğlu, Aydemir, 2007)

19. yy sonlarında Sanayi Devrimiyle başlayan fabrikalaşma ile köylerden kentlere göç artmış; sanayileşmeyle gelişen teknoloji yapılarında uygulanan yapım tekniklerini değiştirmiştir. Köylerden kentlere göç kentlerde hızlı nüfus artışlarına ve çarpık yapılaşmalara neden olmuş, bu durum tarihi çevrelere zarar vermiştir. Yapılardaki yapım tekniklerinin değişmesi ise tarihi çevrelerdeki tarihi yapıların tercih edilmemesine neden olmuştur. Tarihi çevreler çağımızın ihtiyaçlarını karşılayamayan, sosyoekonomik yönden zayıf insanların yaşadığı atıl bölgelere dönüşmüş ve tarihi yapılar tahrip olmuştur. Çöküntünün tüm aşamalarının (durağanlaşma, köhneme ve yıpranma) gerçekleştiği, kentle ilişkisi az alanlar kentsel çöküntü bölgesi olarak adlandırılmaktadır. (Işıkkaya,2008)

Kentsel çöküntü bölgeleri, altyapı ve teknik bakımından güncel durumdaki çevrelere uyum sağlayacak şekilde işlevlendirilirse çöküntü bölgesi olmaktan çıkar ve ekonomik-sosyal yönde katkı sağlayan alanlara dönüşebilir. Geçmiş dönemlerde yıpratılarak tahrip edilen tarihi çevreler günümüzde bilinçli birçok toplum tarafından yeniden işlevlendirilerek, yapılara ve çevrelere yeni işlevler kazandırılarak canlandırılmaktadır.

Tarihi çevreler ilerleyen zaman ve değişen sosyokültürel yapıya rağmen özgünlüğünü koruduğu sürece değerli olurlar. Günümüzde ekonomik alanda büyük bir paya sahip olan kültür turizminde başarıyı yakalamak tarihi çevrelerin korunarak yaşatılmasıyla mümkündür. Tarihi miras değerlerine sahip bölgeler koruyup topluma tanıtılarak bölgenin ekonomik ve sosyal açıdan gelişmesine imkan sağlarlar.

1.3. Tarihi Çevrelerde ve Tarihi Yapılarda Koruma Yöntemleri

Günümüzdeki koruma müdahalelerinin geçmiş dönemlerdeki koruma müdahalelerinden en büyük farkı, o dönemde moda olan mimarlık akımı veya öznel düşüncelere bağlı olarak hareket etmeden uygulanarak, belirli bilimsel metotlara göre yapılmasıdır. Geçmiş tarihlerde Fransa, İtalya ve İngiltere’ de başlayan özenli olmayan onarımlar tepki görmüş, bazı düşünürler yapıda onarıma karşı çıkmış yapının olduğu

gibi kalması gerektiğini savunmuştur. Günümüzde uygulanan bilimsel koruma metodu, önceki dönemlerde başarısız olan koruma yöntemlerinden oluşan problemler ışığında şekillenmiş ve günümüzdeki halini almıştır. 19. yüzyıl sonrasında kurulan çeşitli komisyonlar ve hazırladıkları tüzüklerle yapının korunması şartıyla devamlılığı esas alınmış ve korumaya yönelik bilimsel yöntemler oluşturulmuştur. Günümüzde koruma müdahaleleri daha bilinçli yaklaşımlarla; alanında uzman mimar, restoratör ve mühendislerce yapılmaktadır. (Kılıç, 2015)

1.3.1.Tarihi Çevrelerde Koruma Yöntemleri

Tarihi çevrelerde koruma yöntemleri;

- Müze anlayışıyla koruma
- Çevredeki bozulmaları önleme
- Koruma- Saklama
- Kentsel yenileme teknikleridir. (Arabacıoğlu, Aydemir, 2018)

Müze Anlayışıyla Koruma: Müze anlayışıyla koruma tekniği çevrede hiçbir değişiklik yapmadan olduğu gibi korumaktır. Çevrenin zarar görmemesi için tüm önlemlerin en baştan alınmalıdır. Tarihi çevrenin dış etkenler sebebiyle bozulup tahrip olmaması için gerekli tüm önlemlerin alınması gerekmektedir. Yakın geçmişten günümüze kalan tarihi çevrelerde yeniden kullanım imkânı olduğundan müze anlayışıyla koruma tekniği genellikle uygulanmamaktadır.

Çevredeki Bozulmaları Önleme: Çevrelerde tahribe, bozuk yapılaşma ve kirliliğe neden olan etkenlerin oluşumunu önlemeye yönelik bir koruma yöntemidir. Zararlı dış etkilerin azaltılması çevrede oluşacak bozulmaların azalmasına yardımcı olur.

Koruma-Saklama: Çok zarar görmemiş tarihi çevrelerde basit onarımlarla korunabilecek çevrelerde tercih edilir.

Kentsel Yenileme Teknikleri: Kentsel yenileme tarihi çevrelerde yeniden işlevlendirme amaçlı yapılan işlemlerdir. Köhnemiş tarihi çevrelerin onarılarak yeniden kente kazandırılmasıdır. Oluşturulan yeni çevre hem eski tarihi çevreye zarar

vermeyecek şekilde tarihi çevreye uygun, hem de yeni kente entegre olacak şekilde tasarlanmalıdır. (Taşçıoğlu, 2018)

Sanayileşme dönemiyle yapım sistemlerinde teknolojinin gelişmesi ve istihdamın artmasıyla köyden kente göç artmış, şehirlerde artan nüfus sağlıksız kentleşmeye neden olmuştur. Kent merkezlerinde bulunan geleneksel yapım teknikleriyle yapılan yapıların bulunduğu tarihi çevreler zamanla kullanılamaz ve tahrip olmuş kentsel çöküntü bölgelerine dönüşmüştür. Çağın ihtiyaçlarına cevap veremeyen tarihi çevrelerde yapılacak koruma işlemi bu bölgelere yeni işlevler vererek kullanmaktır. Bu bölgelerde yapılacak koruma işlemi tarihi çevrelerin yıpranmasını engelleyerek canlanmasını sağlar. Koruma işlemlerinin işlevsel olabilmesi için tarihi çevrenin ve kentin genel yapısıyla uyumlu kararlar verilmelidir. Tarihi çevreler özgünlüğü korunarak günümüz teknolojilerini karşılayacak şekilde korunmalıdır. Tarihi çevreler geçmiş dönemlere ait toplumların yaşayış biçimi, gelenekleri, kültürleri ve sosyal yapısına dair bilgiler verir. Bu bölgelerde uygulanacak koruma müdahaleleri tarihi çevre kurgusuna ışık tutar.

Tarihi çevrelerde koruma uygulamaları sadece çevrede bulunan yapı üzerinde koruma uygulaması olarak düşünülmediği sürece başarılı olur. Koruma yasa ve yönergelerine uygun olarak yapılmış, yapı odaklı olmayacak şekilde yapının bulunduğu çevreyi de kapsayan koruma işlemleri başarılı bir tarihi çevre koruma uygulaması olur. Niteliksiz yapılan her koruma tarihimizle ilgili kalıntıların silinmesine neden olur.

Tarihsel koruma çalışmaları, bölgelerin ekonomik kalkınmasında büyük rol oynamaktadır. Korumayla değişen kentsel yaşam kurgusuyla bölgede sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetler artar. Tarihi nitelikleri bütünüyle ortaya çıkarılmış bir bölgede kültür turizmi canlanır. Bu durum bölge için yeni bir istihdam ortamı demektir.

1.3.2. Tarihi Yapılarda Koruma Yöntemleri

Yapılarda koruma yöntemleri Ahunbay'ın sınıflandırmasına göre;

- Sağlamlaştırma
- Bütünleme

- Yeniden işlevlendirme
- Yeniden yapma
- Temizleme
- Çağdaş Ek
- Taşımadır. (Ahunbay,2009)

Sağlamlaştırma: Yapının strüktüründe ve malzemesinde oluşmuş bozulmaları onarmaya yönelik yapılan koruma yöntemidir. (Ahunbay,2009)

Bütünleme: Belirli kısımları tahrip olmuş ya da yok olmuş yapının özgün durumuna uygun şekilde çağdaş ya da geleneksel tekniklerle onarılmasıdır. (Ahunbay,2009)

Yeniden İşlevlendirme: Yapının özgün haline zarar vermeden çeşitli plan değişiklikleriyle işlev değişikliği yapılması yani yapının kullanım amacının değiştirilmesidir. Yapı kullanıcının ve çevrenin ihtiyaçlarını yerine getiremediği durumlarda kullanılan bir yöntemdir. Rövitalizasyon bu işlem için kullanılan diğer bir isimdir. (Üçer,2011)

Yeniden Yapma: Kullanılmayacak şekilde tahrip olmuş yapının eldeki verilere dayanarak özgün biçimine uygun olarak yeniden yapılmasıdır. Yapılarda yeniden yapım yöntemi çok tercih edilen bir yöntem değildir, zorunlu durumlardan uygulanan bir yöntemdir. Yeni yapılan yapı anıt değerinde sayılmaz.

Temizleme: Yapının özgün durumundan zıt, herhangi bir kültür mirası değeri taşımayan ilave bölümlerinin çıkarılmasıdır. Sonradan eklenen ilave bölümler farklı dönemlerde o dönemin mimari akımını yansıtan tarihi eserler olabilir. Bu eserler temizleme uygulamasında yıkılabilecek eser kapsamına girmez. Temizleme işleminin yapılabilmesi için ek yapının tarihi eser kapsamına girmemesi gerekir. (Ahunbay,2009)

Çağdaş Ek: Yapıda sonradan inşa edilen eklerdir. Eklerin yapının özgün malzeme kullanımına, yapım tekniğine uygun olması gerekir. Ayrıca yapılan eklerin yapının kütsel uyumuna ve çevreyle ilişkisine zarar vermemesi gerekir.

Taşıma: Bazı tarihi eserler bulunduğu konumda oluşan herhangi bir olumsuzluktan dolayı mevcut yerinden başka bir konuma taşınması gerekebilir. Bu olumsuzluklar herhangi bir doğal afet, çevre-şehircilik düzenlemeleri gibi nedenlerden kaynaklanabilir. (Ahunbay,2009)

Tarihi yapılarda koruma müdahalelerinde yapıdaki öğelerin hasarlar durumları tespit edilerek özgün halini en iyi şekilde korumayı sağlayacak koruma yönteminin belirlenmesi gereklidir. Bir yapıda koruma yöntemlerinden birkaçı uygulanabilir. Yapının her bölümü tek tek analiz edilip, uygulanması gereken koruma yöntemi tespit edilerek koruma işlemi uygulanmalıdır.

Bir tarihi yapı korunurken onun sadece mekansal olarak kullanılabilirliğine bakılmaz. Yapının estetik ve sanatsal açıdan korunmaya değer niteliklere sahip olması, tarihi belge ve eskilik niteliği olması gereklidir. Bir yapının korunmaya değer eski eser niteliğinde olmasını sağlayan görüşler ülkeler arasında değişiklik göstermektedir. Türkiye’de korunmaya değer, tarihi miras niteliğinde olan yapılar 1900 tarihinden önce inşa edilmiş yapılardır. Nadir olarak 20. yy yapılarından da korunmaya değer nitelikte yapılar mevcuttur. Bu nitelikte olmaları için ise önemli mimari değere sahip bir eser olması gereklidir.

2. YENİDEN İŞLEVLENDİRME KAVRAMI

Tarihsel süreç içerisinde kullanılabilirliğini yitirmiş, eskimiş, kullanıcının isteklerini karşılayamayan tarihi yapıların özgün kimliğine zarar vermeden başka bir fonksiyon verilerek dönüştürülmesi yeniden işlevlendirme olarak tanımlanır. Yapıya özgün işlevinden farklı bir işlev verilerek, yapı farklı amaçlara hizmet etmek amacıyla kullanılır.

Zamanla, teknolojik gelişmeler ve bu gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar doğrultusunda çoğu tarihi yapı fonksiyonel olarak günümüz ihtiyaçlarına cevap veremeyecek duruma gelir. Bu durumda; eğer yapı fiziksel olarak ta eskimiş ise yeniden yapılarak işlevlendirilir. Ancak yapı fonksiyonel olarak da eskimişse farklı işlev verilerek yenilenir. Bu yapıların yeniden işlevlendirilip farklı fonksiyonlar verilerek kullanılması kültürel değerlerin sürekliliği sağlar ve yapı atıl duruma düşmekten kurtarılmış olur. Günümüzde tarihi yapıların bulunduğu alanlar genellikle kent merkezlerinde bulunan alanlardır. Yeniden işlevlendirme geleneksel konut yapılarında da görülür. İşlevini kaybetmiş geleneksel konut yapıları; yeniden konut olarak kullanılabilir veya butik otel, kafe, restoran gibi yapılara dönüştürülebilir.

2.1. Yeniden İşlevlendirmenin Önemi ve Etkileri

Yeniden işlevlendirme mevcut yapıdaki onarma işlemi olduğundan ekonomik kazanç sağlar. Yapının tekrar yıkılmasıyla oluşacak malzeme, emek ve zaman kaybı önlenmiş olur. Bir yapının yıkım işlemi olmadan mevcut hali üzerinde restorasyon uygulamalarıyla kullanıma kazandırmak yeniden yapmaktan daha ekonomik bir iştir.

Yeniden işlevlendirme, insanlığın çevrede yaratmış olduğu tahribat sonucu çevre bilincinin artmasıdır. Önceden bulunduğu çevrede değeri olmayan atıl durumdaki yapılar yeniden işlevlendirilerek bulunduğu çevreye ve çevredeki binalara değer katar.

2.2. Yeniden İşlevlendirmede Dikkat Edilmesi Gereken Ölçütler

Tarihi bir yapının ya da tarihi bir çevrenin yeniden işlevlendirilmesinde koruma ilkelerine göre müdahale yapmak esastır. Koruma işlemlerinden yeniden işlevlendirmede dikkat edilmesi gereken ölçütler;

- Yeniden işlevlendirmenin yapının özgün durumuna uygun bir şekilde yapılması,
- Yeniden işlevlendirmenin fonksiyonel olması,
- Yeniden işlevlendirmenin kültürel sürdürülebilir olması,
- Yapılan işlemin alanında uzman kişilerce yapılmasıdır.

Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesinde uygulanacak yöntem ilk olarak yapının özgün kimliğinin tespit edildiği rölöve ve gerekiyorsa restitüsyon projelerinin hazırlanmasıdır. Yapıya verilecek yeni işlevin projesi restorasyon projesinde projelendirilir.

Yeniden işlevlendirmenin yapının özgün durumuna uygun bir şekilde yapılması: Yapının strüktür, yapım tekniği ve malzeme gibi özellikleri tespit edilerek, özgün haline en uygun malzeme ve yapım tekniğiyle yapılması gerekir.

Yapının fonksiyonel olması: Bir yapı, işlevlendirilen yeni fonksiyonunda işlevsel ve kullanılabilir olduğu sürece ayakta kalmaya devam eder. Tarihi bir yapı fiziksel olarak (özgün malzeme, özgün yapım tekniği) koruma ilkelerine uygun olarak yapılmış olsa da fonksiyonelliğini kaybetmiş bir yapının kullanılabilirliği yoktur.

Yapının sürdürülebilirliği: Yapıya verilecek yeni işlevde kültürel-ekonomik anlamda devamlılığın sağlanmasıdır. Kültürel anlamda sürdürülebilirlik yapıya ait sanatsal-mimari öğelerin korunmasıyla sağlanır. Ekonomik sürdürülebilirlik yapının kullanılabilirliğinin uzun süreli olmasıyla sağlanır.

Yapılan işlemin alanında uzman kişilerce yapılması: Yapıdaki yeniden işlevlendirme işlemlerinin bilimsel yöntemlere uygun usul ve esaslarla yapılması alanında uzman, tecrübeli kişiler tarafından yapılmasıyla mümkündür. Alanında uzman restoratör, mimar ve mühendislerle yapılan bir yeniden işlevlendirme uygulaması nitelikli ve başarılı sonuçlar doğurur.

2.3. Yeniden İşlevlendirme Örnekleri

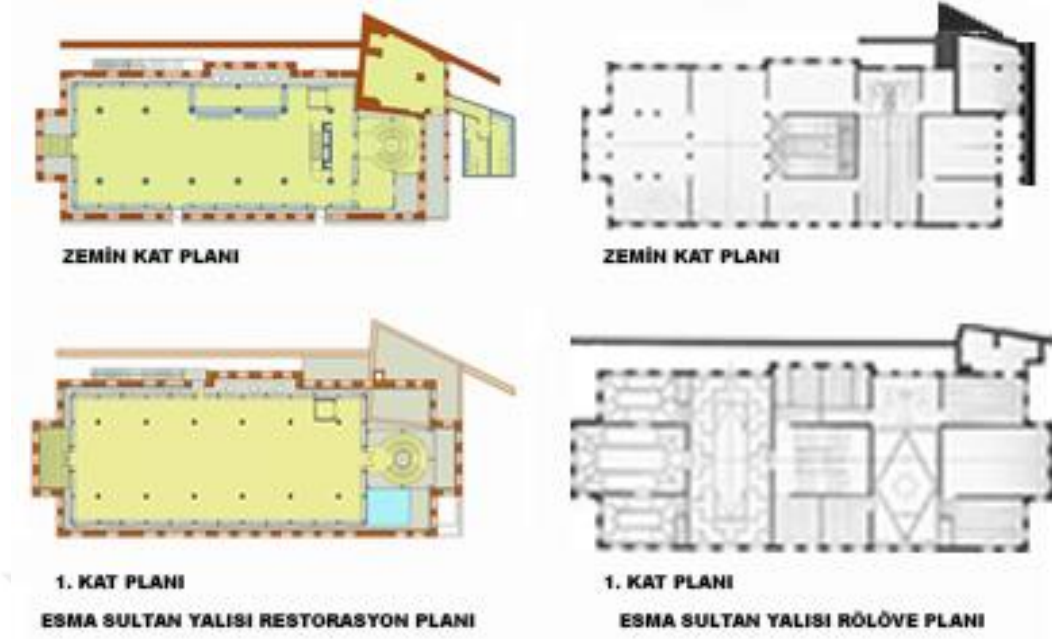
Yeniden işlevlendirme örnekleri ülkemizde ve Dünya’da uygulanmış olan tarihi yapı ve tarihi çevre işlevlendirmelerine ait örnekleri kapsamaktadır.

2.3.1. Türkiye’den Tek Yapı ve Çevresel Örnekler

Ülkemizden örnek olarak tarihi yapı örneği olarak Esmâ Sultan Yalısı, tarihi çevre örneği olarak ise Karabük-Safranbolu tarihi çevresi incelenmiştir.

2.3.1.1. Esmâ Sultan Yalısı

Osmanlı döneminin en önemli yapılarından biri olan Esmâ Sultan Yalısı, bir dönem Rum Okulu olarak kullanılmış; büyük bir yangın geçirdikten sonra ise mobilya ve kömür deposu olarak kullanılmıştır. Daha sonra tekrar büyük bir yangın geçiren yapı sadece dış duvarlardan oluşan bir yapıya dönüştü. (Şekil 1)

Şekil 1. Esmâ Sultan Yalısı rölöve ve restorasyon projeleri

Kaynak: https://archnet.org/sites/5133/media_contents/38668

https://archnet.org/media_contents/38670

Sedad Hakkı Eldem, Boğaziçi Yalıları, 2. Baskı, İstanbul: Koç Vakfı Yayınları, 1994.

1990'lı yıllarda restore edilen yapı, dış duvarları korunup iç mekanı cam duvarlardan oluşan çelik strüktürle çevrelenerek kapalı bir mekana dönüştürülmüştür. Günümüzde yapının yeniden işlevlendirilmiş hali çok amaçlı etkinlik salonudur. Zemin katı bar ve restoran olarak tasarlanıp, birinci katı konferans salonu ve etkinlik alanı olarak işlevlendirilmiştir. (Şekil 2, 3)

Şekil 2. Restorasyon öncesi Esmâ Sultan Yalısı

Kaynak: <https://www.gadarchitecture.com/tr/esma-sultan->

<https://www.degisti.com/index.php/archives/6325>

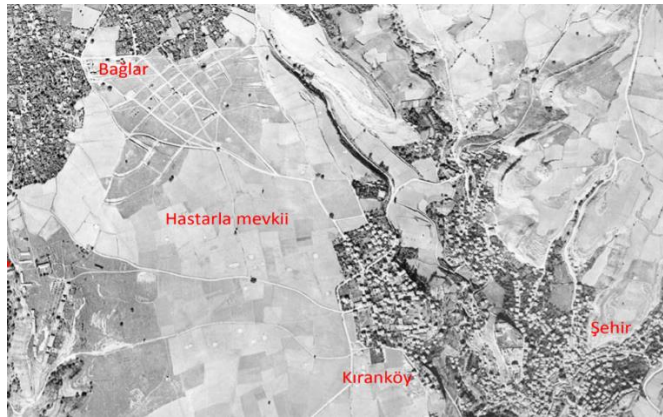

Şekil 3. Esmâ Sultan Yalı günümüzdeki görünüm

Kaynak: <https://www.gadarchitecture.com/tr/esma-sultan->
<https://seyahatdergisi.com/esma-sultan-yalisi/>

2.3.1.2. Safranbolu Evleri- Karabük

Safranbolu bölgesi, UNESCO Dünya Miras Listesi'nde bulunan bir bölgedir. 1994 yılında Dünya Miras Listesine dahil olan Safranbolu'daki tarihi çevre, yeniden işlevlendirme ve koruma işlemlerinde nitelikli olarak değerlendirilebilecek bir bölgedir. Belediyenin kent ile ilgili yaptığı çalışmalarla Safranbolu evlerindeki nitelikli yapıların onarımı yapılmıştır. Niteliksiz durumdaki yapıların bir kısmı ise yıkılmıştır. Safranbolu bölgesi konut, otel, restoran ve kafe yapılarının bulunduğu turistik bir bölgeye dönüştürülmüştür. Kentteki önemli tarihi çevreler Hastarla, Kıranköy ve Bağlar mevkileridir. (Şekil 4, 5, 6)

Şekil 4. 1994 yılına ait Karabük şehir haritası

Kaynak: Cemil Belder, Bir Varmış Bir Yokmuş Safranbolu,
<http://www.cemilbelder.com/safranboluda-birvarmis-biryokmus>

Şekil 5. Safranbolu tarihi çevrelerinden biri olan Değirmenbaşı Sokak'ın 1970 li yıllarda ve günümüzdeki görünüşü

Kaynak: Şeyma Sena Kaya, 1994 Yılı Dünya Miras Kararı Öncesi ve Sonrasında Safranbolu Yerleşmesi, Kentsel ve Mimari Dönüşümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2002.

Şekil 6. Safranbolu tarihi evlerinin 1970 li yıllarda ve günümüzdeki görünüşü

Kaynak: Kızıltan Ulukavak, Safranbolu Korumada 40 Yıl 40 Söyleşi, 1. Baskı, Karabük: Safranbolu Kültür ve Turizm Vakfı Yayınları, 2015, s 78.

Şeyma Sena Kaya, 1994 Yılı Dünya Miras Kararı Öncesi ve Sonrasında Safranbolu Yerleşmesi, Kentsel ve Mimari Dönüşümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2002, s 33.

Safranbolu evlerinin korunup yeniden işlevlendirilmesinde yerel yönetim disiplinli çalışmalar yürütse de bölgedeki koruma işlemlerinde tahrip olan birçok tarihi yapı ve sokak dokusu bulunmaktadır. Tarihi çevredeki bazı bölgelerde taş kaplı sokak dokusu yer döşemeleri değiştirilerek asfalt ve arnavut kaldırımı uygulanmıştır. Bu değişim cepheyle yol dokusu arasındaki uyumu etkilemiştir. Bölgede yıkılma tehlikesinde olan tehlike oluşturan yapılar bulunmaktadır. Bu yapılar yok edilmeli çevrede oluşacak zararlar engellenmelidir. Yeniden işlevlendirilen konut yapılarının bir kısmında cephe dokusu bozulmuş, uygulamada bir kısım yapının özgünlüğü kaybolmuştur. Kentteki önemli tarihi çevrelerin kent merkezine uzaklığı ve ulaşım

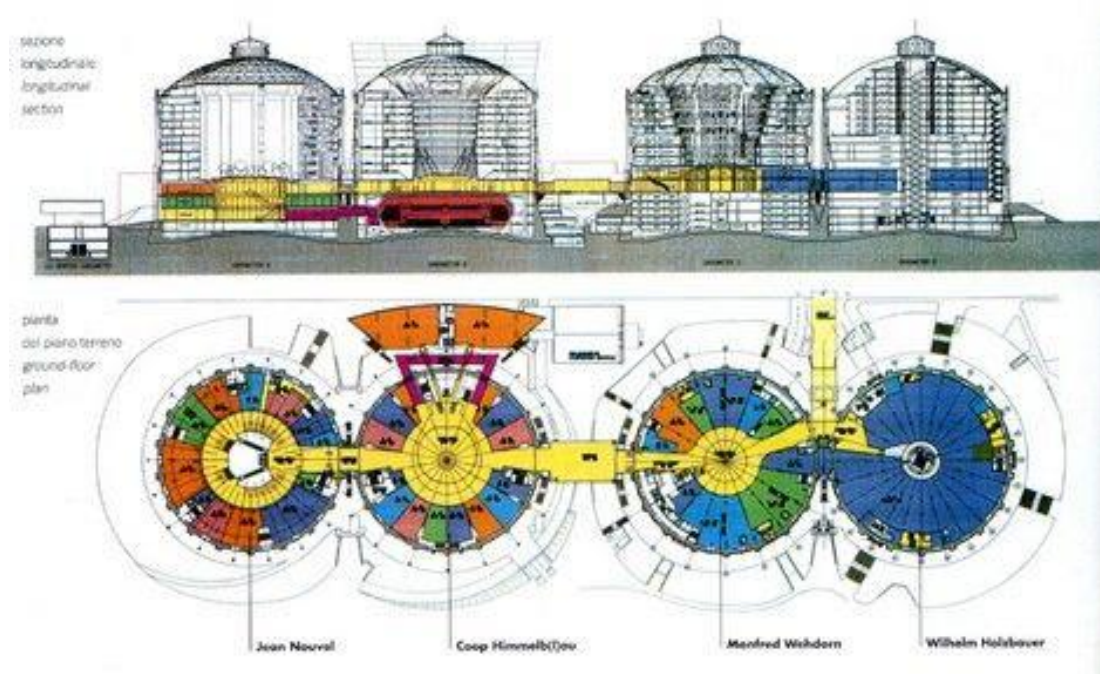
dair nitelikli çözümlerin yapılmayışı bu bölgelerdeki turizm faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemiştir. (Kaya, S. Ş., 2019)

2.3.2. Dünya'dan Tek Yapı ve Çevresel Örnekler

Dünya'dan örneklerde en kapsamlı örnekler olması nedeniyle tarihi yapıda Viyana Gazometreleri, tarihi çevre örneklerinde ise Floransa-İtalya ve Barselona-İspanya örnekleri incelenmiştir.

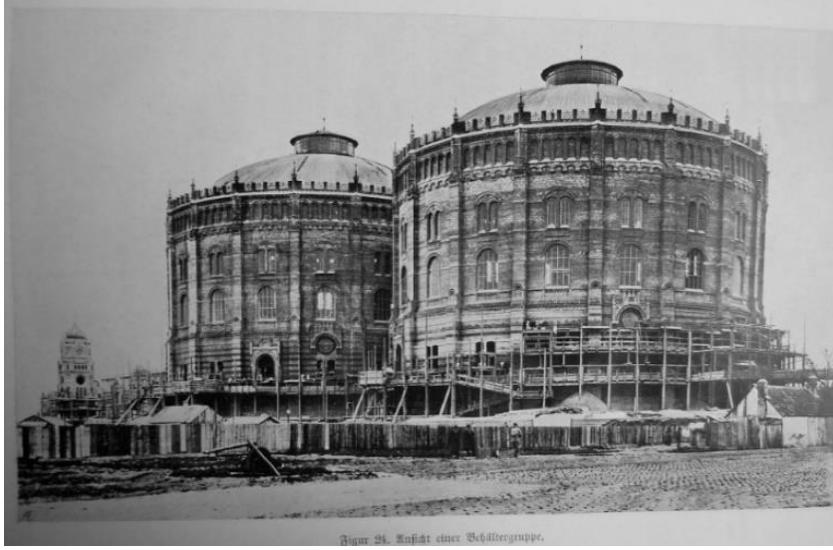
2.3.2.1. Viyana Gazometreleri

Viyana gazometreleri, 1896 yılında Avrupa'nın sanayileşme projesi kapsamında yapılan 4 ayrı dairesel tank ve bunları örten tuğla duvar dış cepheden oluşan plan tipine sahip bir endüstri yapısıydı. 1970 yılında tanklar işlevsiz kalmıştır. 1999 yılında yapı yeniden işlevlendirilmeye karar verilmiştir. (Şekil 7, 8)

Şekil 7. Viyana gazometreleri yeniden işlevlendirme projesi kesit ve planlar

Kaynak: <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/557/8364.pdf>

Şekil 8. Endüstri yapısı olarak kullanılan dönemde Viyana gazometreleri

Kaynak:<http://kot0.com/endustri-yapilarinin-donusumu-viyana-gazometreleri/#jp-carousel-1578>

Yapı işlevlendirilirken iç yapı elemanı olan tanklar sökülüp yalnızca dış cephe elemanları olan tuğla duvarlar kalacak şekilde otel, konut, öğrenci evi, ofis, alışveriş merkezi ve sinema mekanlarının bulunduğu kompleks bir yapıya dönüştürülmüştür. Yapıda bulunan 4 gazometrenin her birinin yeniden işlevlendirme projesi farklı bir mimar tarafından tasarlanmıştır. (Şekil 9, 10)

Şekil 9. Viyana Gazmometrelerinin yeniden işlevlendirme sonrası dış cephe görünüşü

Kaynak: <http://kot0.com/endustri-yapilarinin-donusumu-viyana-gazometreleri/#jp-carousel-1576>

Şekil 10. Yeniden işlevlendirme sonrası Viyana Gazometrelerinden birinin görünüşü

Kaynak: <http://kot0.com/endustri-yapilarinin-donusumu-viyana-gazometreleri/#jp-carousel-1755>

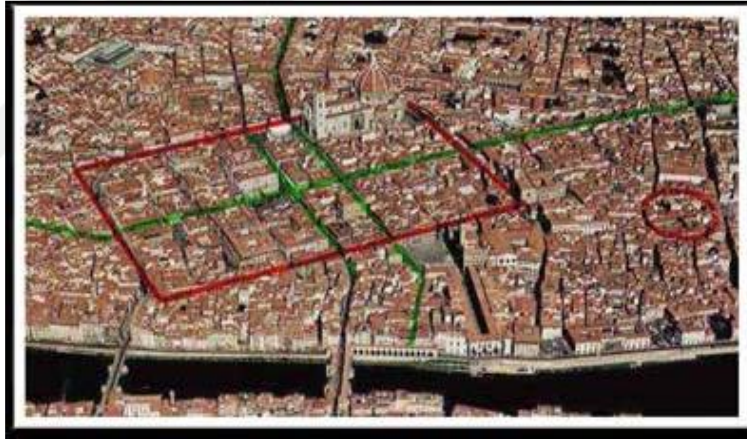
2.3.2.2. Floransa- İtalya

Floransa M.Ö. 59 yılında kurulan, gerek ticaret gerekse sanat-mimarlık alanlarında Avrupa'nın gözde şehirlerinden biri olan biridir. Rönesas döneminde birçok sanatçı barındırması ve bir dönem Roma uygarlığının hüküm sürdüğü bir şehir olması kenti mimari anlamda zengin bir kente dönüştürmüştür. Rönesans dönemi sanatçılarının eserleri ve Roma uygarlığının geniş şehircilik bilgisinin izleri şehre oldukça yansımış tarihi doku açısından zengin bir şehir haline getirmiştir. Kent 1982 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi' ne girmiştir. Floransa tarihi dokusu bir dönem revizyon adına zarar görmüş olsa da genel olarak koruma adına örnek tarihi dokulardan biridir. 1990'lı yıllarda tespit edilen kentsel plan revize gerekliliği 2010 yılında 'Florence 2010' adlı stratejik planlamayla uygulamaya konulmuştur. Kentte izlenen koruma stratejileri;

- Kentteki tarihi dokuyu en iyi şekilde korumak,
- Kenti turistlere her açıdan en başarılı şekilde tanıtmak,
- Kent merkezlerindeki yaşam kalitesini arttırmak,
- Kentteki toplu ulaşımı arttırarak çevre kirliliğinin azaltmak,
- Kent merkezindeki yaya akımlarını arttırmak

- Tarihi çevrelerdeki konut ağırlıklı tarihi yapıların yeniden işlevlendirilerek sosyal mekanlara dönüştürülmesi,
- Şehir merkeziyle şehirden uzak bölgelerin birbiriyle ilişkisini ulaşım ağlarını genişleterek arttırmak,
- Kentte yapılacak yeniliklerde bütüncül bir yaklaşım izlenmesi,
- Kentte daha iyi tasarlanmış açık kamusal mekanların oluşturulmasıdır. (Aydın, 2013)

Şehirde revizyona ilk olarak savaşların yıkımından büyük zarar görmüş köprülerin onarımıyla başlanmıştır. Köprüler kentin ulaşım arterlerini oluşturan bileşenlerdir. Bütünleşik tasarım anlayışıyla, sokak dokusunun yapı ile uyumlu olmasına dikkat edilmiştir. Korumada yapıların özgün yapısına uygun koruma anlayışıyla hareket edilerek revizyonlar yapılmıştır. Kentte Roma döneminden kalma bazı şehir aksları korunmuştur. (Şekil 11)

Şekil 11. Kentte Roma Döneminden korunan şehir aksları

Kaynak: Gülhan Kılınç, Roma Dönemi Floransa Kenti ve Günümüze Gelen İzleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2010, ss 20.

Floransa' da meydan kavramı oldukça önemli bir yere sahiptir. Tasarımda meydan kavramına ve yol akslarına oldukça dikkat edilerek şehircilik esaslarına uygun bir tasarım uygulanmıştır. Della Signoria Meydanı, Duomo Meydanı ve Santa Maria del Fiore Meydanı kentteki önemli meydanlardır. Tarihi yapılardan dini yapıların bulunduğu alanlarda meydanlar oluşturulmuş, bu bölgeler hem tarihi dokuyu tanıma hem de sosyal aktiviteleri gerçekleştirmeye olanak sağlayan rekreasyon alanlarına dönüştürülmüştür.

Şekil 12. Della Signoria Meydanı

Kaynak: <https://yolkure.com/floransa-gezi-rehberi/>.

Kentte Florence 2010 planlama stratejisiyle atıl durumdaki endüstriyel alanlar yeniden işlevlendirilmiştir. Eski Leopolda Tren İstasyonu, yeniden işlevlendirilerek sergi, konut, otel ve oditoryum alanlarının bulunduğu kompleks bir alana dönüştürülmüştür.

2.3.2.3.Barselona-İspanya

Barselona kenti, kuruluşu İ.Ö. 10 yılına dayanan zengin tarihi kültürel mirasa sahip, şehircilik planlamasında Avrupa'nın en iyi şehirlerinden olan bir kenttir. Kentteki şehir planlaması Cerda planı denilen bir plandır. (Şekil 13)

Kentte 1976 yılında farklı özelliklerde olan 4 ayrı bölgede kentsel dönüşüm planlamalarına başlanmıştır. Uygulamasına 1999 yılında başlanan kentsel dönüşüm planında;

- Fazla tahrip olmuş yapılar yıkılarak bu evlerde yaşayanlara belediye yeni evler inşa etmiştir.
- Uygulama bölgelerinde açık alan ve meydan alanları bulunmamaktaydı. Kentsel dönüşüm projelerinde bazı yapılar tamamen yıkılarak bu alanlar meydan ve açık kamusal mekanlara dönüştürüldü. (Şekil 14)
- Bölgelerdeki otopark problemi yeraltı otoparklarıyla çözülmüştür.
- Önceleri yetersiz olan altyapı (elektrik, su, doğal gaz) yenilenmiştir.

- Bölgelede sosyal mekanlar tasarlanmıştır. (Demirtaş, Y., Esgin, İ., 2006)

şekil 13. Barselona'daki Cerda planı

Kaynak: <http://kot0.com/aracsiz-kentler-barselona-sokaklari-yayalara-geri-vercek-bir-planlamanin-esiginde/>

şekil 14. Barselona Katalonya Meydanı

Kaynak: <https://www.travelingturks.com/avrupa/ispanya/barselona/gezilecek-yerler-barselona/katalonya-meydani/>

şehirde 1999 yılında kentsel dönüşüm projesiyle Cerda planındaki tasarım eksiklikleri revize edilerek meydan ve kamusal açık mekanlar oluşturulmuştur. Barselona kentinde uygulanan bir diğer güzel çevre planlaması da 22@ projesidir. 22@ projesi eski sanayi bölgesinin dönüşümünü kapsayan; konut, eğitim, konaklama

gibi alanların birbiriyle ilişkisini ve altyapı sistemlerini başarılı bir şekilde kuran bir projedir. (Budak, 2013)

Barselona’ da tarihi değerler duyarlılıkla korunmuştur. öküntü alanlarına dönüşen, ekonomik-sosyal yaşam standardı düşük insanların yaşadığı, suç vakalarının çok olduğu bölgelerde müze, kafe, restoran, sergi alanı gibi mekanlar tasarlanarak bu bölgeler çöküntü bölgesi olmaktan kurtarılmıştır. Bu bakımdan Barselona yeniden işlevlendirme adına örnek alınması gereken bir kenttir.

İKİNCİ BÖLÜM

YENİDEN İŞLEVLENDİRMENİN ÇEVRESEL ETKİLERİ

Yeniden işlevlendirmeye tarihi çevreler değişime uğrar. Bu değişimin olumlu ya da olumsuz olma durumu işlevlendirme müdahalesinin niteliğine bağlıdır. Başarılı bir yeniden işlevlendirme faaliyeti çevredeki somut öğelere değer katar ve güzelleşen fiziksel çevre bölgeyi sosyoekonomik anlamda canlandırır.

1. ÇEVRE KAVRAMI

Çevre, kavram olarak her bilim dalında farklı yorumlanabilen çok geniş tanımlamalara sahiptir. Mimari anlamda çevre; kent kimliğini tanımlayan, canlıların, insan topluluklarının birbirleriyle etkileşim halinde olduğu yaşam alanını oluşturan alanlardır. İnsanlar ve doğadaki tüm canlılar yaşamlarının her alanında çevreyle etkileşim halindedir.

Çevreyi oluşturan öğeler somut ve soyut öğelerdir. Somut öğeler meydanlar, yapılar, caddeler, sokaklar, köprüler, parklar ve yolları oluşturan fiziksel çevredir. Soyut öğeler ise toplumsal çevre olarak adlandırılan çevreyi yaşayan toplumun çevreyle olan ilişkisi ve toplumun kültürünü oluşturur.

Çevre, kavram ve oluşum kriterleri açısından kültür kavramına benzer. Kültürün toplum yaşamındaki etkisi, çevreyi oluşturan somut olgularda karşımıza çıkar ve toplumu etkiler. Çevrede bulunan öğelerin kullanımı ve hayat bulma biçimi toplumların yaşam tarzının ve kültürünün somut bir göstergesidir. Bu nedenle çevreyi oluşturan fiziksel çevre ve toplumsal çevre birbiriyle her zaman etkileşim halindedir.

1.1. Fiziksel Çevre

Fiziksel çevre, doğal çevre ve yapma çevre olarak iki başlık altında incelenebilir. Doğal çevreyi, yeşil, su, iklim, ısı, nem, rüzgar, topoğrafya... gibi insan eliyle yapılmamış etmenler oluşturur. Yapma çevre ise; insan eliyle yapılmış yapılar, yollar, meydanlar gibi somut öğelerden oluşan yapılı çevredir. Kentlerin oluşumunda fiziksel çevre koşulları ve kültür etkindir. Yapıların çevreyle ve birbirleriyle olan

ilişkileri bölgede yaşayan toplumun sosyokültürel durumu hakkında bilgi verir. (Erdönmez,2005)

Bir kentin gelişmişlik düzeyinin en somut göstergesi fiziksel çevredir. Çevre iyileştirme faaliyetleri günümüzde kentsel kalkınma modellerinde, marka kent modellerinde, çevre canlandırma faaliyetlerinde yerel yönetimlerin uyguladığı bir yöntemdir. Efektif olarak tasarlanan açık kamusal alan kullanıcının vakit geçirip sosyalleşmek isteyeceği bir alan demektir. Fiziksel çevrede bulunması gereken özellikler; işlevsellik, bütünsellik ve bakımlı olmasıdır.

İşlevsellik: Çevrenin toplumun ihtiyaçlarına yeterince cevap verebilmesidir. İyi bir kentsel planlamayla kapalı ve açık alanları ve birbiriyle ilişkileri iyi tasarlanmış bir çevre işlevsel bir çevredir. Şehircilik esaslarına uygun olarak tasarlanmayan bir fiziksel çevre toplumsal çevrenin ihtiyaçlarını karşılayamadığı, işlevsiz bir çevreye dönüşür.

Bütünsellik: Çevrenin bulunduğu bölgeyle, onu etraflayan kapalı alanlarla dil ve mimari üslup açısından uyumudur.

Bakımlı olması: Çevrenin iyi durumda kalması için çevreyi kullanan halk ve yerel yönetimler tarafından gerekli özenin gösterilmesidir.

1.2.Toplumsal Çevre

Toplumsal çevre, çevreyi paylaşan toplumun psikolojik, sosyal ve kültürel yapısıdır. Çevre sosyal bir olgudur ve onu yaşayan, kullanan bir toplumla var olur. Çevrede yaşayan insan topluluklarının birbiriyle ve çevreyle olan ilişkilerini tanımlayan çevre toplumsal çevredir.

Toplumsal çevrenin iyilik ve refah halinin sağlanması fiziksel çevrenin iyiliğiyle mümkündür. Çevrenin korunmadığı bakımsız alanlar toplumların tercih edeceği bir çevre olmaz. Toplumsal çevrenin iyiliği insanların mutluluğu ve refah düzeyiyle bütünlenir. Toplumların mutluluk ve refah düzeyi ise yaşadığı çevrede insanlarla kurduğu sosyal diyalog, ekonomik olarak rahat bir yaşamla mümkündür.

Kültürün toplum yaşamındaki etkisi, çevrede bulunan somut olgularda karşımıza çıkar ve toplumu etkiler. Çevrede bulunan mekanların kullanımı ve hayat bulma biçimi toplumların yaşam tarzının, kültürünün somut bir göstergesidir. Kültür

olgusu mekan ve çevre kullanımını tesir etmektedir. Bu bakımdan çevre kavram ve oluşum kriterleri açısından kültür kavramıyla benzerlikler gösterir. Çevreler toplumları tanımaya yarayan belge niteliği taşırlar. (Erdönmez, 2005)

2. YENİDEN İŞLEVLENDİRMEİN FİZİKSEL ÇEVRE ETKİLERİ

Tarihi çevrelerde yeniden işlevlendirme, koruma yönergelerine uygun müdahalelerle yapıldığında fiziksel çevreyi olumlu yönde etkiler. Özgün kimliğine uygun olarak işlevlendirilen çevrede fiziksel çevre öğeleri değer kazanır. Tarihi çevrelerde yeniden işlevlendirme müdahaleleri fiziksel çevrede yapılacak onarımlarla başlar.

Fiziksel çevrede yapılan yeniden işlevlendirme müdahaleleri fiziksel çevre öğelerinin değerlendirilmesini sağlar. Yeniden işlevlendirme müdahaleleri yapma çevre üzerinde uygulanır. Yeniden işlevlendirme işlemi başarılı olan fiziksel çevrede toplumsal çevre de olumlu etkilenir. Bu yüzden tarihi çevrenin kalkınması fiziksel çevrede yapılacak disiplinli bir koruma müdahalesiyle mümkündür. Disipliner uygulamalarla yapılan bir yeniden işlevlendirme müdahalesi, tarihi çevredeki mimari üslubu göze alarak özgün malzeme ve özgün yapım tekniklerine uygun yapılacak uygulamalarla mümkündür. (Gedik,2015)

Çevredeki yapıların ve sokakların yeniden işlevlendirilmesi bölgeyi tercih edilen bir çevreye dönüştürerek toplumsal çevrenin, ekonominin ve turizm faaliyetlerinin olumlu yönlerde etkilenmesini sağlar. Yeniden canlandırılan tarihi çevrede turizmi canlandırır ve bölgedeki fiziksel çevre unsurları değer kazanır.

3. YENİDEN İŞLEVLENDİRMEİN TOPLUMSAL ÇEVRE ETKİLERİ

Tarihimizi, kültürümüzü yansıtan tarihi çevreler ülkemizde uzun bir dönem gerekli değeri görmemiş, tarihi çevreler kendi haline bırakılmış, kimi yapılar tahrip edilmiş kimileri ise bakımsızlıktan yıkılmıştır. Tarihi çevrelerdeki bu durum toplumsal çevreyi de etkilemiş, tarihi çevreler hırsızlık, gasp olaylarının yaşandığı, toplumsal refahın zayıf olduğu bölgelere dönüşmüştür. Yeniden işlevlendirme toplumsal

çevredeki en büyük etkisi tarihi çevrelerdeki toplumsal çevrenin olumlu yönde değişmesini ve tarihi çevrelerin güvenli yerler haline gelmesini sağlamaktır. Yeniden işlevlendirilen çevrelerde toplumsal çevreler olumlu yönde gelişir.

Tarihi çevreler, barındırdıkları kültürel ve mimari değerlerle turizm faaliyetlerinin yapılabileceği alanlardır. Yeniden işlevlendirilerek değerlendirilen tarihi çevreler bölgedeki halka iş ortamı oluşturur ve toplumun refah düzeyinin artmasını sağlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

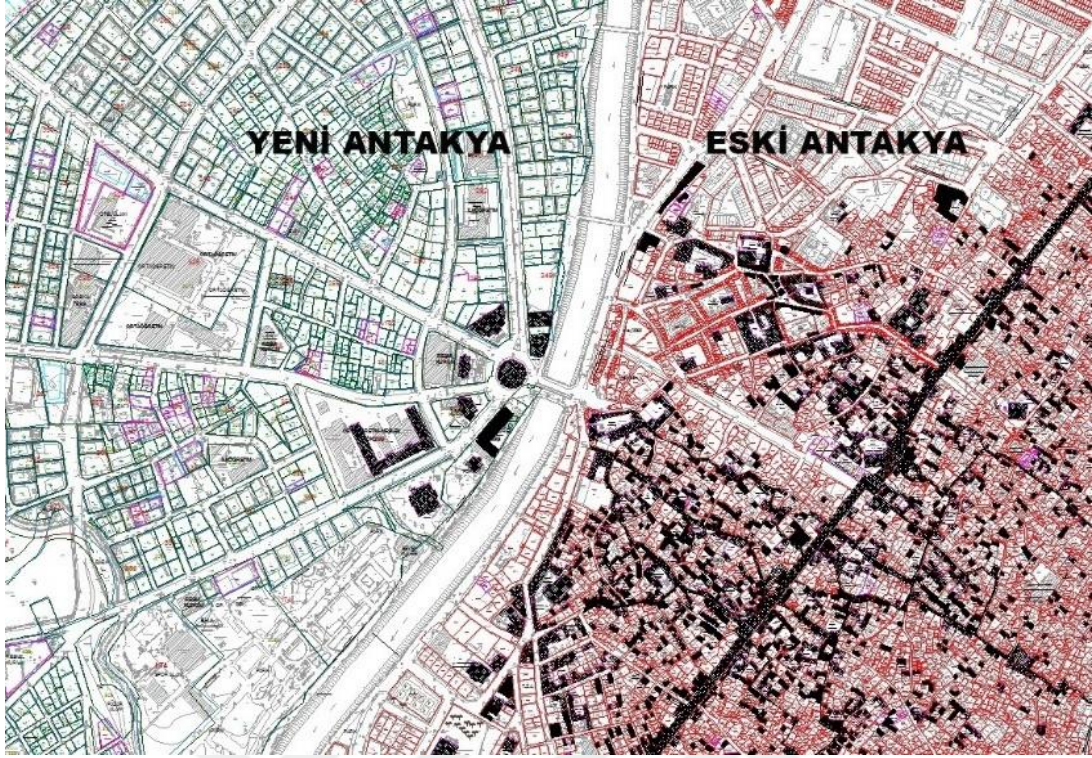
ANTAKYA KENTİ VE GELENEKSEL ANTAKYA DOKUSU

Antakya, Türkiye'nin en güneyinde 36° 10' kuzey enlemi ve 36° 06' doğu boylamlarında bulunan Hatay ilinin il merkezidir. Hatay ili doğusunda ve güneyinde Suriye; batısında Akdeniz; kuzeyinde ise Gaziantep, Kilis ve Adana illerinin bulunduğu bir güney sınır şehridir. Antakya tarih boyunca birçok devletin himayesinde bulunduğu ve birçok ticaret yollarını barındıran bir kent olduğu için çok zengin bir tarihi dokuya sahiptir. Kentte hüküm süren devletler birçok tarihi ve kültürel miras bırakmışlardır ve günümüzde bu izleri görmek mümkündür.

1. ANTAKYA KENTİNİN TARİHİ

Antakya, ülkemizin en eski şehirlerinden olan, kuruluşu M.Ö. 300' lü yıllara dayanan antik bir kenttir. M.Ö. 2200' lü yıllardan beri önemli ticaret yolları üzerinde bulunmaktadır. İkliminin güzel olması ve verimli topraklarının olması kenti değerli yapan etkenlerdir. Kent, tarihinin her döneminde göçlere ve savaşlara tanık olmuş, farklı din ve milletlerden olan toplumların yaşadığı bir yer olmuştur. Selevkoslar, Roma, Bizans, Arap, Selçuklu, Latin, Memluklar arasında el değiştiren kent 1517' de Osmanlı egemenliğine girmiştir. 400 yıl Osmanlı egemenliğinde kalan kent 1. Dünya Savaşı sonrası 19.yy da Fransız idaresinde kalmıştır. 1938'de bağımsızlığını ilan edip Hatay Devleti olmuştur fakat bu durum bir yıl sürmüş olup 1939'da Türkiye Cumhuriyeti'ne katılmıştır. (Temiz, 2002)

Antakya, şehrin ortasından geçen Asi Nehri'yle ikiye bölünmüş durumdadır. Asi Nehri'nin doğusundan Habib-i Neccar Dağı'na kadar olan bölge eski Antakya, nehrin batısında kalan alan ise yeni Antakya olarak adlandırılmaktadır. Eski Antakya, Asi Nehri ile Habib-i Neccar Dağı arasında kalan alan anıt kent niteliğinde zengin tarihi dokuya sahip bir alandır. (Rifaioğlu, 2003) (Şekil 15)

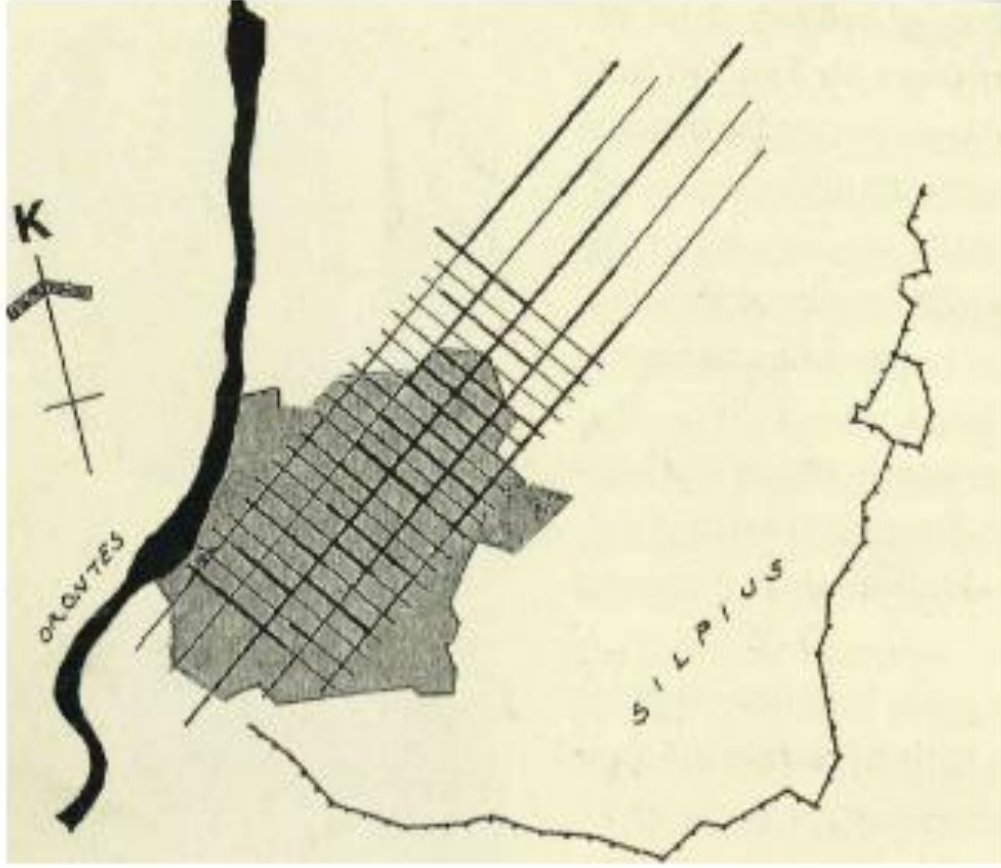

Şekil 15. Antakya halihazır haritasından yeni ve eski Antakya

Kaynak: Hatay Büyükşehir Belediyesi harita arşivi.

Antakya, ilk olarak M.Ö. 4000 yılında Akadların, daha sonra da M.Ö. 1800-1600 yıllarında merkezi Halep olan bir beyliğin, M.Ö. 17. yy sonlarında ise Mısırlıların egemenliğinde bulunmuştur. M.Ö. 700 yıllarında Asurluların egemenliğine geçmiştir. Asurluların baskısından kurtulmak isteyen kent Pers egemenliğini kabul etmiştir. (Rifaioğlu, 2003)

Antakya'nın tarihi M.Ö. 4000 lere dayansa da asıl kuruluşu M.Ö. 300 yılı olarak kabul edilir. M.Ö. 300 yılında Selevkoslar'ın eline geçip Asi Nehri ile Habib-i Neccar Dağları arasındaki bölgede kurulmuştur. Günümüzde de eski Antakya evlerinin, tarihi dokunun bulunduğu bölge buradadır. Selevkoslar döneminde mimar Hippodamos tarafından planlanmış güneybatı kuzeydoğu rüzgar yönüne göre oluşturulan ızgara plana sahip bir şehir planlaması vardır. Bu plan kış aylarında güneşi, yaz aylarında rüzgarı alabilen bir plandır. Gridler 112 metreye 56 metreden oluşan dikdörtgenlerdir. (Şekil 16)

Şekil 16. Hippodamos'un Antakya'da uyguladığı ızgara plan

Kaynak: Ataman Demir, Çağlar İçinde Antakya, 1996.

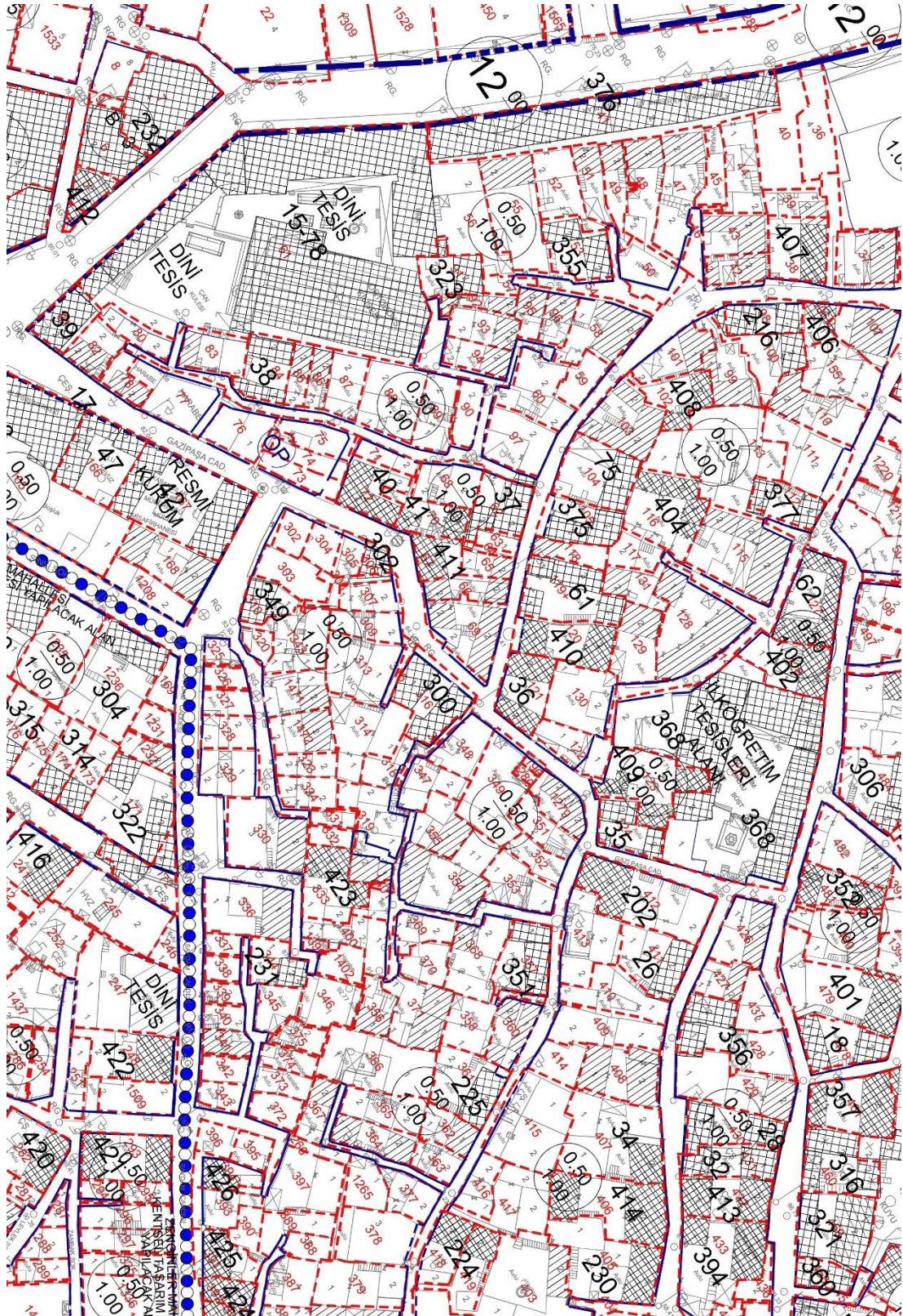
M.Ö. 64 yılında Roma hakimiyete geçen Antakya'da yapılan en büyük inşaat, hala devamlılığını koruyan Kolonadlı Cadde'dir. Kolonadlı Cadde'nin adı günümüzde Kurtuluş Caddesi'dir. Antakya Roma döneminde en zengin çağını yaşamıştır. Bir dönem Pers istilasına uğrayan kent Persler tarafından tahrip edilip yakılmış olsa da ele geçirilememiştir. Fakat istila kente büyük zararlar vermiş, eski zengin dönemi bu istilayla sona ermiştir. Pers istilasını insanların göç etmesine neden olmuş, şehrin Romalılar dönemindeki altın çağı bitirmiştir. Bu dönemde yaşanan şiddetli depremler ve bulaşıcı hastalıklar şehirde birçok yıkıma neden olmuş, burada yaşayan insanların göç etmesine neden olmuştur. İstila sonrası Persler tarafından ele geçirilemeyen kent Roma himayesinde devam etmiş olsa da 395 yılında Roma imparatorluğu Doğu Roma (Bizans)- Batı Roma olarak ikiye ayrılmış, Antakya Doğu Roma (Bizans) egemenliğinde kalmıştır. Bizans döneminde Antakya ticaret alanında çok verimli dönemler geçirmiştir. 634 yılında Araplar Doğu Roma topraklarına girerek 638 yılında

Antakya'yı ele geçirmiştir. Kentin Arap hakimiyetine geçmesiyle asırlardır süren Hristiyanlık mezhebi yerini Müslümanlık mezhebinin hakim olduğu bir şehre dönmüştür. Kent Arap hakimiyetiyle de eski önemini kazanamamış, ticaret faaliyetleri zayıflamıştır. 968 yılında tekrar Bizanslıların eline geçen kent eski altın çağ dönemine döndürülmeye çalışılmıştır. 1071 Malazgirt Savaşı ile kent Selçuklular'ın eline geçmiştir. Selçuklar'ın himayesinde az kalan şehir 1098- 1268 yılları arasında Haçlılar'ın himayesine geçmiştir. 1268- 1516 yılları arasında Memluk yönetimine geçmiştir. Antakya Memluk yönetimine geçtikten sonra İslam hakimiyetine geçip Hristiyanlık hakimiyeti son bulmuştur. Antakya 1516 yılında Mercî Dabık Savaşında Osmanlı himayesine geçmiştir ve Türkiye Cumhuriyeti'ne katılmadan önceki son biçimini Osmanlı döneminde almıştır. Bu dönemde ızgara plan düzeni kaybolmuş, kendiliğinden oluşmuş plansız, dar sokaklardan ibaret bir doku oluşmuştur. (Demir, 1995) Günümüzde güney batı- kuzey doğu yönünde olup Selevkoslardan günümüze gelen çok az sokak bulunmaktadır. (Salıcı, Güzelmansur)

Arıman, 'Osmanlı İmparatorluğu döneminde (1517-1918), kentin İstanbul'a uzak olması ve Mısır fethinden sonra askeri önemin de kaybedilmesi, ayrıca kentin Ortadoğu' da bulunan büyük geçiş yollarının dışında kalmış olması gibi faktörler sonucu Antakya kenti, kendi halinde, küçük ve önemsiz bir kasaba olarak yaşamıştır.' demiştir. Arşivlerde Antakya'nın Selevkoslar dönemi ve Roma dönemindeki durumu hakkında nitelikli belgelere ulaşılabilirken Osmanlı dönemindeki durumu hakkında çok fazla belge bulunmamaktadır. Bunun nedeni Antakya'nın Selevkoslar ve Roma döneminde çok önemli bir kentken, Osmanlı döneminde önemsiz bir kasabaya dönüşmüş olmasıdır. (Arıman, 2002)

2. ANTAKYA GELENEKSEL SOKAK DOKUSU

Antakya geleneksel sokak dokusu, 2 metre-3,5 metre arası dar sokaklardan oluşan, bir ya da iki katlı bitişik nizam yapıların ve çıkmaz sokakların bulunduğu organik şehir planlamasına sahip özelliklerdedir. Tarihi çevrede Hippodamus dönemi ızgara tipli plan şeması kısmen görülmektedir. (Şekil 17)

Şekil 17. Antakya geleneksel sokak dokusu

Kaynak: KUDEB harita arşivi.

Antakya sokakları, yolu ortalayan hizada su drenajı bulunan, genişliği 2.5 metreyle 3.5 metre arasında olan dar sokaklardan oluşur. Halk arasında ark denilen su drenajları genellikle yol kotundan 6- 10 cm aşağıda bulunur. Yağmur esnasında sular bu drenajdan akarak Asi Nehri'ne kadar ulaşır. (Demir, 1996) (Şekil 18)

Şekil 18. Antakya geleneksel sokak dokusu

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi

Antakya özgün sokak dokusunda bütünsellik hakimdir. Sokak dokusundaki yollarda ve binaların dış cephelerinde kullanılan malzemeler aynıdır. Yol dokusunda ve dış cephelerde taş malzeme kullanılmıştır. Taş kaplama sokaklardan oluşan Antakya tarihi kent dokusu 1987 yılında yapılan sokaklara beton kaplama işlemleriyle bazı sokaklar özgünlüğünü kaybetmiştir. Fakat belediyenin yaptığı bina cephesi ve yol

dokusu iyileştirme çalışmalarıyla tarihi doku özgünlüğünü, bütünlüğünü geri kazanmaya başlanmıştır. 2019 yılının Şubat ayında başlayan sokak ve cephe iyileştirme projeleriyle yol dokusundaki ve bina cephelerindeki sıva kaplamalar, yüzey deformeleri, yeşillenmeler ve bitkilenmeler temizlenip, tahrip olmuş çatı döşemeleri onarılmaktadır.

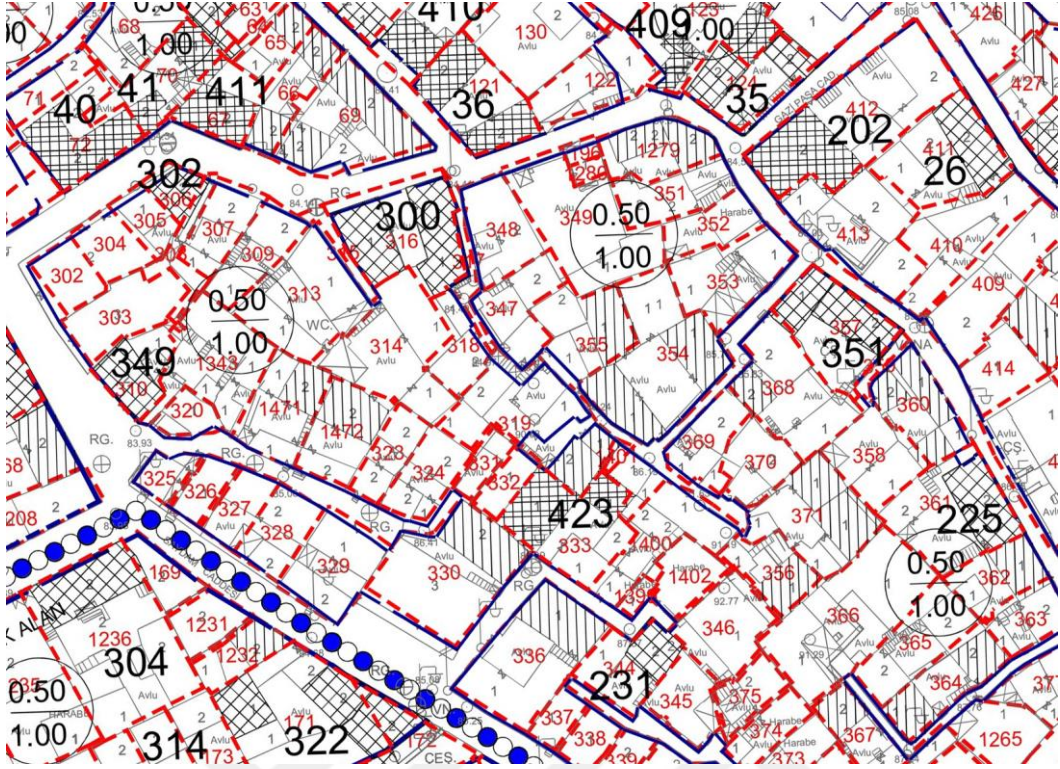
Antakya tarihi çevrelerinde eski dokuyu koruma ve yeniden işlevlendirme 2000'li yıllarda başlamış, 2010 yılından bu yana hız kazanarak devam etmiştir. Bugün dünyada ve ülkemizde birçok şehir marka kent olma amacıyla belirli stratejiler yürütmektedir. Marka kent kavramı; şehri diğer kentlerden farklı kılan, kentin turizm, ticaret faaliyetlerinin canlanmasını sağlayıp ekonomisinin güçlenmesini sağlayan çalışmaların bütünüdür. Marka kent çalışmaları kentin ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda gelişmesini sağlar, kente yapılan yatırımları ve istihdamı artırır. Antakya, bu çalışmaların yürütüldüğü kentlerden biridir. 2000'li yıllardan itibaren başlayan yeniden işlevlendirme, cephe ve sokak dokusu onarım işlemleri belediyenin marka kent olma stratejileriyle yapılan nitelikli çalışmalardır.

3. ANTAKYA GELENEKSEL EVLERİ

Antakya geleneksel evlerinde mimari oluşumun belirleyicileri iklim, arazi yapısı ve bölgede yaşayan toplumun yaşantı biçimidir. Bu sınırlayıcılar planlama, malzeme kullanımı ve cephe mimarisine şekil vermiştir.

Antakya tarihi dokusundaki evlerin mimari oluşumunda mahremiyet olgusu büyük önem taşır. Mahremiyete verilen önem sokak cephelerinde ve ev mimarisine oldukça yansımıştır. Dışta kapalı cepheler, iç avluya bakan pencereci duvarlar mahremiyete verilen önemi açıklamaktadır.

Antakya evlerinde mimari yapının oluşumunda topoğrafya oldukça etkilidir. Konum olarak 1. derece deprem bölgesinde bulunmakta olan Antakya, tarih boyunca birçok kez yıkılıp yeniden kurulmuştur. Bu nedenle evler bir ya da iki katlı inşa edilmiştir. Nadir olarak üç katlı yapılar görülür. (Şekil 19)

Şekil 19. Antakya imar planından evlerin plan tipleri

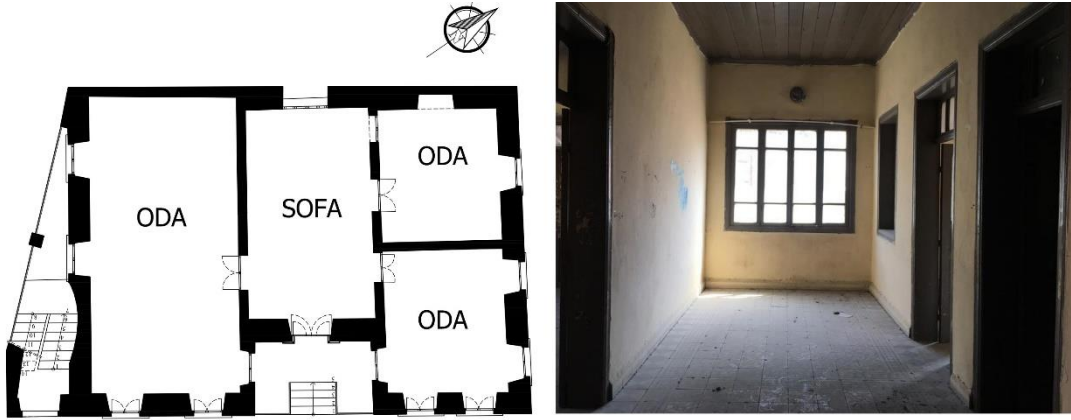
Kaynak: KUDEB harita arşivi.

Antakya tarihi dokusunda yapıların yapım teknikleri ve kullanılan malzemeler incelendiğinde yapım teknikleri; kagir, kagir+ bağdadi, betonarme, kagir+ betonarme ve ahşap iskelet sistemleridir.

Kâgir yapım tekniğinde kullanılan malzemeler kesme taş, moloz taş, ince yonu taş ve ateş tuğladır. Antakya evlerinde dış duvarlar ve avluya bakan duvarlar genellikle 60-100 cm kalınlıkta taş malzemelerden (moloz taş, kesme taş, ince yonu taş) yapılmıştır. Evlerin iç duvarlarında ayırıcı duvar olarak ise ateş tuğla ve moloz taş görülür. Zemin üstü katlarında ise kagir, betonarme ya da bağdadi yapım teknikleri görülür. Bağdadi yapım tekniği ağaç çıtaların birbiri üzerine çakılıp aralarına dolgu malzemesi olarak sıva kullanılmasıyla oluşturulan yapım tekniğidir. Eski Antakya evlerinde kagir yapıların yanında betonarme yapılar da oldukça fazladır. Ahşap yapılar nadir olarak görülür.

Antakya tarihi dokusundaki yapıların plan tipleri sofalı ve avlulu plan tipleridir. Sofalı plan tipli yapılar Antakya'da avlulu yapılara göre daha az görülür. Hasol sofayı 'evlerde odaların açıldığı genişçe yer, hol' olarak tanımlamıştır. Bu alanlar evde

oturma ve yemek yemek gibi faaliyetler için kullanılan, ev halkının gün içinde vakit geçirdiği, hol niteliğinde mekanlardır. (Şekil 20)

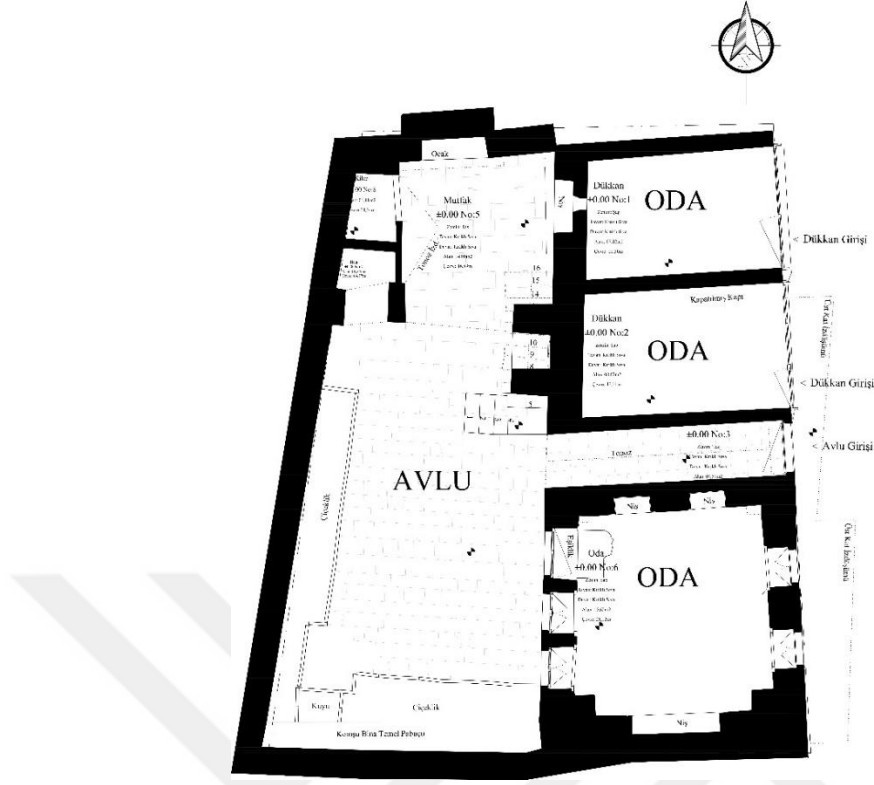
Şekil 20. Sofalı plan tipli Antakya evi plan ve görünüşü (Bedi Çankaya Evi)

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi.

3.1. Antakya Geleneksel Evlerinde Avlu

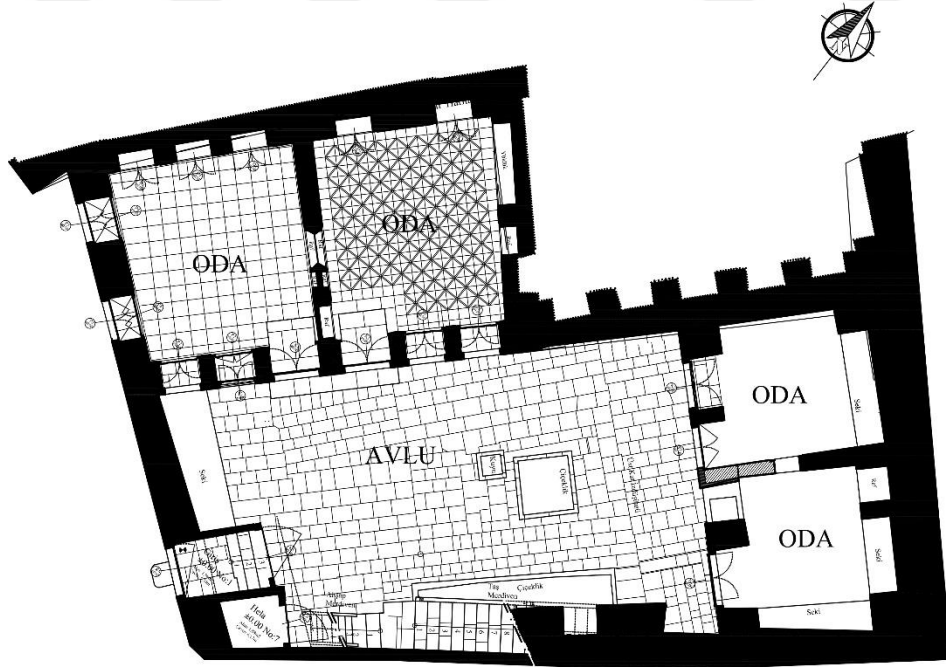
Avlulu plan tipine sahip yapılar, Antakya tarihi dokusunda geçmiş dönem toplumlarında görülen mimariye yansıyan en yaygın plan tipidir. İklimin sıcak olması bölgede yaşayan halkı avlulu plan tiplerine yöneltmiştir. Avlulu plan tipleri ülkemizin birçok bölgesinde görülür ve farklı isimlerle (divanhane, hayat, galeri, hol, atrium vb.) adlandırılır.

Avlulu geleneksel Antakya evlerinde; avlu mekanı evin en çok kullanılan, en önemli mekanıdır. Aile bireylerinin toplanıp birlikte vakit geçirdiği ana mekan olarak kullanılır. Kent iklim olarak sıcak bir iklime sahip olduğundan avlu kültürü önemli bir yere sahiptir. Hane halkının vakit geçirmek, misafirlerini ağırlamak, ev işlerini yapmak, yemek yemek ve oturmak için en çok kullandığı alan avludur. Odalar ve diğer kapalı mekanlar avlunun etrafında yan yana dizilmiş halde avlunun biçimini oluştururlar. Avlulu evler bir tarafı, iki tarafı ya da üç tarafı kapalı mekanlarla çevrili plan tiplerine sahiptir. (Şekil 21, 22 ve tablo 3, 4)

Şekil 21. Esra Barutçu evi zemin kat (avlu) planı

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi.

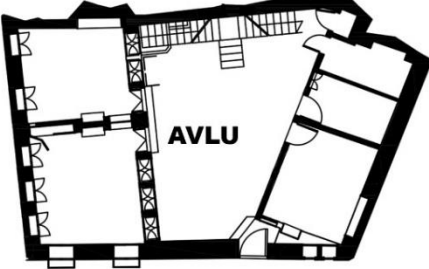

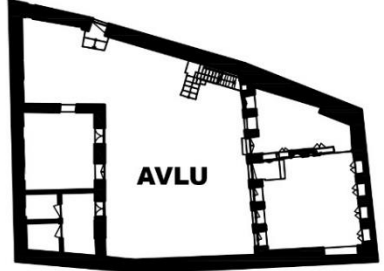

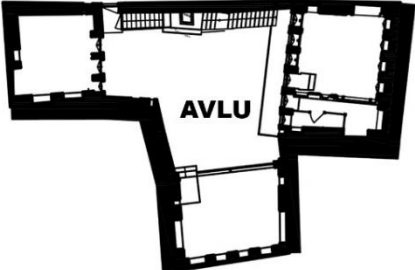

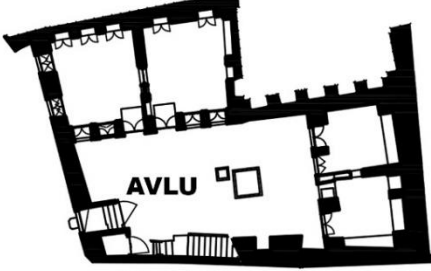

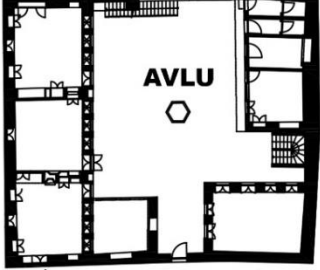

Şekil 22. Yasemin Mıstıkoğlu evi rölöve zemin kat planı

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi.

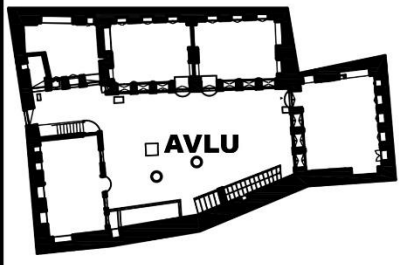

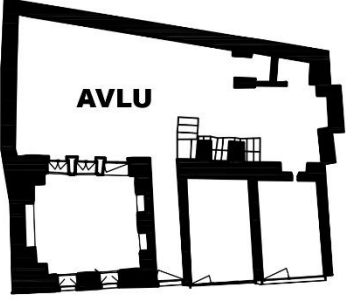

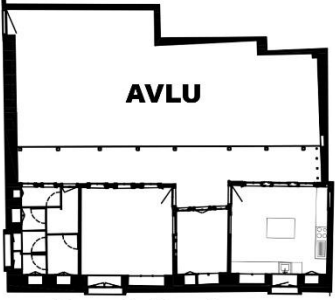

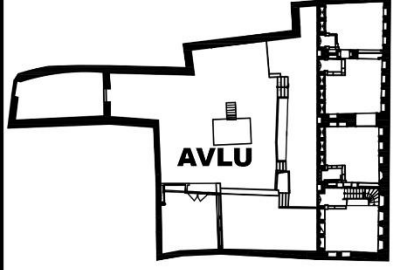

Tablo 3. Antakya’da bulunan avlulu plan tipine sahip yapı örnekleri

Kaynak: Planlar Yüksek Mimar Deniz Emir arşivinden alınmıştır (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

ANTAKYA EVLERİ AVLULU PLAN TİPLERİ	
İKİ CEPHESİ KAPALI AVLU	 <p>Diren Zorlucan Evi</p>
İKİ CEPHESİ KAPALI AVLU	 <p>Hasan Güzelyurt Evi</p>
ÜÇ CEPHESİ KAPALI AVLU	 <p>Volkan Yeşilkılıç Evi</p>
İKİ CEPHESİ KAPALI AVLU	 <p>Yasemin Mıstıkoğlu Evi</p>
ÜÇ CEPHESİ KAPALI AVLU	 <p>İzzet Seyfettinoğlu Evi</p>

Tablo 4. Antakya’da bulunan avlulu plan tipine sahip yapı örnekleri

Kaynak: Planlar Yüksek Mimar Deniz Emir arşivinden alınmıştır (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

ANTAKYA EVLERİ AVLULU PLAN TİPLERİ		
ÜÇ CEPHESİ KAPALI AVLU	 <p>Volkan Yeşilkılıç Evi</p>	
TEK CEPHESİ KAPALI AVLU	 <p>Esra Barutçu Evi</p>	
TEK CEPHESİ KAPALI AVLU	 <p>Beyzade Konağı</p>	
İKİ CEPHESİ KAPALI AVLU	 <p>Metin Tansal Evi</p>	

Avluların zemin döşemesi kesme taştır. Avlunun bir bölümünde bahçe alanları ya da çiçek tarhları bulunur. Bu alanlar avlunun serin kalmasını ve gölge alanların oluşmasını sağlar. Avluda en çok bulunan ağaçlar hurma ve turunçgil ağaçlarıdır. (Şekil 23)

Şekil 23. Avluda bulunan ağaçlar

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Antakya evlerinde mahremiyete verilen önemden dolayı avluların bulunduğu duvarlar sağır, penceresiz duvarlardır. (Şekil 24)

Şekil 24. Sağır avlu duvarının dış cepheden görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi

Geleneksel Antakya evlerinde mutfak, banyo, tuvalet gibi ıslak hacimler avlunun bir kenarında ve birbirleriyle bitişik bir şekilde konumlanır. Mutfak, ‘matmah’ olarak adlandırılırdı.

Avluların ortasında veya kenarında süs havuzu ve su kuyuları bulunur. Süs havuzları mermer ya da taş malzemedен yapılmış yaz aylarında serinlemeye yarayan

bir yapıdır. Su kuyuları, evin su gereksinimini karşılamak için kullanılan, avluda genellikle mutfak, hela gibi mekanlara yakın yerlerde bulunan taş malzemeden yapılmış avlu öğelerindendir. (Bozkurt, 2018) (Şekil 25)

Şekil 25. Avluda bulunan su kuyusu örneği

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Avlularda seki adı verilen, ev halkının genellikle yaz aylarında kullandığı mekanlar bulunur. Avlunun köşesinde bulunan bu alanlar avlu kotundan 30 cm- 50 cm yüksekte bulunur. (Şekil 26)

Şekil 26. Seki örnekleri

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Antakya evlerinde avluların sokakla bağlantısı geçiş koridorlarıyla sağlanır. Geçiş koridoru sokakla avlu arasında köprü görevi gören, mahremiyet olgusuyla oluşmuş bir uygulamadır. Avlu geçiş koridorları sokaktan 5-10 cm ya da 1-2 basamak yüksekte bulunabilir. Geçiş koridorunun sokak kotundan yüksek olması yapıyı sel felaketi ve su baskınlarından korur. Yol ile eşit kotta olan geçiş koridorları da mevcuttur. (şekil 27)

şekil 27. Antakya evlerinde geçiş koridoru rnekleri

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

3.2. Antakya Geleneksel Evlerinde Mimari Öğeler

Antakya geleneksel evlerinde bulunan mimari öğeler bölgenin iklimine ve sosyal yaşantıya göre karakteristik özellikler gösterir. Bu mimari öğeler; çatı, cumba, tavan, kapı, pencere, kafa penceresi, sebil takası, eşik, niş, mahmel ve kitabedir.

3.2.1. Çatı

Antakya evlerinde çatılar bölgedeki bol yağışlı iklim nedeniyle dik ve saçaklıdır. Saçaklar binayı çepeçevre sararak binaların yağmurdan korunmasını ve yazlarında gölge alanların oluşmasını sağlar. Çatıda kullanılan malzemeler kiremit ve ahşaptır. (Şekil 28)

Şekil 28. Antakya tarihi dokusunda çatı görünüşleri

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

3.2.2. Cumba

Antakya evlerinde zemin üstü katlarda cumba adı verilen çıkmalar bulunur. Bu çıkmalar yapının üst katlarda alan olarak büyümesini, daha geniş ve ferah odaların elde edilmesini sağlar. Cumbalar evlerin üst katlarda birbirine yakınlaşmasını ve farklı sokak perspektiflerinin oluşmasını sağlar. (Şekil 29)

Şekil 29. Antakya tarihi dokusunda cumba görünüşleri

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

3.2.3. Tavan

Antakya evlerinde tavanlar genellikle ahşap ve beton malzemeden oluşmuştur. Tavanlarda ahşap kirişleme sistemi ya da derin oyma tekniği uygulanır. Derin oyma tekniğinde geometrik şekiller ve bitki motifleri oldukça sık görülmektedir. (Şekil 30, 31)

Şekil 30. Ahşap kirişleme sistemiyle yapılan tavan örneği

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Şekil 31. Ahşap ve betonun kullanıldığı derin oyma tekniğiyle yapılmış tavan örnekleri

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

3.2.4. Kapılar

Geleneksel Antakya evlerinde kapılarda ahşap ve demir materyaller kullanılır. Ahşap malzemeden oluşan kapılarda oyma motifler ve çeşitli geometrik desenler bulunur. Ahşap kapıların çoğunda sabit cam ve sabit camların bulunduğu bölümlerde demir süslemeler bulunur. (Şekil 32)

Antakya evlerinde kapılar düz ya da basık kemerlidir. Kapıların üstlerinde havalandırmayı sağlayan küçük pencereler bulunur. Kapı yüksekliği ortalama 2.5 metre, genişliği ise 1 metredir. Evlerin dış kapıları genellikle sokak kotundan yüksektedir. Kot farkı yapının sel felaketlerinden korunmasını sağlar. (Arıman,2002)

Şekil 32. Tarihi Antakya dokusunda bulunan kapılardan örnekler

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

3.2.5. Pencereleer

Antakya’da pencerelere verilen isim takadır. Geleneksel Antakya evlerinde dış cephedeki pencereler zemin katta normal pencere yüksekliğinden (90 cm) daha yüksek olarak, yol kotundan evin iç mekanları görünmeyecek şekilde tasarlanmıştır. Avlunun bulunduğu dış cepheler ise penceresiz, sağır cephelerdir. Bu durum mahremiyet olgusundan kaynaklanır. Cumbalardaki pencereler normal yüksekliktedir ve cephelerde zemin katlara oranla daha çok pencere bulunur. Avlunun iç cephelerindeki pencereler ise sayıca daha çok ve daha büyüktür. (Yoldaş, 2014) (Şekil 33, 34)

Şekil 33. Zemin katta yol kotundan yüksekte bulunan pencere örneği

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Pencereler genellikle ahşap malzemeden yapılmıştır ve pencerelerin önünde demir korkuluk ya da ahşap kepenkler bulunur. Pencereler düz ya da üstleri basık kemerlerle çevrilidir ve kendi içinde ahşap kayıtlarla gridal bir şekilde bölünmüştür. (Şekil 35)

Şekil 34. Zemin katta yol kotundan yüksek bulunan pencerelerin iç mekandan görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Şekil 35. Düz ve kemerli pencere örnekleri

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Antakya evlerinde duvarlar kalınlıkları fazla olduğundan iç mekânlarda duvarla pencere arasında nişler oluşur. Bu nişlere ‘taka arası’ denir. (Demir, 1996) (Şekil 36)

Şekil 36. Taka arası görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

3.2.6. Kafa Penceresi

Antakya evlerinin avluya bakan cephelerinde pencerelerin ve kapıların üstünde yerden yaklaşık 3 metre yükseklikte, kafa penceresi, tepe penceresi ya da kuş takası olarak adlandırılan, taş işlemeli küçük pencereler bulunur. Bu pencereler odalardaki ışık yoğunluğunu arttırmak, kömürle ve odunla ısınılan odalarda zehirlenmeleri önlemek için uygulanır. (Şekil 37, 38)

Şekil 37. Kafa penceresi örnekleri

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Şekil 38. Kafa penceresi örnekleri

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

3.2.7. Sebil (Fanus) Takası

Tarihi Antakya evlerinde sebil (fanus) takası adı verilen aydınlatma gereçlerini koymak ve ibadet etmek amacıyla kullanılan taş işlemeli nişler bulunur. Takalardaki işlemler, çok farklı çeşitlerde olabilen işlemlerdir. (Sahillioğlu,1999) (Şekil 39)

Şekil 39. Fanus (sebil) takası örnekleri

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

3.2.8. Eşik

Antakya evlerinde iç mekanlar avlu kotundan yüksekte bulunur. Eşik adı verilen bu alanlar avluyu odalardan ayıran bir öğedir. Yağışlı iklime sahip olan Antakya’da evin iç mekanlarının su ve sel felaketinden korunmasını sağlar. Eşik merdiveni bir basamaktan oluşur. Avludan eşiğe giriş alanı ise avludan 5- 10 cm yüksekte bulunur. (Şekil 40)

Şekil 40. Antakya evlerinde eşik örneği

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi

3.2.9. Niş

Niş, Antakya evlerinde çok sık kullanılan bir öğedir. Aslen kullanılış nedeni mekanları aydınlatmak ve Hristiyanlık döneminde mum koyup ibadet etmek olan nişler günümüzde süs eşyalarının konulduğu alanlara dönüşmüştür. (Arıman,2002) (Şekil 41)

Şekil 41. Niş örnekleri

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

3.2.10. Mahmel

Mahmel, evin iç mekanlarında duvarlara gömülü bir şekilde yapılmış yatak, yastık, yorgan gibi ev eşyalarının konulduğu, içi raflı ya da rafsız olabilen, dışı kapaklı ahşap dolaplardır. Mahmeller genellikle yapıların iç mekanlarında bulunmalarına rağmen nadir de olsa avlu alanlarında bulunan mahmeller de mevcuttur. (Şekil 42)

Şekil 42. Mahmel örnekleri

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

3.2.11. Kitabe

Kitabe, mekanda genellikle eşikliğin yanında bulunan, tabak- çanak ya da küçük ev gereçlerinin konulduğu ahşap raflardan oluşan alandır. (Şekil 43)

Şekil 43. Antakya evlerinde kitabe örnekleri

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KONAK RESTORAN VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME BAĞLAMINDA KONAK RESTORANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde teze konu olan Konak Restoran'ın özellikleri ve yeniden işlevlendirmeye yapısal olarak meydana gelen değişimler; yapıdaki mekan ve mekan öğeleri analiz edilerek incelenmiştir.

1.KONAK RESTORAN ÖZELLİKLERİ

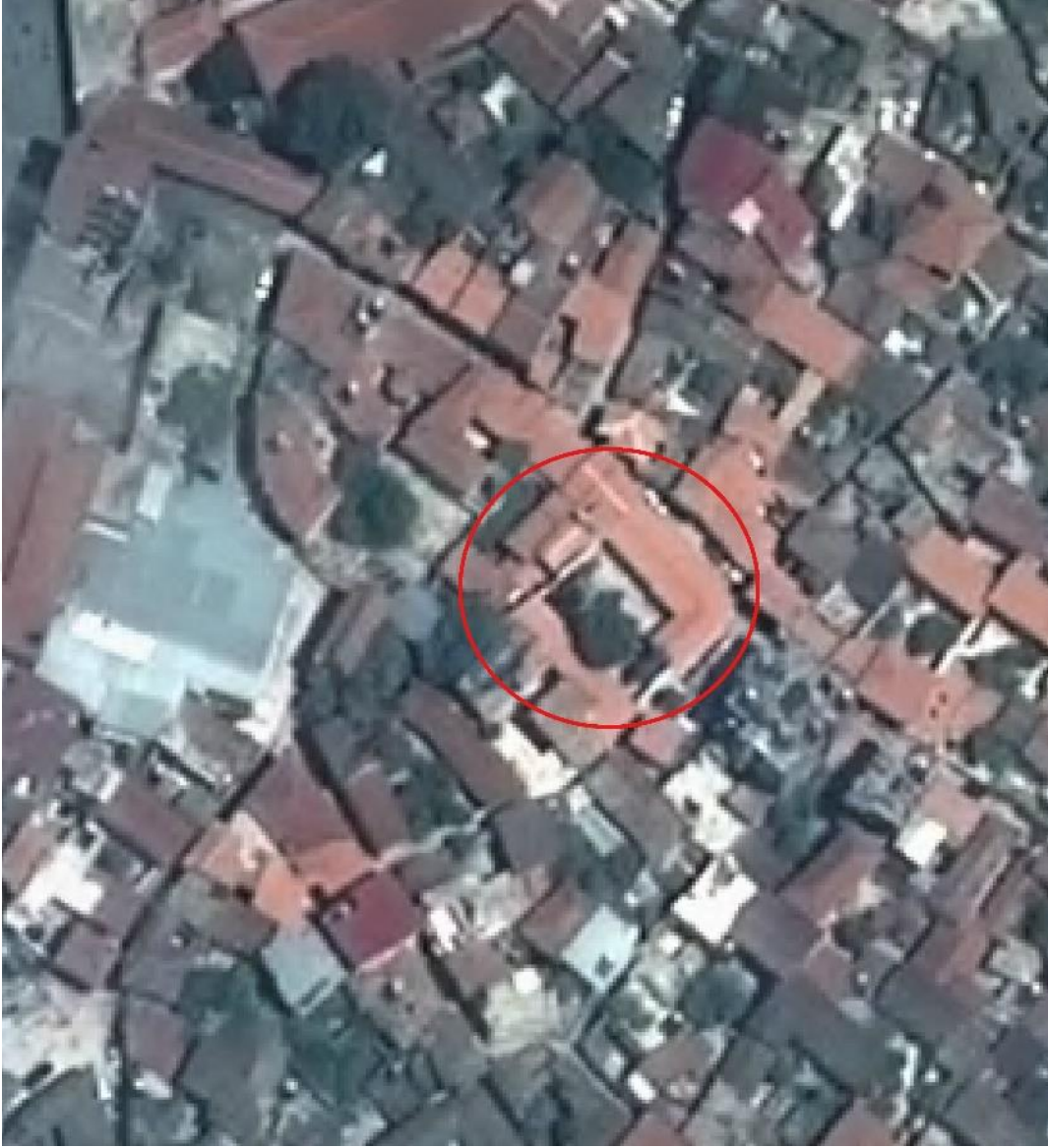
Konak Restoran Antakya tarihi çevresinde bulunan, yöreye ait tipik avlulu plan şemasına sahip, işlevlendirilmeden önce konut yapısı olarak kullanılan bir yapıdır.

1.1. Yapının Konumu

Çalışma konusu olarak seçilen yapı; Hatay ili Antakya ilçesinde, Zenginler Mahallesi, Kırk Asırlık Türk Yurdu Caddesi, 3.mıntıka Kastal Sokak'ta 516 nolu parselde bulunan avlulu tek katlı bir yapıdır. Yapı, eski Antakya evlerinin yoğunlukta bulunduğu Asi Nehri ile Habib-i Neccar Dağı arasında 3. derece arkeolojik sit alanında bulunmaktadır.

Restoran lokasyon olarak ticari yapıların yoğunlukta bulunduğu bir alanda yer almaktadır. Yapının bulunduğu tarihi çevrede ticari yapıların yanında dini yapı ve sosyal yapılar bulunmaktadır. Yapının bulunduğu çevredeki yapılar bir ya da iki katlıdır.

Yapının kuzeydoğu cephesinde Kırk Asırlık Türk Yurdu Caddesi, güneydoğu cephesinde Kastal Sokak bulunur. Kuzeybatı cephesinde 519 nolu, 514 nolu parsellere ve yapının bulunduğu 516 nolu parsel girişin sağlandığı çıkmaz bulunur. Güneybatı cephesi bitişik nizam olup, yapı 515 nolu parseldeki yapıyla bitişik nizamdır. (Şekil 44, 45, 46)

Şekil 46. Yapının bulunduğu alanın 2016 yılı hava fotoğrafı

Kaynak: Hatay Büyükşehir Belediyesi harita arşivi.

1.2. Yapının Tarihçesi

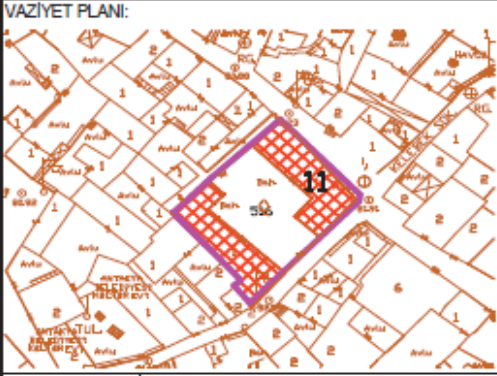

Konak Restoran günümüzdeki kullanımından önce konut yapılarının yoğun olduğu bölgede yer alan, Çinçin ailesinin yaşadığı, avlulu ve tek katlı bir konut yapısıydı. 2013 yılında başlayan restorasyon çalışmaları 2 yıl boyunca devam edip 2015 yılında yapı günümüzdeki işlevlendirilmiş halini almıştır.

Yapının inşaa dönemine dair kesin bir tarih öğrenilemese de yapım tekniği, strüktür, malzeme ve yapının 1870'li yıllarda Antakya'da olan büyük depremde yıkılmayan nadir binalardan biri olduğuna dair edinilen bilgilerden yola çıkılarak yapının 19. yy ortalarına ait bir yapı olduğuna tespit edilmiştir.

Yapıya dair bilgiler restorasyon projesini çizen ve uygulamasını yapan yüksek mimar Deniz Emir, restoranın işletmecisi Razık Büyükgazel, restoranın restorasyon yapılmadan önce konut olarak kullanıldığı dönemlerde yapıda hayatını sürdürmüş olan Sedat Mimaroglu, Adil Mimaroglu, Bekir Çinçin ve Mehmet Çinçin ile yapılan görüşmeler ile elde edilmiştir. Yapının restoratörü Mimar Deniz Emir'den yapının restorasyon öncesi ve sonrası fotoğraflar ve yapıyla ilgili bilgiler edinilmiştir. Restoranın konak olarak kullanıldığı dönemlerde konakta yaşamış aile üyeleriyle görüşülüp evdeki yaşam ve evdeki biçimsel kullanım hakkında bilgiler elde edilmiştir.

Yapıda hayatını sürdürmüş olan Bekir Çinçin ve babası Mehmet Çinçin' den edinilen bilgilere göre yapı 1975 yılında terk edilmiştir. Çinçin ailesi taşındıktan sonra yapı birkaç yıl başka aileler tarafından kiralanmış, 1984 yılından itibaren ise yapı tamamen atıl durumda kalmıştır.

Hatay Kültür Envanteri tescil fişinden edinilen bilgilere göre yapının tescilli bir yapıya dönüşmesi 1985 yılında gerçekleşmiştir. (Şekil 47)

AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ (D.K.V.K.E.)				ANIT		Envanter No:	11					
T Ü R K İ Y E		KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ						Harita No:	P36D04D4C					
İL:	HATAY	İLCESİ:	ANTAKYA	MAHALLE / MEVKİİ:	Zenginler Mah.			Koruma Derecesi:	ANITSAL	1	2	3		
SOKAK / NO:	Kastal Sok.		PAFTA:	-	MINTIKA:	3-1	PARSEL:	516	ÇEVRESEL	1	2	3		
ADI:	KONUT		YAPTIRAN:		YAPAN:		MİMARİ ÇAĞI:							
		YAPIM TARİHİ:		KİTABE:		VAKFIYE:								
GENEL TANIM:		Kastal Sokak 2 nolu kapıdan geniş bir avluya girilir.												
KORUNMUŞLUK DURUMU:		TAŞIYICI YAPI:		CEPHE DURUMU:			ÖRTÜ DURUMU:			İÇ YAPI DURUMU:		BEZEME DURUMU:		
A	İYİ	B	ORTA	C	KÖTÜ	A	B	C	A	B	C	A	B	C
VAZİYET PLANI:						FOTOĞRAF:								
														
GÖZLEMLER:														
BUGÜNKÜ SAHİBİ:		BAKIMDAN SORUMLU OLAN:												
YAPILAN ONARIMLAR:														
AYRINTILI TANIM:		TEKNİK BİLGİLER:						ISITMA SİSTEMİ:						
<p>Burası inceyonu kaplamalı olup mermer havuzu vardır .Yapı 2 kanattan oluşur. Güneybatıdaki ince uzun olup servis bölümünü kapsar. Kuzeydoğu kanat tek katlı, sokak yüzü moloz taş, avlu yüzleri inceyonu kaplamalıdır. Üç oda , üç kapı ve onbir pencere avluya açılırken kuzeybatı (sol) uçtaki oda ikiye bölünerek oda sayısı dörde çıkarılmıştır. Tavanları oldukça özenli ve mertekler açıktadır. Odalara mermer kaplı ayakkabiliktan sonra seki ile girilir. En sağdaki (kuzeydoğu)oda tonozlu olup özenlidir. Bu odanın önünde bir seki ve üstü kemerli bir kamelya şeklinde olup yapının en özenli yeridir. Beşik çatı alaturka kiremit olup yıldız sokağa koşut olarak uzanır. Üç yönü sokağa bakan yapının avludaki kemerli köşkü önemli ve korunmalıdır.</p>		KANALİZASYON:												
		SU:												
		ELEKTRİK:												
		ÖZGÜN KULLANIMI:												
BUGÜNKÜ KULLANIMI:														
ÖNERİLEN KULLANIMI:														
HAZIRLAYANLAR:		Şakir MERAKİ - Y.Mimar, Rest. Uzmanı												
		Özgür SARICA - Mimar, Şehir Plancısı												
		Tekin SÜLLÜ - Arkeolog, Sanat Tarihçisi												
KONTROL EDEN:														
YAYIN DİZİNİ:		EKLER				TESCİL:								
		RAPOR		KARAR NO:		1558								
		FOTOĞRAF		KARAR TARİHİ:		15.11.1985								
		RÖLÖVE PROJESİ		REVİZYON:										
		RESTORASYON PROJESİ												
		HARİTA												
		KİTABE												
		VAKFIYE												

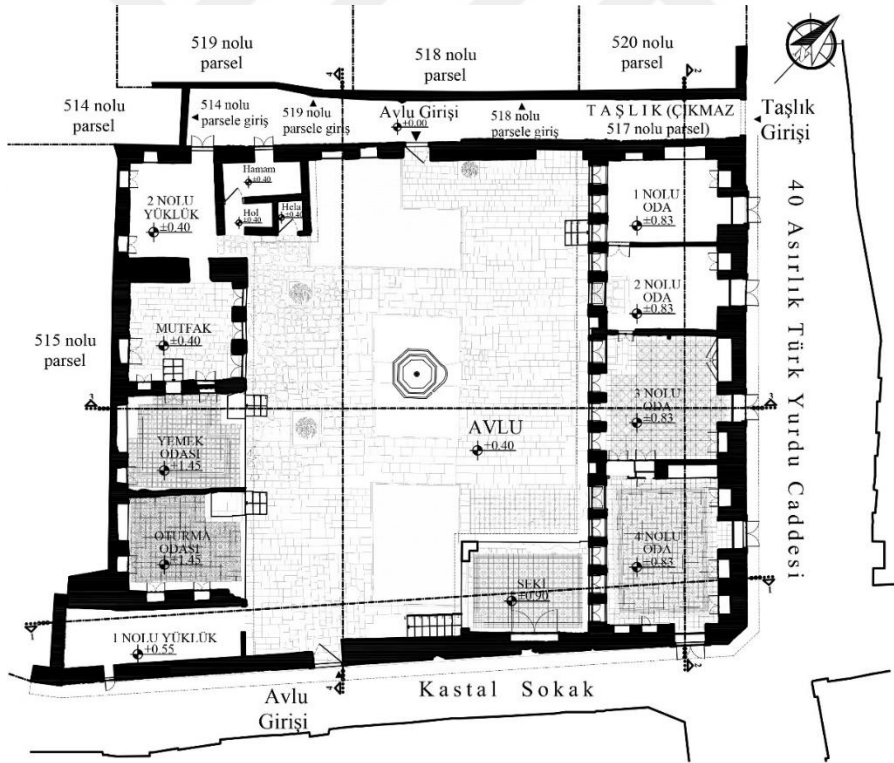
Şekil 47. Konak Restoran'ın bulunduğu 3. mıntıka 516 nolu parselin tescil fişi

Kaynak: Nalan Yastı, Hatay Kültür Envanteri, 1. Baskı, Ankara: Sistem Ofset, 2011, s 182.

1.3. Yapının Rölöve Projesi

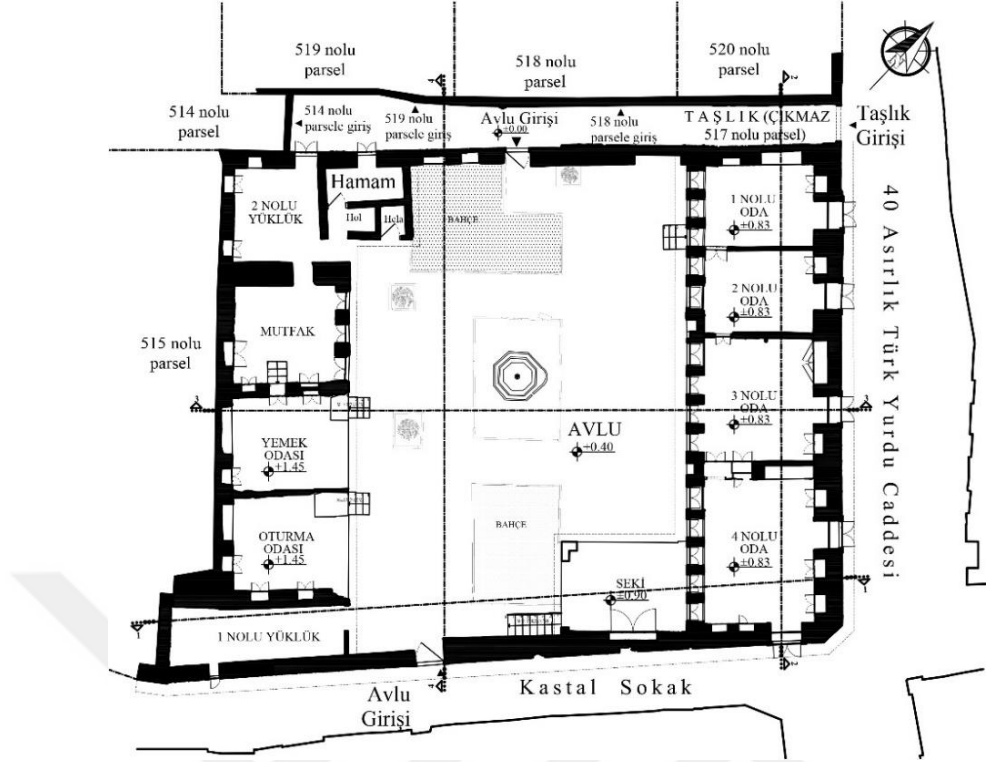
Yapı kuzeydoğusunda bulunan 40 Asırlık Türk Yurdu Caddesi ile güneydoğusunda bulunan Kastal Sokak'ın kesişimi olan alanda, 544 metrekare alana sahip bir parsel üzerinde bulunan geniş avlulu tek katlı bir yapıdır. Yapı, avlu etrafında 2 cephesi odalarla dizilmiş bir plan şemasına sahiptir. (Şekil 48, 49, 50)

Yapının konut olarak kullanıldığı dönemlerde konutta yaşamını sürdürmüş hane halkından edinilen bilgiler doğrultusunda, avlu evin en çok kullanılan bölümünü oluşturmaktaydı. Biber ve buğday yapımı gibi ev işleri, mahalle halkıyla ve aileyle toplanmalar burada yapılırdı. Avlunun zeminden daha yüksek kotta bulunan sütunlu seki kısmı ise hane halkının yaz aylarında kullandığı alanı oluşturmaktaydı. Ev halkının yaz aylarında sekiyi tercih etme nedeni bu alanın avludan daha serin olması idi.

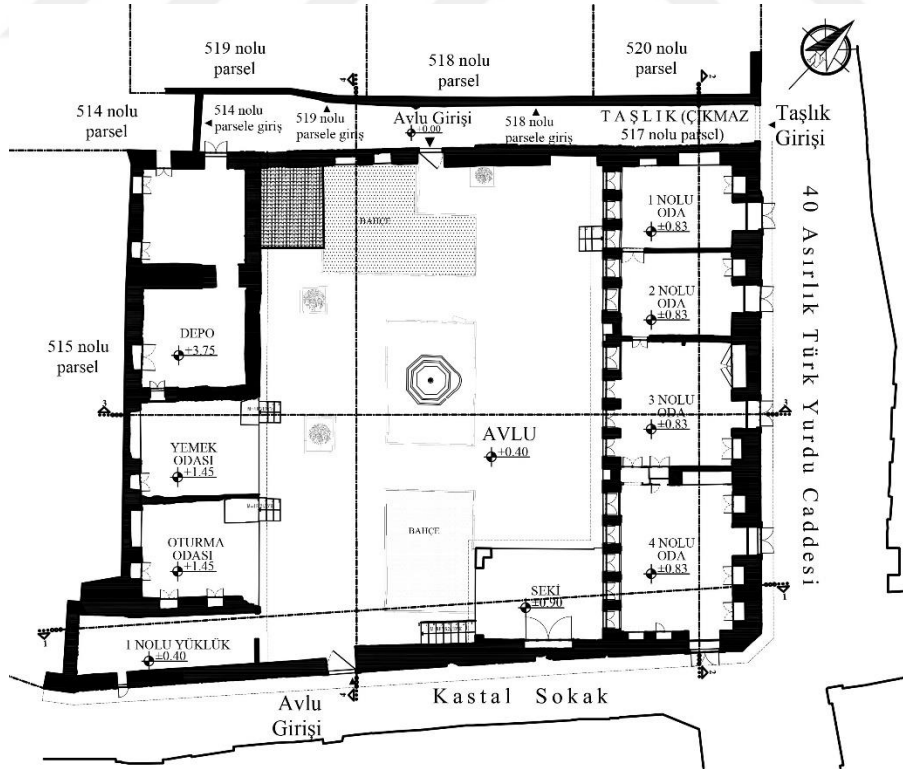
Şekil 48. Rölöve zemin kat döşeme planı

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

Şekil 49. Rölöve zemin kat planı

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

Şekil 50. Rölöve 4.30 kotu planı

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

Evdeki biçimsel kullanım incelendiğinde 1 nolu odada ailenin ebeveynlerinin yaşadığı, 2 nolu odada çocukların ve torunların yaşadığı, 3 nolu odada ebeveynlerin evli olan oğlu Mehmet Çinçin ve eşinin yaşadığı, 4 nolu odada ise gelen misafirlerin ağırlandığı bilgisi edinilmiştir. 1, 2, 3 ve 4 nolu odalar avlu kotundan 43 cm yüksekte, seki avludan 50 cm yüksekte; oturma odası ve yemek odası avludan 105 cm yüksekte; 1 nolu yüklük, 2 nolu yüklük, hamam, hela ve mutfak alanları avlu kotunda bulunmaktadır.

Seki hane halkının yaz aylarında vakit geçirdiği bir alan olarak kullanılmaktaydı. Sekinin altında merdivenle iniş yapılan bir mahzen bulunmaktaydı ve bu mahzende yiyecekler saklanırdı. 1 ve 2 nolu yüklükler bulgur pirinç gibi baklagillerin saklandığı alanlar idi. Oturma odası ve yemek odası alanları kış aylarında hane halkının bir arada oturduğu ve yemek yediği mekanlardır. Mutfak ve 2 nolu yüklüğün bulunduğu alanın üstünde çatı arası katı bulunmaktadır. Bu alana ulaşım gemici merdiveniyle sağlanıp evin kullanılmayan gereçlerinin saklandığı depo olarak kullanılmaktaydı.

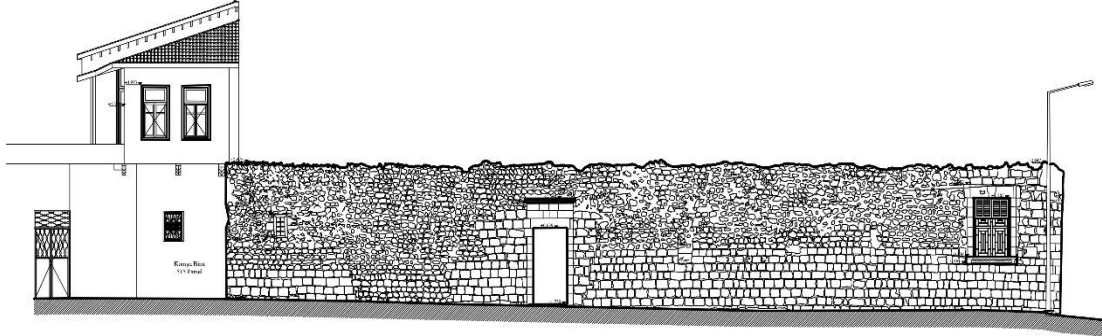
Kış aylarında ısınmak için odun, kömür ya da prina kullanılırdı. Evin odalarından oturma odası, misafir odası (4 nolu oda) ve yatak odasında soba bulunmaktaydı.

Yapıda kullanılan malzemeler dış cephelerde moloz taş, yapının avluya bakan dış cephelerinde ince yonu taş ve moloz taş, yapı içindeki ayırıcı iç duvarlarda hımış duvar ve moloz taş, hela ve hamam mekanlarının bulunduğu ıslak hacimlerde ise tuğla briket duvar kullanılmıştır.

3.1. Rölöve Projesi Cephe Özellikleri

Güneydoğu cephesi yapının Kastal Sokak' a bakan cephesidir. Cephe duvarının bir bölümü kesme taş bir bölümü moloz taştan oluşmuştur. Cephede ahşap malzemeden yapılmış 1 adet avluya giriş kapısı, 2 adet pencere bulunur. Kuzey yönündeki 120 cm-175 cm ölçülerindeki pencerede bulunan ahşap kepenkte, kapıda (125 cm-230 cm) ve güney yönündeki 45 cm-70 cm ölçülerindeki pencerede

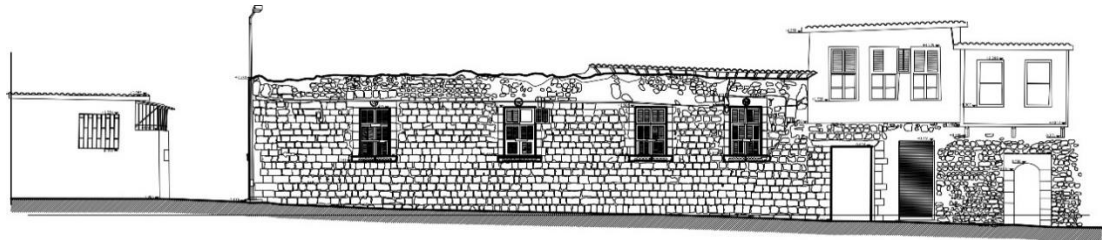
boyamalar bulunmaktaydı. Restorasyon uygulamasında bu boyalar temizlenmiştir. Yapının güneydoğu cephesindeki çatı elemanları çökmüş durumdadır. (Şekil 51)

Şekil 51. Rölöve güneydoğu cephesi (Kastal Sokak'tan görünüş)

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

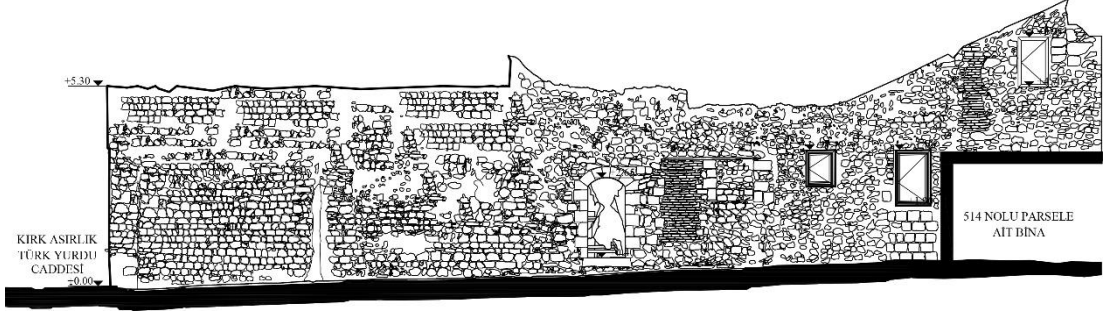
Kuzeydoğu cephesi yapının 40 Asırlık Türk Yurdu Caddesine bakan cephesidir. Cephe 22 metre genişlikte 5 metre yüksekliktedir. Cephe duvarının bir bölümü kesme taş bir bölümü moloz taştan oluşmuştur. 4 adet ahşap kepenkli pencere, 1 adet çıkmaza girişi sağlayan kapı boşluğu bulunur. 110 cm-180 cm ölçülerindeki pencerelerde bulunan ahşap kepenkler mavi ahşap boyasıyla boyanmış durumdaydı. Restorasyon uygulamasında cephedeki kepenklerde bulunan boyamalar temizlenmiştir. (Şekil 52)

Şekil 52. Rölöve kuzeydoğu cephesi (40 Asırlık Türk Yurdu Caddesi'nden görünüş)

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

Kuzeybatı cephesi, çıkmazın bulunduğu cephedir. Cephe duvarları moloz taştır. Cephede bir adet basık kemerli avluya giriş kapısı (110cm- 240 cm) bulunur. Cephede hamamın bulunduğu alanda 90cm- 150 cm ölçülerinde pencere bulunur. Çatı arasında ise 75cm- 125 cm boyutlarında pencere bulunur. (Şekil 53)

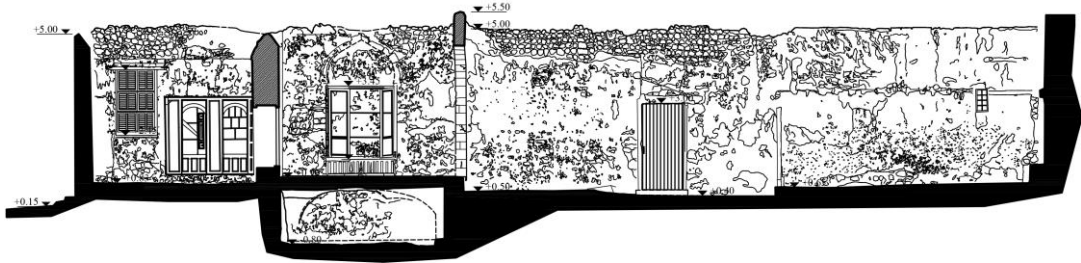
Şekil 53. Rölöve kuzeybatı cephesi

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

Güneybatı cephesi 515 nolu parselle bitişik olduğundan bu cepheye dair çizim bulunmamaktadır.

3.2. Rölöve Projesi Kesit Çizimleri

Yapının rölöve projesi kesit çizimleri yapıda tahrip durumunu net bir şekilde görmemizi sağlamaktadır. Yapıya ait 4 kesitin çizimleri şekil 54, 55, 56 ve 57' de bulunmaktadır.

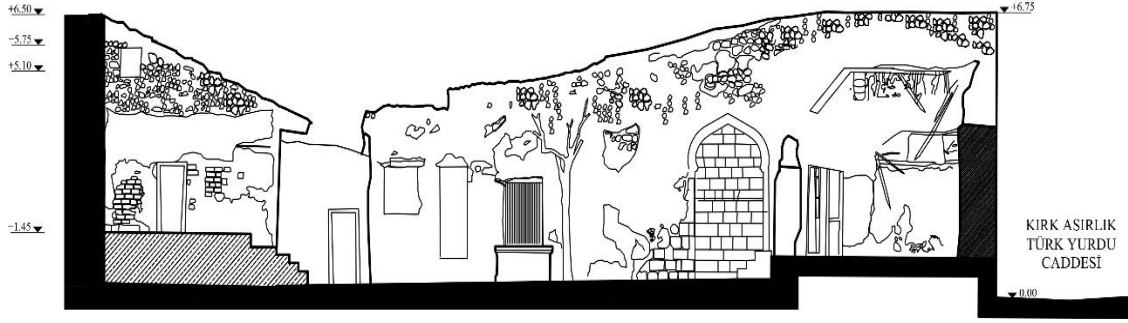
Şekil 54. Rölöve 1-1 Kesiti

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

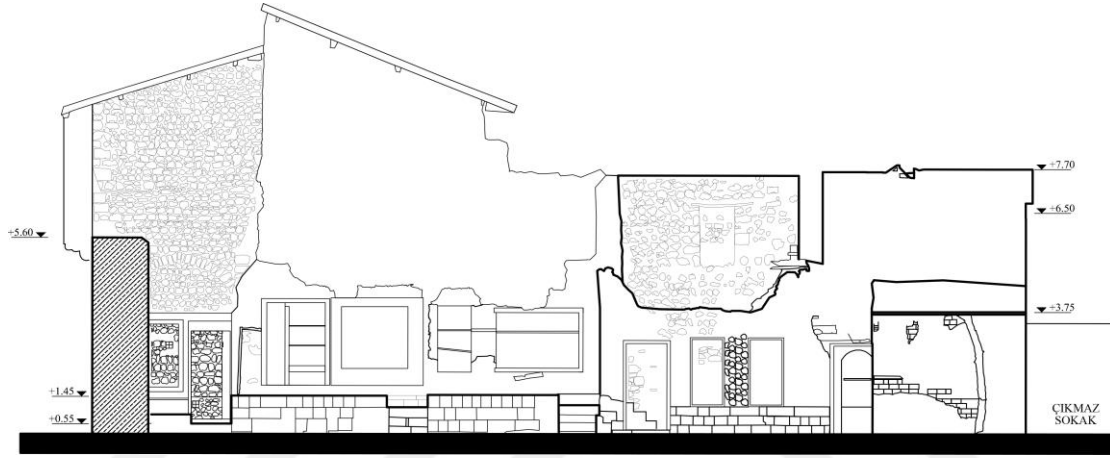
Şekil 55. Rölöve 2-2 Kesiti

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

Şekil 56. Rölöve 3-3 Kesiti

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

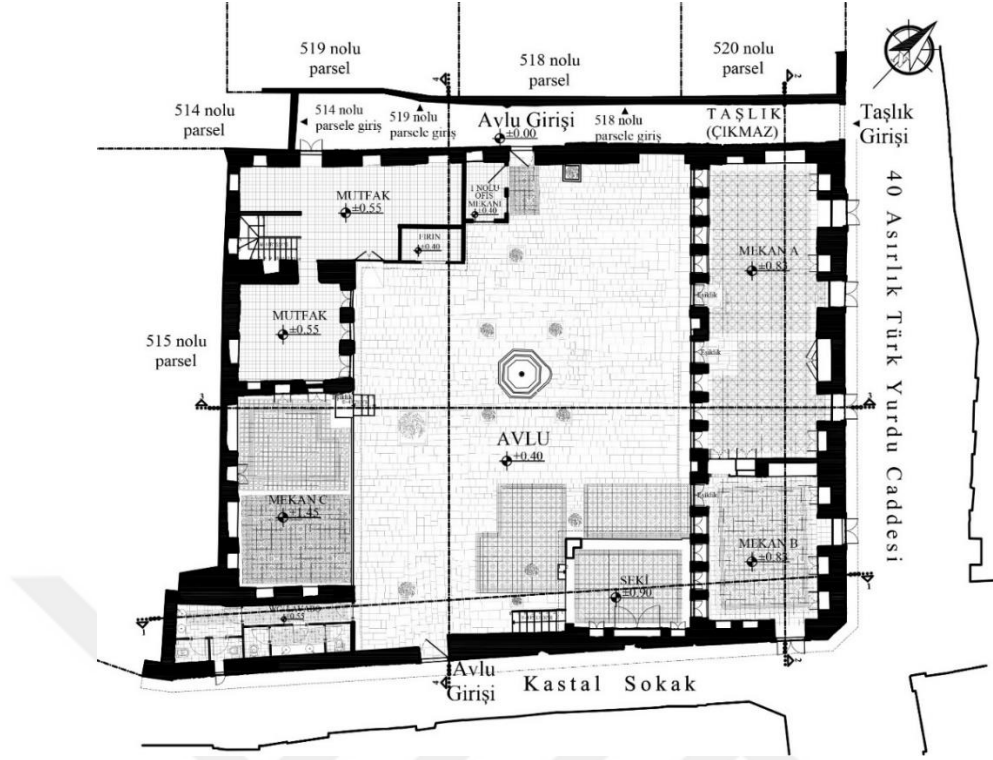

Şekil 57. Rölöve 4-4 Kesiti

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

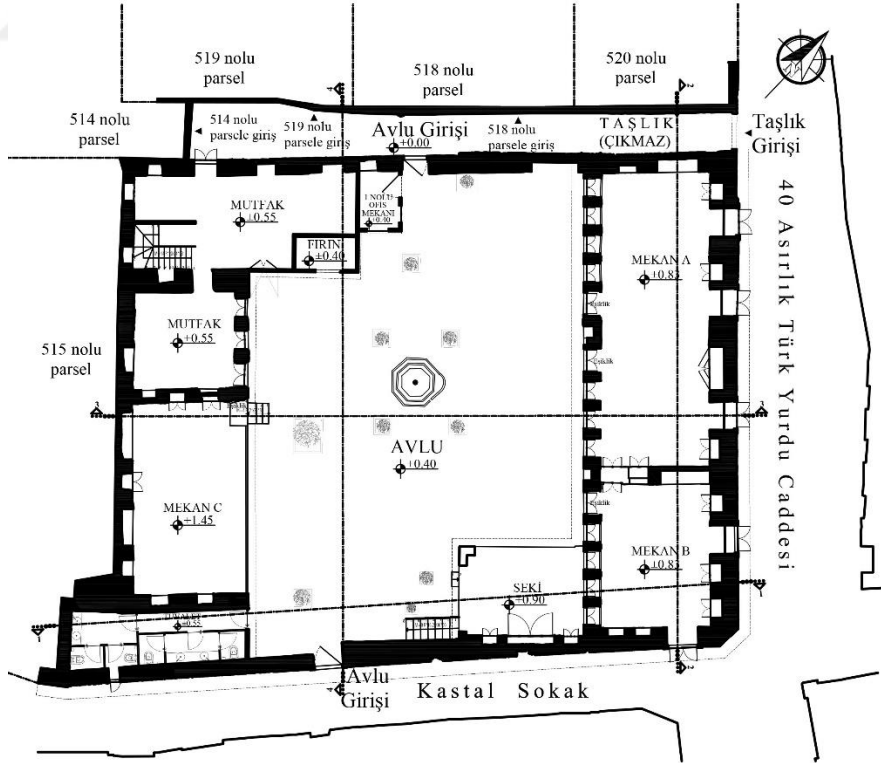
1.4. Yapının Restorasyon Projesi

Yapının restorasyonu 2013 yılında başlayıp 2015 yılında sonra ermiştir. Yapının restorasyon projesindeki mekanlar giriş taşılığı, mekan A, mekan B, seki, tuvalet, mekan C, mutfak, 1 nolu ofis mekanı, 2 nolu ofis mekanı, 3 nolu ofis mekanı ve avlu şeklinde isimlendirilmiştir. İsimlendirme, restorasyon uygulamasında birleşen, değişen ve eklenen mekanlara göre yapılmıştır. (Şekil 58, 59, 60)

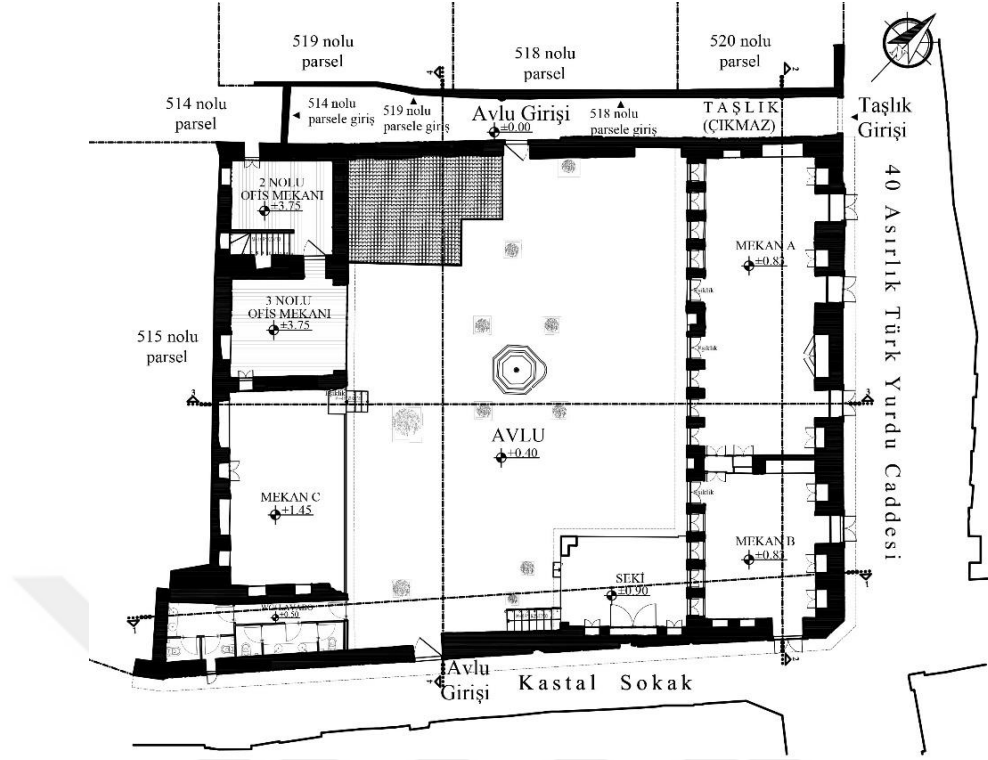
Şekil 58. Restorasyon zemin kat döşeme planı

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

Şekil 59. Konak Restoran restorasyon zemin kat planı

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

Şekil 60. Konak Restoran restorasyon 4.30 kotu planı

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

Yapının kullanımı 1980’li yıllarda sona ermiş olup uzun yıllar kullanılmadığından tahrip olan birçok öge olmuştur. En çok tahribata uğrayan bölümler yapıdaki ahşap elemanlardır. Ahşap elemanlardan çatıların tümü, tavan döşemelerinin ise büyük bir kısmı yeniden yapılmıştır. Yapının mimari öğelerinde uygulanan restorasyon için kullanılan koruma teknikleri temizleme, yeniden işlevlendirme, yeniden yapma, çağdaş ek, bütünleme ve sağlamlaştırma.

Yapıdaki mekanlar ayrı ayrı incelenmiş olup; yapıya ait mekanlarda uygulanan koruma yöntemi, koruma işlemi ve özgün yapıdaki hasar derecelerini gösteren tablolarla yapı analiz edilmiştir. (Tablo 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14)

4.1. Giriş Taşlığı (517 nolu parsel)

Yapıya girişin sağlandığı 1,7 metre eninde 17 metre uzunluğundaki çıkmazdır. Zemin döşemesi kesme taştır. Çıkmazda Konak Restoran dışında 514, 518 ve 519 nolu parsellere ait binaların girişleri de bulunmaktadır.

Taşlığın Konak Restoran'a ait moloz taş olan avlu duvarının altında su drenajı bulunur. Avlu girişine kadar devam eden su drenajı avludaki suyun tahliye edilmesini sağlar. Taşlıktan avluya giriş kesme taştan yapılmış 2 basamak merdivenle sağlanır. Avlunun taşlıktan yüksekliği 40 santimetredir. Giriş kapısı 100 cm eninde 240 cm yüksekliğinde ahşap bir kapıdır. (Şekil 61-62)

Şekil 61. Giriş taşlığı (Çıkma)

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Şekil 62. Taşlıktan avluya giriş

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

4.2. Mekan A

A kodlu mekan, restoran mekanı olarak kullanılan kapalı bir mekandır. Mekan rölöve projesindeki 1, 2 ve 3 nolu odaların restorasyon uygulamasında aralarındaki hımiş duvarların yok edilip, odaların tek bir mekana dönüştürülmesiyle oluşmuştur. (Şekil 63)

Mekandaki duvarlar moloz taş, avluya bakan cephedeki dış duvarlar ise ince yonu taştır. Mekanın boyutları 12 metre- 4,50 metre, alanı ise 56 metrekaredir.

Şekil 63. A kodlu mekan görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Mekandaki mahmel, kitabe, kuş takası, pencere ve kapılardaki boyalar sıyrılıp ahşap özgün durumuna dönüştürülmüştür. Mekandaki dolapların, kitabelerin ve avlu cephesindeki pencerelerin bir kısmında kalem işi bitki ve çiçek motifleri mevcuttur. Yapının konut olarak kullanıldığı dönemde bu mekan öğeleri boyandığı için motifler kaybolmuştu. Restorasyon işlemlerinde bu boyalar sıyrılarak yapının ahşap malzemelerindeki kalem işçiliği motifler ortaya çıkarılmıştır. (Şekil 64- 65- 66)

Şekil 64. Mekan A' da kitabe görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Şekil 65. Pencerelerdeki ahşap kalem işleme detayları

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Şekil 66. Restorasyon öncesi ahşap malzemelerdeki boyamalar

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Mekanın kuzeydoğu cephesindeki Kırk Asırlık Türk Yurdu Caddesine bakan duvarında 3 adet pencere (110 cm- 180 cm), 4 adet mahmel (85 cm-215 cm, 75 cm-168 cm, 180 cm- 215 cm, 90 cm-215 cm) bulunmaktadır. Avlu cephesinde 2 adet 90 cm eninde 245 cm yüksekliğinde basık kemerli kapı, 7 adet 75 cm genişliğinde 170 cm yüksekliğinde basık kemerli pencere bulunmaktadır. Kapıların ve pencerelerin üzerinde kuş takaları bulunur. Taşlığın bulunduğu kuzeybatı cephesinde 2 adet kitabe (75 cm-215 cm, 170 cm-215 cm) bulunmaktadır. 3 nolu odayla ayırıcı duvarın bulunduğu güneybatı cephesinde 1 adet mahmel (85 cm- 230 cm), 1 adet çift kanatlı kapı (75 cm-230 cm) bulunmaktadır. Ayırıcı duvarın bulunduğu alan 5 cm yüksektedir. (Şekil 67)

Şekil 67. A kodlu mekanın güneydoğu cephesindeki duvar

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Mekana giriş eşikle sağlanır. Mekanın 2 adet girişi ve bu girişlere ait 2 adet eşik bulunmaktadır. Eşiklerde bir adet 35 cm rıht yüksekliğinde basamak bulunur. (Şekil 68)

Şekil 68. A kodlu mekana ait girişler

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Şekil 69. A kodlu mekanda bulunan ahşap asma tavan

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Restore edilmeden önce tavan döşemesi ahşap kirişleme sistemi olan tavanda çökmeler ve strüktürel bozulmalar olduğundan tavan yeniden yapılmıştır. Mekanda ahşap asma tavan uygulaması yapılmıştır. (Şekil 69)

Mekandaki iç duvarlarda sonradan yapılan sıva ve boyamalar temizlenmiş, moloz taş olan duvar malzemesi ortaya çıkarılmıştır.

Mekanda işlevlendirilme yapılmadan önce var olan 1, 2 ve 3 nolu odalardan 1 nolu ve 2 nolu odaların yer döşeme malzemesi şaptır. 3 nolu odanın yer döşemesi ise karo seramik döşemedir. Restorasyon uygulamasında şaplı odaların zeminine 3 nolu odada bulunan karo mozaik yer döşemesine eş karo mozaik döşeme uygulanmıştır.

Tablo 5. Mekan A Restorasyon uygulamaları

MEKAN A RESTORASYON UYGULAMALARI			
ÖZGÜN YAPIDAKİ MEKAN ÖGESİ	HASAR DERECESESİ	RESTORASYON İŞLEMİ ADI	MEKAN ÖGESİNE UYGULANAN İŞLEM
TAVAN DÖŞEMESİ	3	Yeniden yapma	Tavanda deformeler ve çökmeler çok olduğu için tavan yeniden yapılmış; yeni yapılan tavan döşemesinde asma tavan uygulanmıştır.
DUVAR	2	Temizleme Bütünleme	Duvarlardaki sıva ekleri, boya ekleri, çiçeklenmeler ve yeşillenmeler temizlenmiş aşınmalar onarılmıştır.
YER DÖŞEMESİ	1	Temizleme Çağdaş Ek	Mekandaki şap döşemeli alanlar bütünlüğü sağlamak amacıyla karo seramik yer döşemesine dönüştürülmüştür.
KAPI PENCERE KUŞ TAKASI	2	Temizleme Sağlamaştırma	Kapı ve pencerelerdeki mavi ve yeşil ahşap boyamalar temizlenmiş, zarar gören bölümlerde onarım yapılmıştır.
KITABE MAHMEL	2	Temizleme Sağlamaştırma	Mahmeller ve kitabelerdeki mavi ve yeşil ahşap boyamaları temizlenmiş, zarar gören bölümlerde onarım yapılmıştır. Mahmeller ve kitabelerdeki kalem işi bitki ve çiçek motifleri ortaya çıkarılmıştır.
ÇATI	3	Yeniden yapma	Çatıdaki hasar durumu fazla olduğu için özgün çatı strüktürüne uygun yeni bir çatı yapılmıştır.

Hasar derecesi sınıflandırması;
1: Basit onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
2: Birden fazla onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
3: Onarım yapılamayacak kadar hasar görmüş yapı

4.3. Mekan B

B kodlu mekan, ölçüleri 4,5 metre- 6 metre olan restorasyon öncesi Çinçin ailesinin evinin baş odası niteliğindeki, misafirlerin ağırlandığı mekandı. Baş oda kavramı eski Antakya evlerinde evin en gösterişli en süslü odası olarak tanımlanan odadır. Mekandaki iç duvarlar moloz taş; avluya bakan cephedeki dış duvarlar ince yonu taştır. (Şekil 70)

Restorasyon uygulamasında mekanda bulunan mahmel, kitabe, kapı, kuş takası ve pencerelerdeki boyalar temizlenerek ahşap özgün haline dönüştürülmüştür. Duvarlarda bulunan sıva, boya, bitkilenmeler ve yüzey kirleri temizlenmiştir. (Şekil 71)

Şekil 70. B kodlu mekânın görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi

Şekil 71. Restorasyon öncesi mekânın görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Avlunun bulunduğu güneybatı cephesinde 4 adet pencere (75 cm-175 cm), 1 adet kapı (90 cm-245 cm) bulunur. Pencerelerin ve kapının üstünde kuş takaları bulunur. 2 nolu odayla ayıran duvarda ise 1 adet kapı boşluğu (75 cm- 230 cm), 1 adet 75 cm-235 cm ölçülerinde restorasyon öncesi mahmel işlevinde olan basık kemerli niş; 1 adet 205 cm- 235 cm ölçülerinde restorasyon öncesi kitabe işlevinde olan dikdörtgen niş bulunur. Kuzeydoğu cephesindeki 40 Asırlık Türk Yurdu Caddesinde bulunan

duvarda 1 adet pencere (110cm- 180 cm), 3 adet mahmel (75 cm- 260 cm, 80 cm- 260 cm, 80 cm- 260 cm) bulunur. Yapının Kastal Sokak'ta bulunan güneydoğu cephesinde 1 adet pencere (120 cm- 175 cm), 1 adet restorasyon öncesi mahmel olarak kullanılmış olan niş (68 cm- 217 cm), 1 adet kitabe (68 cm- 217 cm) bulunur.

Mekanın tavan döşemesi ahşap kirişleme sistemiyle oluşturulan, üzerinde kalem işçiliği bulunan bir tavan döşemesidir. Tavanın restoresinde uygulanan müdahaleler sağlamlaştırma, temizleme ve çağdaş ek işlemlerdir. Deforme derecesi fazla olan ahşap merteklerden bir kısmı kaldırılıp yeni ahşaplar mertekler eklenmiş ve tavanda oluşan strüktürel zayıflıklar güçlendirilmiştir. (Şekil 72)

Şekil 72. B kodlu mekanın tavan görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi

Mekana giriş eşikle sağlanır. Mekanın avludan yüksekliği 43 santimetredir. Eşiğin avludan yüksekliği 8 cm, eşikteki merdivenin rıht yüksekliği ise 35 santimetredir. (Şekil 73)

Şekil 73. 3 nolu mekanın eşiğinin görünümü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

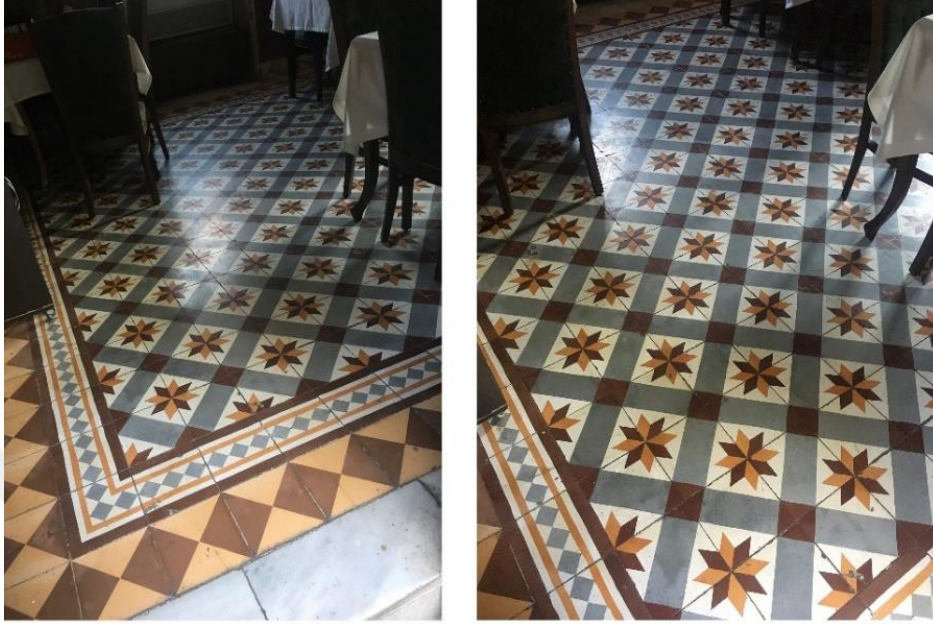
Pencerelerin bulunduğu bölümlerde taka araları bulunmaktadır. (Şekil 74)

Şekil 74. B kodlu mekanın taka arası görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Mekandaki karo seramik döşemedeki toz, toprak gibi yüzey birikinti kirleri temizlenerek restore edilmiştir. (Şekil 75)

Şekil 75. 3 nolu mekanın seramik döşemesi

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Tablo 6. B kodlu mekan restorasyon uygulamaları

MEKAN B RESTORASYON UYGULAMALARI			
ÖZGÜN YAPIDAKİ MEKAN ÖGESİ	HASAR DERECESİ	RESTORASYON İŞLEMİ ADI	MEKAN ÖGESİNE UYGULANAN İŞLEM
TAVAN DÖŞEMESİ	2	Temizleme Sağlama Çağdaş Ek	Tavanda sonradan yapılmış boyalar temizlenip kalem işi bitki bezemeleri ortaya çıkarılmıştır. Tavan döşemesindeki strüktürel zayıflıklar güçlendirilmiştir. İleri derece zarar gören ahşap merteklerin bir kısmı yenilenmiştir.
DUVAR	1	Temizleme	Duvarlardaki sıva ekleri, boya ekleri, çiçeklenmeler ve yeşillenmeler temizlenmiş aşınmalar onarılmıştır.
YER DÖŞEMESİ	1	Temizleme	Karo seramikteki yüzey kirleri temizlenmiştir.
KAPI PENCERE KUŞ TAKASI	2	Temizleme Sağlama	Kapı ve pencerelerdeki mavi ve yeşil ahşap boyamaları temizlenmiş, zarar gören bölümlerde onarım yapılmıştır.
KİTABE MAHMEL	2	Temizleme Sağlama Yeniden işlevlendirme	Mahmeller ve kitabelerdeki mavi ve yeşil ahşap boyamalar temizlenmiş, tahrip olan bölümlerde onarım yapılmıştır. Mekandaki mahmellerin ikisi ve bir kitabe işlevlendirilerek nişe dönüştürülmüştür.
ÇATI	3	Yeniden yapma	Çatıdaki hasar durumu fazla olduğu için özgün çatı strüktürüne uygun yeni bir çatı yapılmıştır.

Hasar derecesi sınıflandırması;
1: Basit onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
2: Birden fazla onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
3: Onarım yapılamayacak kadar hasar görmüş yapı

4.4. Seki

Seki, boyutları 5 metre-3,5 metre, alanı 19 metrekare olan bir alanda, avlunun güneydoğu köşesinde B kodlu mekanın yanında bulunan bir mekandır. (Şekil 76)

Şekil 76. Sekinin görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Avluya bakan 2 cephesi ince yonu taştan yapılmış sütundan oluşan sekinin avludan yüksekliği 50 santimetredir. Sekide 1 adet niş (200 cm-255 cm), 2 adet mahmel (65 cm-125 cm) bulunmaktadır. Restorasyon öncesi sekide bulunan 200 cm-255 cm ölçülerindeki nişin mahmel işlevinde olduğu ve ev halkının bu alanı meyveleri saklamak için kullandığı bilgisi edinilmiştir. (Şekil 77)

Mekanda çağdaş ek olarak avludan sekiye çıkış merdiveni yapılmıştır. Merdiven malzemesi olarak kesme taş uygulanmıştır. Merdiven bir basamak olup basamak genişliği 60 cm, rıht yüksekliği ise 25 cm dir.

Sekideki büyük mahmelin iki yanında bulunan 65 cm-125 cm ölçülerindeki iki mahmel ise; restorasyon öncesi yapıda bulunmayan, restorasyon sırasında yapıdaki izlerden tespit edilen mahmellerdir. (Şekil 78)

Şekil 77. Restorasyon öncesi sekide bulunan mahmel

Kaynak: Sedat Mimaroglu arşivi.

Şekil 78. Sekide yapılan restorasyon uygulamalarıyla ortaya çıkarılan mahmeller

Kaynak: Sedat Mimaroglu arşivi.

Sekinin altında, restorasyon öncesi evin deposu olarak kullanılan mahzen bulunur. Mahzene iniş merdiveni güvenlik açısından tehlike oluşturduğu için

restorasyon uygulamasında açılıp kapanabilen ahşap bir malzemeyle kapatılmıştır.
(Şekil 79, 80)

Şekil 79. Mahzene iniş merdiveni

Kaynak: Sedat Mimaroğlu arşivi.

Şekil 80. Restorasyon sonrası üstü kapatılan mahzene giriş merdiveni

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Restorasyon öncesi yapıdaki sütunların büyük bir bölümü ve yer döşemesinin bazı bölümlerinde kırılmalar bulunmaktaydı. Restorasyon uygulamalarında sütunlar ve yer döşemeleri özgün haline uygun olarak onarılmıştır. (Şekil 81)

Şekil 81. Restorasyon öncesi seki görünüşü

Kaynak: Sedat Mimaroglu arşivi.

Tablo 7. Seki mekanı restorasyon uygulamaları

SEKİ MEKANI RESTORASYON UYGULAMALARI			
ÖZGÜN YAPIDAKİ MEKAN ÖĞESİ	HASAR DERECESESİ	RESTORASYON İŞLEMİ ADI	MEKAN ÖĞESİNE UYGULANAN İŞLEM
SEKİ SÜTUNU	2	Temizleme Sağlamaştırma Bütünleme	Sütündeki ince yonu taş ve kesme taş malzemelerdeki yeşillenmeler ve çiçeklenmeler temizlenmiştir. Sütunun basık kemerlerinde ve sütunlarda kırılmalar onarılmıştır.
DUVAR	1	Temizleme	Moloz taş duvar ve ince yonu taş duvardaki sıva katmanları ve yeşillenmeler temizlenmiştir.
YER DÖŞEMESİ	2	Temizleme Sağlamaştırma Bütünleme	Döşemedeki kırılmalar ve sıyrılmalar onarılmış, yüzey kirleri temizlenmiştir.
MERDİVEN	—	Çağdaş Ek	Restore edilmeden önce mekanda bulunmayan merdiven restorasyon uygulamasında çağdaş ek olarak yapılmıştır.
MAHMEL	2	Temizleme Yeniden işlevlendirme	Mekandaki mahmellerden biri restorasyon sonrası nişe dönüştürülmüştür.
ÇATI	3	Yeniden yapma	Çatıdaki hasar durumu fazla olduğu için özgün çatı strüktürüne uygun yeni bir çatı yapılmıştır.

Hasar derecesi sınıflandırması;
1: Basit onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
2: Birden fazla onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
3: Onarım yapılamayacak kadar hasar görmüş yapı

4.5. Tuvalet

Tuvalet mekanı restorasyondan önce yüklük olarak, evin erzak malzemelerinin saklandığı bir alan olarak kullanılmaktaydı. Mekan avlu kotundan 15 cm yüksekte bulunmaktadır. Mekandaki tüm duvarlar moloz taştır. Güneydoğu cephesinde Kastal Sokak'a bakan duvarında bir adet 45 cm-70 cm boyutlarında pencere bulunur. Mekan restorasyon uygulamasında duvarlarda bulunan sıva ekleri, bitkilenmeler ve yüzey kirleri temizlenmiştir. (Şekil 82)

Şekil 82. Restorasyon öncesi tuvalet mekanının görünüşü

Kaynak: Sedat Mimaroglu arşivi.

Restorasyon öncesi mekandaki yer döşemesi şap iken restorasyon sonrası alanın yer döşemesinde karo mozaik fayans uygulanmıştır. (Şekil 83)

Şekil 83. Tuvalet mekanının fayans döşemesi

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Restorasyon öncesi tavan döşemesi bulunmayan mekanda tavan döşemesi çağdaş ek olarak yapılarak asma tavan uygulanmıştır. (Şekil 84)

Şekil 84. Tuvalet mekani asma tavan döşemesi

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Tablo 8. Tuvalet mekani restorasyon uygulamaları

TUVALET MEKANI RESTORASYON UYGULAMALARI			
ÖZGÜN YAPIDAKİ MEKAN ÖĞESİ	HASAR DERECESESİ	RESTORASYON İŞLEMİ ADI	MEKAN ÖĞESİNE UYGULANAN İŞLEM
TAVAN DÖŞEMESİ	—	Çağdaş Ek	Mekanda önceden bulunmayan tavan döşemesi restorasyon uygulamasında çağdaş ek olarak yapılmıştır.
DUVAR	1	Temizleme	Duvarlardaki sıva ekleri, boya ekleri, çiçeklenmeler ve yeşillenmeler temizlenmiş aşınmalar onarılmıştır.
YER DÖŞEMESİ	1	Yeniden yapma	Yer döşemesi şap olan mekanda karo seramik döşeme uygulanmıştır.
PENCERE	1	Temizleme Sağlama	Penceredeki zarar gören bölümlerde onarım yapılmıştır.
KAPI	3	Yeniden yapma	Mekandaki kapı ögesinin hasar durumu fazla olduğu için kapı yeniden yapılmıştır.
ÇATI	3	Yeniden yapma	Çatıdaki hasar durumu fazla olduğu için özgün çatı strüktürüne uygun yeni bir çatı yapılmıştır.

Hasar derecesi sınıflandırması;
1: Basit onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
2: Birden fazla onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
3: Onarım yapılamayacak kadar hasar görmüş yapı

4.6. Mekan C

Yarı açık bir restoran mekanı olan alan, avlu kotundan 105 cm yüksekte bulunmaktadır. Mekana avludan çıkılan merdivenlerle ulaşılır ve mekanın girişinde eşik bulunur. Mekanın boyutları 4,7 metre- 8 metre olup, alanı 37 metrekaredir.

Şekil 85. Mekan C görünüşü

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi.

Mekan işlevlendirilme öncesi yapıda bulunan oturma odası ve yemek odasının birleştirilmesiyle oluşmuştur. Restorasyon öncesi evin oturma odası ve yemek odasının bulunduğu alandaki ara duvar kaldırılarak alan tek bir mekana dönüştürülmüştür. Bu nedenle mekanda 2 farklı yer döşemesi bulunmaktadır. Mekandaki çatı dış etkenlerden ötürü (deprem, sel) ileri derecede tahrip olduğundan yeniden yapılmıştır. Yapıda tek yüzeyli çatı uygulanmıştır.

Mekanın güneydoğu cephesinde 2 adet niş (70 cm-155 cm, 80 cm-155 cm) bulunur. Restorasyon öncesi bu nişler mahmel olarak kullanılmaktaydı. Güneybatı cephesindeki sağır duvarda önceden mahmel olarak kullanılan 70 cm-155 cm boyutlarında niş, 150 cm-155 cm, 200 cm-150 cm boyutlarında da önceden kitabe olarak kullanılan 2 adet niş ve 1 adet kalem işleme detaylı mahmel (70 cm-155 cm) bulunur. Mutfakla ayırıcı duvarın bulunduğu kuzeybatı cephesinde ise 2 adet mahmel (70 cm-165 cm) bulunur. (Şekil 86)

Şekil 86. C kodlu mekanın görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Mekanın rölöve projesindeki oturma odası ve yemek odasının avlu duvarı tahribata uğrayarak yıkılmıştır. Onarımda bu alana demir korkuluk uygulanarak mekan yarı açık bir alana dönüştürülmüştür. Duvarlarda oluşan bitkilenme, sıva izleri ve yeşillenmeler temizlenmiştir. (Şekil 87)

Şekil 87. Restorasyon öncesi mekanın görünüşü

Kaynak: Sedat Mimaroglu arşivi.

Tablo 9. C kodlu mekan restorasyon uygulamaları

MEKAN C RESTORASYON UYGULAMALARI			
ÖZGÜN YAPIDAKİ MEKAN ÖGESİ	HASAR DERECESESİ	RESTORASYON İŞLEMİ ADI	MEKAN ÖGESİNE UYGULANAN İŞLEM
DUVAR	1	Temizleme	Duvarlardaki sıva ekleri, boya ekleri, çiçeklenmeler ve yeşillenmeler temizlenmiş aşınmalar onarılmıştır.
YER DÖŞEMESİ	1	Temizleme	Karo seramikteki yüzey kirleri temizlenmiştir.
MAHMEL KİTABE	2	Temizleme Sağlamlaştırma Yeniden işlevlendirme Çağdaş Ek	Mahmeller ve kitabelerdeki mavi ve yeşil ahşap boyamaları temizlenmiş, zarar gören bölümlerde onarım yapılmıştır. Mahmellerin bir kısmı ve kitabeler işlevlendirme sonrası nişe dönüştürülmüştür. Mekandaki bir mahmel çağdaş ek olarak yapılmıştır.
ÇATI	3	Yeniden yapma	Çatıdaki hasar durumu fazla olduğu için özgün çatı yapıya uygun yeni bir çatı yapılmıştır.

Hasar derecesi sınıflandırması;
1: Basit onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
2: Birden fazla onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
3: Onarım yapılamayacak kadar hasar görmüş yapı

4.7. Mutfak

Mutfak mekanı işlevlendirilmeden önce mutfak, 2 nolu yüklük, hela, hamam ve avlunun kuzeybatı yönünde bulunan bahçe alanının bir kısmının bulunduğu alanda bulunmaktadır. Mekanda işlevlendirilmeden önce mutfak ve 2 nolu yüklük mekanları arasında bulunan moloz taş duvar korunmuştur. İşlevlendirilmeden önce yapıda bulunan hela ve hamam mekanlarının çıkmaza bakan dış duvarı dışındaki tüm duvarlar yok edilmiştir. Mekanın restorasyonunda iç duvarlarda bulunan sıva ve boya ekleri, bitkilenmeler, yeşillenmeler ve yüzey kirleri temizlenmiştir.

Mekanda ahşap kirişleme sistemiyle oluşturulan tavan döşemesindeki yapısal zayıflıklar güçlendirilmiştir. Mekanda zemin döşemesi yeniden yapılmıştır. İşlevlendirilmeden önce mutfak olarak kullanılan odadaki döşeme kesme taş yer döşemesi; 2 nolu yüklük, hela ve hamamdaki yer döşemesi ise şapıtı. Yapı restore edildikten sonra bu alanların yer döşemesi değiştirilerek karo seramik yer döşemesi uygulanmıştır. (Şekil 88)

Şekil 88. Mutfak mekanı tavan döşemesi

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

İşlevlendirilmeden önce mutfak olarak kullanılan mekandaki avlu duvarında bulunan 2 adet pencere ve 1 adet kapı günümüzde işlevsiz durumdadır. Pencerelerin cam bölümleri kaldırılarak bu bölümler ahşapla kapatılmıştır. (Şekil 89)

Şekil 89. Mutfak mekanında işlevsiz hale getirilen pencereler

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Mekanın kuzeybatı cephesinde ise 1 adet 90 cm-150 cm boyutlarında pencere, 3 adet niş (80 cm-100 cm, 65 cm-100 cm, 100 cm-120 cm) bulunmaktadır. 65 cm-100

cm boyutlarındaki niş işlevlendirilmeden önce mahmel, 80 cm-100 cm boyutlarındaki niş ise işlevlendirilmeden önce pencere işlevinde kullanılmaktaydı. 100 cm-120 cm boyutlarındaki niş işlevlendirilmeden önce de niş olarak kullanılmış olan mekan ögesidir. (Şekil 90)

Şekil 90. Mutfak mekanı görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Mutfağın C kodlu mekanla arasındaki ayırıcı duvarda işlevlendirilmeden önce 2 adet mahmel (90 cm-165 cm, 60 cm-165 cm) ve C kodlu mekana ulaşımı sağlayan merdiven bulunmaktaydı. Restorasyon uygulamasında bu duvardaki mahmeller nişe dönüştürülmüş; merdiven ise yok edilmiştir. (Şekil 91)

Şekil 91. Mutfak mekanında yok edilen merdiven

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Mutfağın güneybatı cephesindeki duvarda işlevlendirilmeden önce mahmel olarak kullanılan 3 niş (105 cm-130 cm, 75 cm-150 cm, 75 cm-135 cm) bulunmaktadır.

İşlevlendirilmeden önce mutfak ve yüklük mekanlarının bulunduğu alanın üstünde çatı arası katı bulunmaktadır. Bu alana gemici merdiveniyle çıkılmaktaydı. Yapının restorasyon işleminde işlevlendirilmeden önce mutfak olarak kullanılan mekana merdiven eklenmiş; çatı arası katına ulaşım bu merdivenle sağlanmaya başlamıştır. (Şekil 92)

Şekil 92. Mutfak mekanında çağdaş ek olarak yapılmış merdiven

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Şekil 93. Mutfak mekanı avludan görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Tablo 10. Mutfak mekanı restorasyon uygulamaları

MUTFAK MEKANI RESTORASYON İŞLEMLERİ			
ÖZGÜN YAPIDAKİ MEKAN ÖĞESİ	HASAR DERECESESİ	RESTORASYON İŞLEMİ ADI	MEKAN ÖĞESİNE UYGULANAN İŞLEM
TAVAN DÖŞEMESİ	2	Temizleme Sağlamaştırma Bütünleme	Tavandaki strüktürel zayıflıklar güçlendirilmiş, onarımlar yapılmış ve boya ekleri temizlenmiştir.
DUVAR	1	Temizleme Çağdaş Ek	Duvarlardaki çiçeklenmeler ve yeşillenmeler temizlenmiş, mekanın bulunduğu alanda bazı duvarlar yıkılıp alanı büyütecek şekilde yeni duvarlar yapılmıştır.
YER DÖŞEMESİ	1	Yeniden yapma	Bir bölümü kesme taş, bir bölümü şap olan yer döşemesi değiştirilerek karo seramik yer döşemesi uygulanmıştır.
KAPI PENCERE	2	Yeniden işlevlendirme Temizleme Sağlamaştırma	Kapı ve pencerelerdeki mavi ve yeşil boyalar temizlenmiş, zarar gören bölümlerde onarım yapılmıştır. Pencerelerin bir kısmı ve mekandaki bir kapı işlevsizleştirilmiştir. Mekandaki bir pencere ise niş olarak işlevlendirilmiştir.
MERDİVEN	—	Çağdaş Ek	Mekandaki merdiven çağdaş ek olarak yapılmıştır.
MAHMEL	2	Temizleme Sağlamaştırma Yeniden işlevlendirme	Mahmellerdeki mavi ve yeşil ahşap boyamaları temizlenmiş, zarar gören bölümlerde onarım yapılmıştır. Bazı mahmeller yeniden işlevlendirilerek nişe dönüştürülmüştür.
ÇATI	3	Yeniden yapma	Çatıdaki hasar durumu fazla olduğu için özgün çatı strüktürüne uygun yeni bir çatı yapılmıştır.

Hasar derecesi sınıflandırması;
1: Basit onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
2: Birden fazla onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
3: Onarım yapılamayacak kadar hasar görmüş yapı

4.8. 1 Nolu Ofis Mekanı

1 nolu ofis mekanı, yapıda önceden bulunmayan restorasyon uygulamasıyla çağdaş ek olarak yapılmış bir alandır. (Şekil 94)

Şekil 94. 1 nolu ofis mekanının görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Mekanın çıkmaza bakan dış duvarında 75 cm-60 cm boyutlarında niş; kuzeydoğu cephesinde bir adet kapı (90 cm-260 cm) ve bir adet pencere (150 cm-125 cm) bulunmaktadır. Güneydoğu cephesinde bir adet pencere (100 cm-125 cm) bulunur.

Tablo 11. 1 nolu ofis mekanı restorasyon işlemleri

1 NOLU OFİS MEKANI RESTORASYON İŞLEMLERİ			
ÖZGÜN YAPIDAKİ MEKAN ÖGESİ	HASAR DERECESESİ	RESTORASYON İŞLEMİ ADI	MEKAN ÖGESİNE UYGULANAN İŞLEM
ÇATI	—	Çağdaş Ek	Mekandaki çatı çağdaş ek olarak yapılmıştır.
DUVAR	1	Temizleme Çağdaş Ek	Duvarlardaki çiçeklenmeler ve yeşillenmeler temizlenmiş, mekana ek duvarlar yapılmıştır.
YER DÖŞEMESİ	1	Yeniden yapma	Restorasyon öncesi bahçe olan alanda yer döşemesi değiştirilerek karo seramik yer döşemesi uygulanmıştır.
KAPI PENCERE	—	Çağdaş Ek	Mekandaki kapı ve pencereler çağdaş ek olarak yapılmıştır.
NIŞ	1	Temizleme	Nişte bulunan çiçeklenmeler ve yeşillenmeler temizlenmiştir.

Hasar derecesi sınıflandırması;
1: Basit onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
2: Birden fazla onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
3: Onarım yapılamayacak kadar hasar görmüş yapı

4.9. 2 Nolu Ofis Mekanı

Restorasyon öncesi yapıda depo olarak kullanılan mekan işlevlendirme sonrası depo olarak kullanılmaya devam edilmiştir. Alana ulaşım restorasyon öncesi gemici merdiveniyle sağlanmaktaydı. Restorasyon uygulamasıyla alana ulaşım mutfak mekanında yapılan merdivenle sağlanmaya başlanmıştır. Mekan duvarları moloz taştır. Alanı 16 metrekaredir. (Şekil 95)

Mekanın kuzeybatı cephesinde 75 cm-125 cm ölçülerinde bir adet pencere bulunur. Güneybatı cephesinde işlevlendirilmeden önce mahmel olarak kullanılan 2 adet niş (75 cm-150 cm, 75 cm-135 cm) bulunur. 3 nolu ofis mekanıyla ayıran duvarda bir adet kapı (90cm- 160 cm) bulunur. Avluya bakan cephesindeki duvar ise sağırdır.

Şekil 95. 2 nolu ofis mekanının görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

Tablo 12. 2 nolu ofis mekanı restorasyon işlemleri

2 NOLU OFİS MEKANI RESTORASYON İŞLEMLERİ			
ÖZGÜN YAPIDAKİ MEKAN ÖGESİ	HASAR DERECESİ	RESTORASYON İŞLEMİ ADI	MEKAN ÖGESİNE UYGULANAN İŞLEM
DUVAR	1	Temizleme	Duvarlardaki sıva ekleri, boya ekleri, çiçeklenmeler ve yeşillenmeler temizlenmiş aşınmalar onarılmıştır.
YER DÖŞEMESİ	1	Yeniden yapma	Yer döşemesi şap olan mekanda işlevlendirme sonrası ahşap parke döşeme uygulanmıştır.
PENCERE	2	Temizleme Sağlama	Penceredeki mavi ve yeşil ahşap boyamalar temizlenmiş, zarar gören bölümlerde onarım yapılmıştır.
MERDİVEN	—	Çağdaş Ek	Mekandaki merdiven çağdaş ek olarak yapılmıştır.
MAHMEL	2	Yeniden işlevlendirme	Mahmeller işlevlendirilerek nişe dönüştürülmüştür.
ÇATI	3	Yeniden yapma	Çatıdaki hasar durumu fazla olduğu için özgün çatı strüktürüne uygun yeni bir çatı yapılmıştır.

Hasar derecesi sınıflandırması;
 1: Basit onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
 2: Birden fazla onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
 3: Onarım yapılamayacak kadar hasar görmüş yapı

4.10. 3 Nolu Ofis Mekanı

İşlevlendirilmeden önce depo olarak kullanılan mekan işlevlendirme sonrası restoran personellerinin kullandığı ofis mekanı olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Mekana 2 nolu ofis mekanından ulaşılır. Mekanın alanı 18.50 metrekaredir, duvarları moloz taştır. (Şekil 96)

Şekil 96. 3 nolu ofis mekanının görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

İşlevlendirme öncesi sağır bir cephe olan mekanın avlu cephesine işlevlendirme sonrası pencereler eklenmiştir. Güneybatı cephesinde 105 cm-130 cm ölçülerinde restorasyon öncesinde mahmel işlevinde olan niş bulunur. Güneydoğu cephesinde 60 cm-65 cm ölçülerinde C kodlu mekana bakan bir pencere bulunur. Kuzeybatı cephesindeki 2 nolu ofis mekanıyla ayıran duvarda ise 90 cm- 160 cm ölçülerinde kapı bulunur. Bu kapı mekanda restorasyon uygulamasında çağdaş ek olarak yapılmıştır.

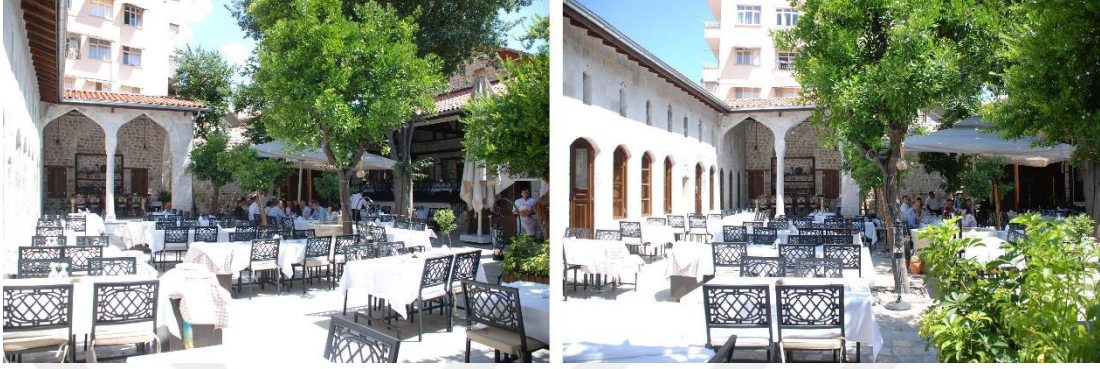
Tablo 13. 3 nolu ofis mekanı restorasyon işlemleri

3 NOLU OFİS MEKANİ RESTORASYON İŞLEMLERİ			
ÖZGÜN YAPIDAKİ MEKAN ÖGESİ	HASAR DERECESESİ	RESTORASYON İŞLEMİ ADI	MEKAN ÖGESİNE UYGULANAN İŞLEM
DUVAR	1	Temizleme	Duvarlardaki sıva ekleri, boya ekleri, çiçeklenmeler ve yeşillenmeler temizlenmiş aşınmalar onarılmıştır.
YER DÖŞEMESİ	1	Yeniden yapma	Yer döşemesi şap olan mekanda işlevlendirme sonrası ahşap parke döşeme uygulanmıştır.
KAPI PENCERE	2	Çağdaş Ek Temizleme Sağlamaştırma	Mekanda çağdaş ek olarak yapılmış kapı ve pencereler bulunmaktadır. Mekanda işlevlendirilmeden önce bulunan penceredeki ahşap boyamalar temizlenmiş, tahrip olan bölümlerde onarım yapılmıştır.
MAHMEL	2	Yeniden işlevlendirme	Mahmeller işlevlendirilerek nişe dönüştürülmüştür.
ÇATI	3	Yeniden yapma	Çatıdaki hasar durumu fazla olduğu için özgün çatı strüktürüne uygun yeni bir çatı yapılmıştır.

Hasar derecesi sınıflandırması;
1: Basit onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
2: Birden fazla onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
3: Onarım yapılamayacak kadar hasar görmüş yapı

4.11. Avlu

Avlu yapının en geniş ve en çok kullanılan alanıdır. 2 cephesi kapalı olan avlunun boyutları 19,5 m- 14 m dir. (Şekil 97)

Şekil 97. Avlu görünüşleri

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi.

Restore edilen avluda yapılan en büyük değişiklik bahçe alanlarının bir bölümünün kesme taş yer döşemesine dönüştürülmesi ve avlunun bazı bölümlerine ağaç tarhlarının eklenmesidir. Avluda havuzun etrafında ve avlu girişinin yanında bulunan bahçe alanları kesme taş yer döşemesine dönüştürülmüştür. Sekinin yanında bulunan bahçe alanında ise karo seramik yer döşemesi uygulanmıştır. (Şekil 98)

Şekil 98 Yapı restore edilmeden önce avlunun görünüşü

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi.

Avlu duvarlarında bulunan fanus takaları, kuş takaları, pencereler ve kapılar özgünlüğü korunarak onarılmıştır. Avlu duvarlarında yüzey temizleme işlemi

uygulanmış, taşlarda meydana gelen çiçeklenmeler temizlenmiş ve taş deformeleri onarılmıştır.

Avlunun ortasında havuz bulunmaktadır. Restorasyon uygulamasında bu öge korunmuştur. (Şekil 99)

Şekil 99. Avludaki havuzun görünüşü

Kaynak: Sevgi Nurlu arşivi.

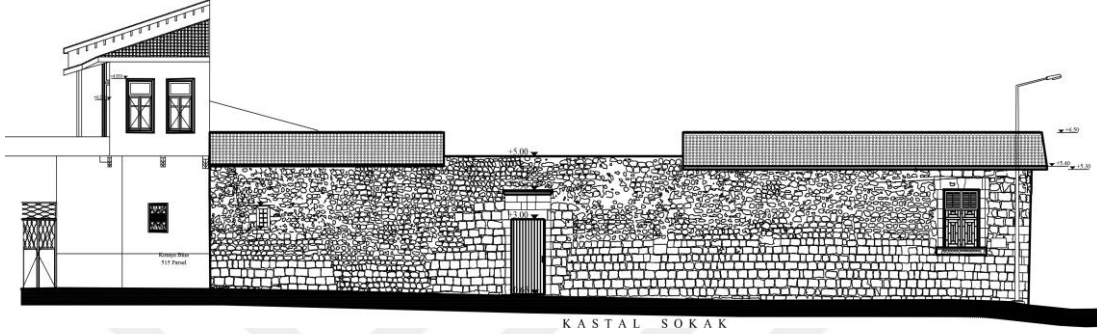
Tablo 14. Avlu alanı restorasyon uygulamaları

AVLU ALANI RESTORASYON İŞLEMLERİ			
ÖZGÜN YAPIDAKİ MEKAN ÖGESİ	HASAR DERECESİ	RESTORASYON İŞLEMİ ADI	MEKAN ÖGESİNE UYGULANAN İŞLEM
DUVAR	2	Temizleme Bütünleme	Duvarlardaki sıva ekleri, boya ekleri, çiçeklenmeler ve yeşillenmeler temizlenmiş aşınmalar onarılmıştır.
YER DÖŞEMESİ	2	Temizleme Çağdaş Ek	Kesme taş zemindeki yüzey kirleri ve çiçeklenmeler temizlenmiştir. Alandaki toprak alanların bir kısmı yok edilerek bu alanlar kesme taş zemin döşemesine dönüştürülmüştür. Alana ağaç tarhları eklenmiştir.
HAVUZ	1	Temizleme	Havuzdaki yüzey kirleri ve çiçeklenmeler temizlenmiştir.
FANUS TAKASI	2	Temizleme Bütünleme	Fanus takalarındaki tahrip olan bölümler onarılmış; çiçeklenmeler, boya ekleri ve yeşillenmeler temizlenmiştir.

Hasar derecesi sınıflandırması;
1: Basit onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
2: Birden fazla onarımla özgünlüğünü kazanabilecek yapı
3: Onarım yapılamayacak kadar hasar görmüş yapı

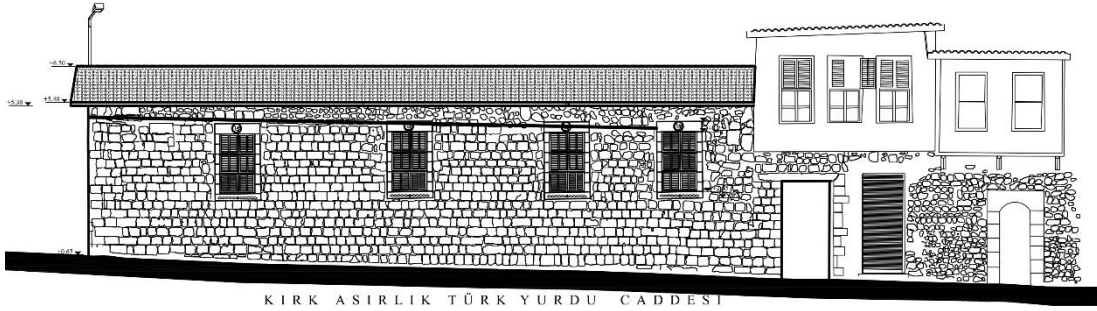
4.12. Restorasyon Projesi Cephe Özellikleri

Yapının restorasyonunda cephe duvarlarındaki bitkilenmeler, yeşillenmeler, sıva ekleri ve yüzey kirleri temizlenmiştir. Pencere ve kapılardaki boyalar temizlenmiş, onarımlar yapılmıştır. Yapıdaki çatılar çökmüş olduğundan çatılar yeniden yapılmıştır. (Şekil 100, 101, 102)

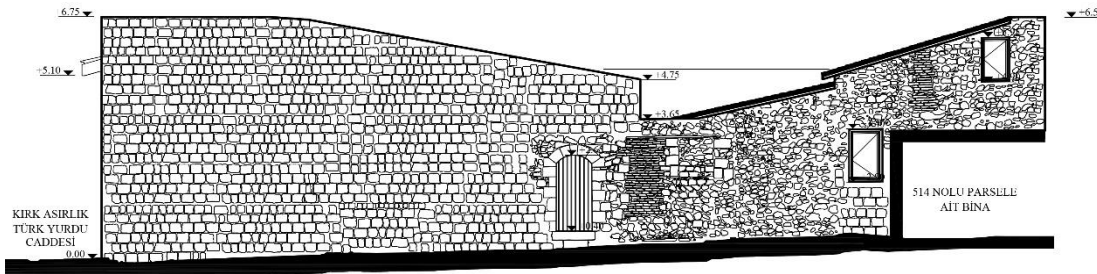
Şekil 100. Restorasyon güneydoğu cephesi

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

Şekil 101. Restorasyon kuzeydoğu cephesi

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

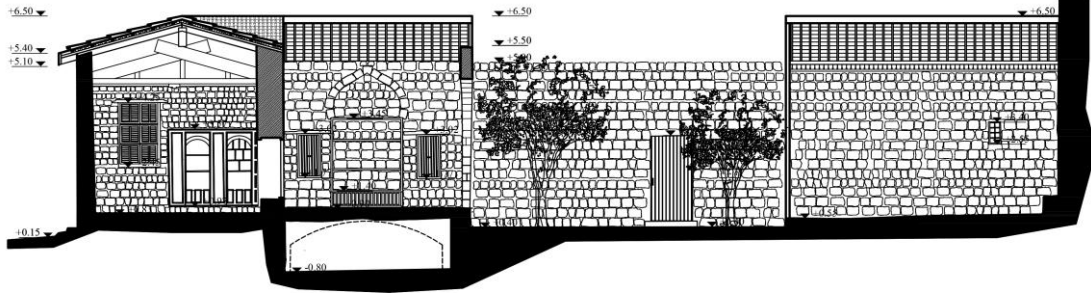

Şekil 102 Restorasyon kuzeybatı cephesi

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

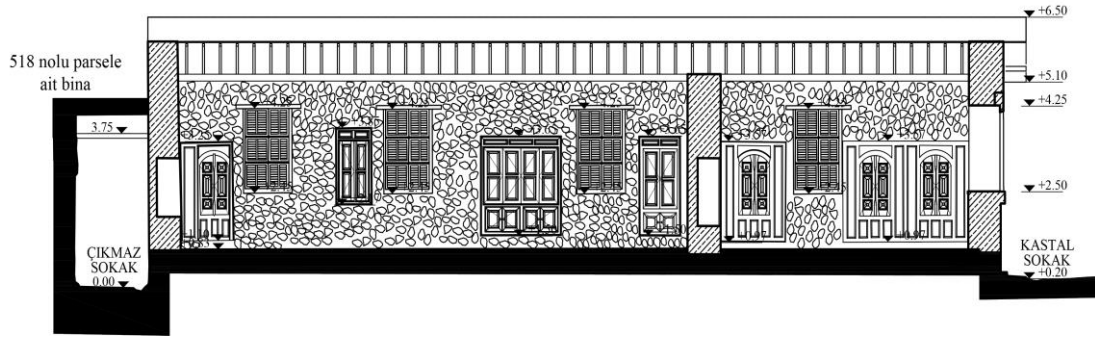
4.13. Restorasyon Projesi Kesit Çizimleri

Yapının restorasyon projesine ait kesit çizimleri şekil 103, 104, 105 ve 106'da görülmektedir.

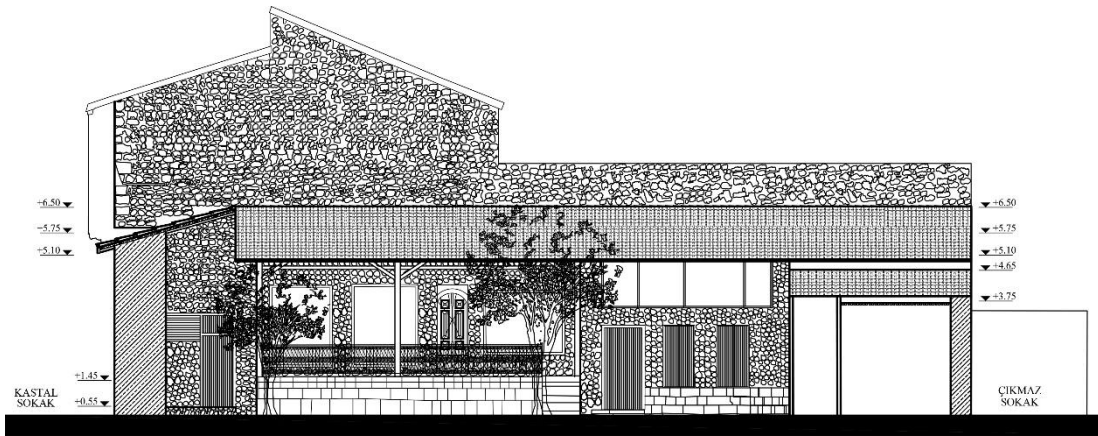
Şekil 103. Restorasyon 1-1 Kesiti

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

Şekil 104. Restorasyon 2-2 Kesiti

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

Şekil 105. Restorasyon 3-3 Kesiti

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

Şekil 106 Restorasyon 4-4 kesiti

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

1.5. Konak Restoran Yeniden İşlevlendirme Bağlamında Analizi

Yapının yeniden işlevlendirme bağlamında analizi, tablo 15' te mimari öğelerin; yok olan, korunan ve değişen öğeler olarak sınıflandırılmasıyla yapılmıştır.

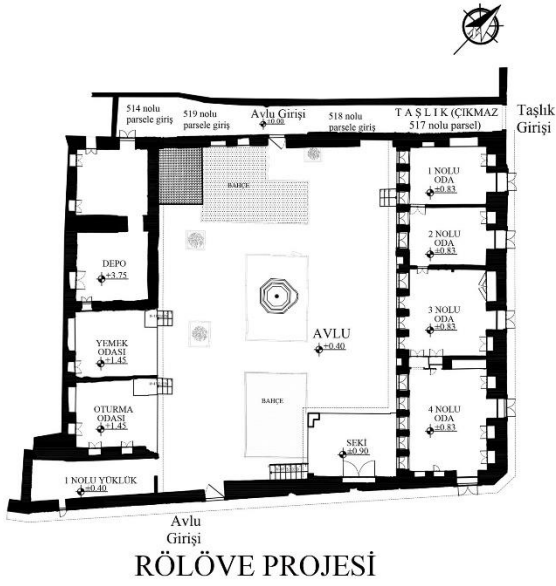
Yapıda korunan öğe, onarımlarla kullanımı devam eden ve yeniden işlevlendirilen yapıları oluşturmaktadır. Değişen öğeler, yeniden yapılan öğeleri oluşturmaktadır. Yok olan ise yapının restorasyon işlemi sonrasında kullanılmayan, yok edilen öğeleri oluşturmaktadır.

Yapıdaki değişen, korunan ve yok olan mekan ve mekan öğelerinin analizinin daha anlaşılır olması için şekil 107 ve 108'de yapının zemin kat planı ve çatı arası katı planının bulunduğu 4.30 kotu planının rölöve ve restorasyon projeleri yan yana konularak planların karşılaştırılabilmesi sağlanmıştır.

Şekil 107. Zemin kat rölöve ve restorasyon projeleri karşılaştırılması

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir).

Şekil 108. 4.30 kotu Zemin kat rölöve ve restorasyon projeleri karşılaştırılması

Kaynak: Yüksek Mimar Deniz Emir arşivi (Çizimler yazar tarafından yeniden çizilmiştir)

Tablo 15. Konak Restoran yeniden işlevlendirme bağlamında mekan öğelerinin analizi

ÖZGÜN MEKAN	ÖZGÜN İŞLEV	İŞLEVLENDİRİLEN MEKAN	YENİ İŞLEV	DEĞİŞEN ÖĞELER	YOK OLAN ÖĞELER	KORUNAN ÖĞELER
1 Nolu Oda	Yatak Odası	Mekan A	Restoran Mekanı	Tavan döşemesi, çatı, yer döşemesi.	Avludan geçişi sağlayan merdiven ve ayırıcı (2 nolu odayla ayıran) iç duvar.	Kitabiye, mahmel, kuş takası, pencere, kapı ve dış duvarlar.
2 Nolu Oda	Yatak Odası	Mekan A	Restoran Mekanı	Tavan döşemesi, çatı, yer döşemesi.	1 nolu ve 3 nolu odayla ayıran ayırıcı iç duvar.	Mahmel, kuş takası, eşik, kapı pencere ve dış duvarlar.
3 Nolu Oda	Yatak Odası	Mekan A	Restoran Mekanı	Tavan döşemesi, çatı.	2 nolu odayla ayıran duvar.	Mahmel, kuş takası, eşik, kapı pencere ve dış duvarlar.
4 Nolu Oda	Misafir Odası	Mekan B	Restoran Mekanı	Çatı.	—	Kitabiye, mahmel, kuş takası pencere, kapı ve dış duvarlar.
Seki	Yaşama	Seki	Restoran Mekanı	Çatı.	—	Kesme taş sütun, mahmeller, dış duvarlar ve yer döşemesi.
Mahzen	Depo	Mahzen	Depo	—	—	Mahzene iniş merdiveni, yer döşemesi ve duvarlar.
Yüklük 1	Kiler	Tuvalet	Tuvalet	Kapı, yer döşemesi ve çatı.	—	Duvarlar, kapı ve pencere.
Oturma Odası	Yaşama	Mekan C	Restoran Mekanı	Çatı.	Yemek odasıyla ayıran duvar, avlu duvarı, merdiven ve eşik.	Mahmel, kitabiye, karo mozaik yer döşemesi ve dış duvarlar.
Yemek Odası	Yaşama	Mekan C	Restoran Mekanı	Çatı.	Ayırıcı iç duvar (oturma odası ile yemek odası arası), kapı.	Mahmel, kitabiye, karo mozaik yer döşemesi, eşik ve dış duvarlar.
Mutfak	Mutfak	Mutfak	Mutfak	Yer döşemesi.	Yemek odasına ulaşımı sağlayan merdiven, avlu duvarındaki kapı ve pencere.	Dış duvarlar, tavan döşemesi, mahmel
Yüklük 2	Kiler	Mutfak	Mutfak	Yer döşemesi.	Ayırıcı iç duvar (hela ve hamamla ayıran) ve kapı.	Dış duvarlar, mahmeller ve pencere.
Hamam	Hamam	Mutfak	Mutfak	Yer döşemesi ve çatı.	İç duvarlar, kapı ve pencere.	Dış duvar.
Hela	Tuvalet	Mutfak	Mutfak	Yer döşemesi ve çatı.	İç duvarlar ve kapı.	—
Depo	Depo	2 Nolu Ofis Mekanı	Depo	Çatı ve yer döşemesi.	—	Mahmel, pencere ve duvarlar.
Depo	Depo	3 Nolu Ofis Mekanı	Ofis Mekanı	Çatı ve yer döşemesi.	—	Mahmel, pencere ve duvarlar.
Avlu Bahçesi	Bahçe	1 Nolu Ofis Mekanı	Ofis Mekanı	—	Bahçe alanının bir kısmı.	—
Avlu	Yaşama	Avlu	Restoran Mekanı	Zemindeki bahçe alanları ve ağaç tarhları.	Avlu girişi.	Avlu duvarında bulunan fanus takaları ve havuz.

Tablodaki mekanların değişimine bakıldığında yapının restorasyon uygulamasında mekanların büyük çoğunluğunun işlev değiştirdiği görülmektedir. Yapıda özgün işlevinde kalan mekanlar; mahzen, mutfak ve depo mekanının bir bölümüdür. Yapıda restoran mekanı olarak işlevlendirilen mekanlar 1 nolu oda, 2 nolu oda, 3 nolu oda, 4 nolu oda, seki, oturma odası, yemek odası ve avludur. Yapıda işlevlendirme sonrası depo-kiler olarak kullanılan mekanlar işlevlendirme öncesi de aynı işlevde kullanılmış olan mahzen ve çatı arasında bulunan depo mekanının bir kısmıdır. Yapıdaki tuvalet mekanı 1 nolu yüklük mekanının işlevlendirilmesiyle oluşturulmuştur. Yapıdaki mutfak mekanı işlevlendirilmeden önce mutfak, 2 nolu yüklük, hamam ve hela mekanlarının bulunduğu alanda bulunmaktadır. Yapıda çağdaş ek olarak yapılan mekan özgün işlevinde bahçe olan alanın bir kısmının ofis mekanına dönüştürülmesiyle oluşmuştur. (Tablo 16)

Tablo 16. Restorasyon uygulamasında işlevi değişen, işlevi korunan ve çağdaş ek olarak yapılan mekanların analizi

	RESTORASYON PROJESİ MEKAN İSİMLERİ
ÖZGÜN İŞLEVI DEĞİŞMEYEN MEKAN	Mutfak, 2 nolu ofis mekanı, Mahzen.
ÖZGÜN İŞLEVI DEĞİŞEN MEKAN	Mekan A, Mekan B, Seki, Tuvalet, Mekan C, Mutfak, 3 nolu ofis mekanı, Avlu.
ÇAĞDAŞ EK OLARAK UYGULANAN MEKAN	1 nolu ofis mekanı.

Tablo 15' teki mekan öğelerinden değişen öğelere bakıldığında, çatının tüm yapıda değiştirilip yeniden yapıldığı görülmektedir. Tavan döşemesi ise 4 nolu oda dışındaki tüm mekanlarda yeniden yapılmıştır.

İşlevlendirilmeden önce 1 nolu oda olan, yatak odası olarak kullanılan mekan işlevlendirme sonrası A kodlu mekan olan restoran mekanına dönüşmüştür. Mekanda değişen öğeler tavan döşemesi, çatı ve yer döşemesidir. Tavan döşemesi ve çatı yeniden yapılmış yer döşemesi şaptan karo seramik yer döşemesine dönüşmüştür. Mekanda yok olan öğe ise 2 nolu odayla arasında bulunan duvardır. Mekandaki kitabe,

mahmel, kuş takası, pencere, kapı ve dış duvar mimari öğelerinin özgünlüğü korunmuştur.

İşlevlendirilmeden önce 2 nolu oda olan yatak odası olarak kullanılan mekan işlevlendirme sonrası A kodlu mekan olan restoran mekanına dönüşmüştür. Mekanda değişen öğeler tavan döşemesi, çatı ve yer döşemesidir. Tavan döşemesi ve çatı yeniden yapılmış yer döşemesi şaptan karo seramik yer döşemesine dönüşmüştür. Mekanda yok olan öğe ise 1 nolu ve 3 nolu odayla arasında bulunan duvardır. Mekandaki mahmel, kuş takası, eşik, pencere, kapı ve dış duvar mimari öğelerinin özgünlüğü korunmuştur.

İşlevlendirilmeden önce 3 nolu oda olan yatak odası olarak kullanılan mekan işlevlendirme sonrası A kodlu mekan olan restoran mekanına dönüşmüştür. Mekanda değişen öğeler tavan döşemesi ve çatıdır. Tavan döşemesi ve çatı yeniden yapılmıştır. Mekanda yok olan öğe ise 2 nolu odayla arasında bulunan duvardır. Mekandaki mahmel, kuş takası, eşik, pencere, kapı ve dış duvar mimari öğelerinin özgünlüğü korunmuştur.

İşlevlendirilmeden önce 4 nolu oda olan yatak odası olarak kullanılan mekan işlevlendirme sonrası B kodlu mekan olan restoran mekanına dönüşmüştür. Mekanda değişen öğe çatıdır. Mekanda yok olan öğe yoktur. Mekandaki mahmel, kuş takası, eşik, pencere, kapı ve dış duvar korunan öğelerdendir. Korunan mahmellerin bir kısmı ve kitabelerden biri niş olarak işlevlendirilmiştir.

İşlevlendirilmeden önce seki olan hane halkının yaşama alanı olarak kullanılan mekan işlevlendirme sonrası restoran mekanına dönüşmüştür. Mekanda değişen öğe çatıdır. Mekanda yok edilen öğe yoktur. Mekandaki kesme taş sütun, mahmeller, yer döşemesi ve dış duvar korunan öğelerdendir. Mahmellerden bir tanesi işlevlendirilerek nişe dönüştürülmüştür.

İşlevlendirilmeden önce mahzen olan depo olarak kullanılan mekan işlevlendirme sonrası depo olarak kullanılmaya devam etmiştir. Mekanda değişen ve yok edilen öğe yoktur. Mekandaki duvarlar, mahzene iniş merdiveni ve yer döşemesi korunan öğelerdendir.

İşlevlendirilmeden önce 1 nolu yüklük olan, kiler olarak kullanılan mekan işlevlendirme sonrası tuvalet mekanına dönüşmüştür. Mekanda değişen öğeler kapı, yer döşemesi ve çatıdır. Mekandaki pencere ve duvarların özgünlüğü korunmuştur.

İşlevlendirilmeden önce oturma odası olan hane halkının yaşama alanı olarak kullanılan mekan işlevlendirme sonrası C kodlu mekan olan restoran mekanına dönüştürülmüştür. Mekanda değişen öğe çatıdır. Mekanda yok edilen öğeler avlu duvarı, işlevlendirilmeden önce yemek odası olan mekanla ayıran duvar, merdiven ve eşiktir. Mekandaki mahmeller, kitabe, yer döşemesi ve avluya bakan duvar hariç tüm duvarlar korunan öğeledir. Mekanda bulunan mahmeller ve kitabe işlevlendirilerek nişe dönüştürülmüştür.

İşlevlendirilmeden önce yemek odası olan hane halkının yaşama alanı olarak kullanılan mekan işlevlendirme sonrası C kodlu mekan olan restoran mekanına dönüştürülmüştür. Mekanda değişen öğe çatıdır. Mekanda yok edilen öğeler avlu duvarı, kapı ve işlevlendirilmeden önce oturma odası olan mekanla ayıran duvardır. Mekanda yok edilen kapının bulunduğu alanda mahmel uygulanmıştır. Mekandaki mahmeller, kitabe, yer döşemesi, eşik ve avluya bakan duvar hariç tüm duvarlar korunan öğelerdendir. Mekanda bulunan kitabe işlevlendirilerek nişe dönüştürülmüştür.

İşlevlendirilmeden önce mutfak olan mekan işlevlendirme sonrası mutfak olarak kullanılmaya devam edilmiştir. Mekanda değişen öğe yer döşemesidir. Mekanda yok edilen öğeler merdiven, kapı ve pencerelerdir. Avlu duvarındaki kapı ve pencereler mekanda halen bulunmasına rağmen işlevsiz hale getirilmişlerdir. Mekandaki mahmellerin tümü işlevlendirilerek nişe dönüştürülmüştür.

İşlevlendirilmeden önce 2 nolu yüklük olan kiler olarak kullanılan mekan işlevlendirme sonrası mutfak mekanına dönüştürülmüştür. Mekanda değişen öğe yer döşemesidir. Mekanda yok edilen öğe hamam ve helayla arasında bulunan ayırıcı duvar ve kapıdır. Mekandaki mahmel ve pencere korunmuş, mahmel işlevlendirilerek nişe dönüştürülmüştür.

İşlevlendirilmeden önce hamam olan mekan işlevlendirme sonrası mutfak mekanına dönüştürülmüştür. Mekanda değişen öge yer döşemesidir. Mekanda yok edilen ögeler iç duvarlar, pencere ve kapıdır. Mekandaki pencere ögesi nişe dönüştürülmüştür. Mekanda korunan öge dış duvardır.

İşlevlendirilmeden önce hela olan mekan işlevlendirme sonrası mutfak mekanına dönüştürülmüştür. Mekanda değişen öge yer döşemesidir. Mekanda yok edilen ögeler iç duvarlar ve kapıdır. Mekanda korunan öge bulunmamaktadır.

İşlevlendirilmeden önce depo olan mekanın bir kısmı işlevlendirme sonrası depo olarak kullanılmaya devam edilmiş (2 nolu ofis mekanı) bir kısmı ise 3 nolu ofis mekanına dönüştürülmüştür. Mekanda değişen ögeler çatı ve yer döşemesidir. Mekandaki mahmeller, pencere ve duvarlar korunan ögelerdir. Mekandaki mahmeller işlevlendirilerek nişe dönüştürülmüştür.

İşlevlendirilmeden önce avlu bahçesinin bulunduğu alanın bir kısmı işlevlendirme sonrası çağdaş ek olarak yapılan 1 nolu ofis mekanına dönüştürülmüştür. Alandaki bahçe yok edilerek mekan oluşturulmuştur.

Restorasyon öncesi avlunun bulunduğu alan ise işlevlendirme sonrası restoran mekanına dönüştürülmüştür. Avluda değişen ögeler avlu bahçesinin bulunduğu alanların bir kısmıdır. Alanda yok olan öge Kastal Sokak' tan yapılan avlu girişidir. Alanda avlu duvarlarında bulunan fanus takalarının özgünlüğü korunmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ANKET ÇALIŞMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmanın bu bölümünde yeniden işlevlendirilen Antakya tarihi çevresi ve yeniden işlevlendirilerek restoran yapısına dönüştürülen Konak Restoran'la ilgili anket çalışmaları yapılmıştır. Anket çalışmaları, Antakya tarihi çevresiyle ilgili olarak 50 kişiyle ve Konak Restoran' la ilgili olarak 50 kişiyle yapılmıştır. Toplam 100 kişiyle yapılan anket çalışması, Antakya tarihi çevresine ilişkin değerlendirmeler ve Konak Restoran' a ilişkin değerlendirmeler olarak anlatılmıştır.

1. ANTAKYA TARİHİ ÇEVRESİNE İLİŞKİN ANKET ÇALIŞMASI

Antakya tarihi çevresiyle ilgili yapılan anket çalışması 50 kişiyle yapılmıştır. Anket katılımcılarının yaş, cinsiyet ve eğitim durumuna dair bulgular tablolarla açıklanmıştır. Anket soruları konularına göre gruplandırılıp, cevaplara ilişkin bulgular frekans ve yüzdelerle açıklanmıştır. (Tablo 17, 18)

Tablo 17. Antakya tarihi çevresine yönelik anket katılımcılarının cinsiyet ve yaş dağılımı

DEĞİŞKEN	KATILIMCILAR	FREKANS	YÜZDE
CİNSİYET	Kadın	23	% 46
	Erkek	27	% 54
YAŞ	20-30 yaş arası	28	% 56
	31-40 yaş arası	12	% 24
	41-65 yaş arası	10	% 20

Tablo 18. Antakya tarihi çevresine yönelik anket katılımcılarının eğitim durumlarına göre dağılımı

DEĞİŞKEN	KATILIMCILAR	FREKANS	YÜZDE
ÖĞRENİM	İlkokul	3	% 6
	Lise	10	% 20
	Yüksekokul	2	% 4
	Lisans	29	% 58
	Yüksek Lisans	5	% 10
	Doktora	1	% 2

Tablo 17'ye göre anket katılımcılarının %46 'sı kadın, %54' ü erkektir. Katılımcıların %56' sı 20-30 yaş arasında, %24'ü 31-40 yaş arasında, %20' si ise 41-65 yaş arasındadır.

Tablo 18' e göre anket katılımcılarının %6' sının eğitim durumu ilkököl, %20' sinin eğitim durumu lise, %4' ünün eğitim durumu yüksekokul, %58' inin eğitim durumu lisans, %10' unun eğitim durumu yüksek lisans, %2' sinin eğitim durumu ise doktora'dır.

1.1. Tarihi Çevredeki Yeniden İşlevlendirilmiş Geleneksel Yapılara İlişkin Değerlendirmeler

Tarihi çevredeki yeniden işlevlendirilmiş geleneksel yapılara ilişkin sorular ile sorulara yönelik cevapların frekans ve yüzdeleri tablo 19' da yer almaktadır.

Tablo 19. Antakya tarihi çevresindeki işlevlendirilen yapılara ilişkin sorulara yönelik yanıtlar

		Evet	Hayır	Toplam
Antakya evlerinin kafe-restoran olarak değerlendirilmesinden memnun musunuz?	Frekans	48	2	50
	Yüzde %	% 96	% 4	% 100
Bölgedeki kafe-restoran gibi mekanlarda vakit geçirmekten memnun musunuz?	Frekans	48	2	50
	Yüzde %	% 96	% 4	% 100
Bölgede işlevlendirilen mekanları fonksiyonel buluyor musunuz?	Frekans	36	14	50
	Yüzde %	% 72	% 28	% 100

‘Antakya evlerinin kafe-restoran olarak değerlendirilmesinden memnun musunuz?’ sorusuna verilen yanıtla bakıldığında katılımcıların %96’ sı evet, %4’ ü hayır yanıtını vermiştir. Katılımcıların %96 oranındaki büyük çoğunluğunun evet olarak yanıtladığı cevap bağlamında insanların Antakya evlerinin kafe-restoran olarak değerlendirilmesinden memnun olduğuna dair sonuç hakim olmuştur.

‘Bölgedeki kafe-restoran gibi mekanlarda vakit geçirmekten memnun musunuz?’ sorusuna verilen yanıtlar %96 oranında evet, %4 oranında hayır şeklindedir. %96 oranında büyük çoğunluğun verdiği yanıtla göre insanların bölgedeki yeniden işlevlendirilen kafe-restoran mekanlarında vakit geçirmekten memnun olduğu sonucuna varılmıştır.

‘Bölgede işlevlendirilen mekanları fonksiyonel buluyor musunuz?’ sorusuna ilişkin %72 oranında evet, %28 oranında hayır yanıtı elde edilmiştir. %72 oranında çoğunluğun evet yanıtına göre; yeniden işlevlendirilen mekanların fonksiyonel olduğu sonucuna varılmıştır.

1.2. Tarihi Çevredeki Değişime İlişkin Değerlendirmeler

Değişen tarihi çevrede meydana gelen farklılıklara ilişkin sorular ile sorulara yönelik cevapların frekans ve yüzdeleri Tablo 20’ dedir.

Tablo 20. Değişen tarihi çevrede meydana gelen farklılıklara ilişkin sorulara yönelik yanıtlar

		Evet	Hayır	Toplam
Bölgedeki değişimle tarihi çevre daha bakımlı ve temiz hale geldi mi?	Frekans	30	20	50
	Yüzde %	% 60	% 40	% 100
Bölgedeki değişim sizce çevrenin özgün kimliğini bozdu mu?	Frekans	15	35	50
	Yüzde %	% 30	% 70	% 100
Bölgedeki değişim doğal ve kültürel çevreyi olumlu etkiledi mi?	Frekans	38	12	50
	Yüzde %	% 76	% 24	% 100
Bölgedeki değişimle artan turist ziyareti kenti olumlu yönde etkiledi mi?	Frekans	44	6	50
	Yüzde %	% 88	% 12	% 100
Bölgedeki değişim kentin tanınırlığını arttırdı mı?	Frekans	48	2	50
	Yüzde %	% 96	% 4	% 100
Bölgedeki değişimin kent kimliğini olumlu yönde etkilediğini düşünüyor musunuz?	Frekans	42	8	50
	Yüzde %	% 84	% 16	% 100
Bölgedeki değişimin size herhangi bir ekonomik- sosyal katkısı var mı?	Frekans	30	20	50
	Yüzde %	% 60	% 40	% 100
Bölgedeki değişimle artan turist ziyareti bölgeyi olumlu yönde etkiledi mi?	Frekans	43	7	50
	Yüzde %	% 86	% 14	% 100
Bölgedeki değişimi kültürel mirasımızı korumak ve topluma tanıtmak adına başarılı buluyor musunuz?	Frekans	40	10	50
	Yüzde %	% 80	% 20	% 100

‘Bölgedeki değişimle tarihi çevre daha bakımlı ve temiz hale geldi mi?’ sorusuna yönelik yanıtlar; %60 oranında evet, %40 oranında hayır şeklinde olmuştur. Çoğunluğun yanıtladığı %60 oranındaki evet yanıtına göre bölgedeki değişimle tarihi çevrenin daha bakımlı ve temiz hale geldiği sonucuna varılmıştır.

‘Bölgedeki değişim sizce çevrenin özgün kimliğini bozdu mu?’ sorusuna verilen yanıtlar %30 oranında evet, %70 oranında hayır şeklindedir. %70 oranında çoğunluğun verdiği yanıtı göre bölgedeki değişimin çevrenin özgün kimliğini bozmadığı sonucu tespit edilmiştir.

‘Bölgedeki değişim doğal ve kültürel çevreyi olumlu etkiledi mi?’ sorusuna yönelik verilen yanıtlar %76 oranında evet, %24 oranında hayır şeklindedir. %76 oranında çoğunluğun verdiği yanıtı göre; bölgedeki değişimin doğal ve kültürel çevreyi olumlu yönde etkilediği görüşünün hakim olduğu saptanmıştır.

‘Bölgedeki değişimle artan turist ziyareti kenti olumlu yönde etkiledi mi?’ sorusuna yönelik yanıtlar %88 oranında evet, %12 oranında hayır şeklindedir. %88 oranında çoğunluğun verdiği yanıtla göre; bölgedeki değişimle artan turist ziyaretinin kenti olumlu yönde etkilediği görüşü hakimdir.

‘Bölgedeki değişim kentin tanınırlığını arttırdı mı?’ sorusuna verilen yanıtlar %96 oranında evet, %4 oranında hayır şeklinde olmuştur. %96 oranında çoğunluğun verdiği yanıtla göre bölgedeki değişimin kentin tanınırlığını arttırdığına dair sonuç elde edilmiştir.

‘Bölgedeki değişimin kent kimliğini olumlu yönde etkilediğini düşünüyor musunuz?’ sorusuna yönelik verilen yanıtlar %84 oranında evet, %16 oranında hayır şeklindedir. %84 oranında çoğunluğun verdiği yanıtla göre; bölgedeki değişimin kent kimliğini olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

‘Bölgedeki değişimin size herhangi bir ekonomik-sosyal katkısı var mı?’ sorusuna verilen cevaplar %60 oranında evet, %40 oranında hayır şeklinde olmuştur. %60 oranında çoğunluğun verdiği yanıtla göre bölgedeki değişimin toplumda ekonomik-sosyal katkısı olduğuna dair sonuç elde edilmiştir.

‘Bölgedeki değişimle artan turist ziyareti bölgeyi olumlu yönde etkiledi mi?’ sorusuna yönelik yanıtlar %86 oranında evet, %14 oranında hayır şeklinde olmuştur. %86 oranında çoğunluğun verdiği yanıtla göre; bölgedeki değişimle artan turist ziyaretinin bölgeyi olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

‘Bölgedeki değişimi kültürel mirasımızı korumak ve topluma tanıtmak adına başarılı buluyor musunuz?’ sorusuna ilişkin yanıtlar %80 oranında evet, %20 oranında hayır şeklindedir. Çoğunluğun yanıtına göre; bölgedeki değişimin kültürel mirasımızı korumak ve topluma tanıtmak adına başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

1.3. Antakya Tarihi Çevresiyle İlgili Değerlendirmeler

Antakya tarihi çevresine ilişkin anket sorularına ilişkin sorular ile sorulara yönelik cevapların frekans ve yüzdeleri Tablo 21’ dedir.

Tablo 21. Antakya tarihi çevresiyle ilgili sorulara verilen yanıtlar

		Evete	Hayır	Toplam
Bölgedeki yoğunluktan memnun musunuz?	Frekans	30	20	50
	Yüzde %	% 60	% 40	% 100
Bölgede altyapı eksikliği görüyor musunuz?	Frekans	42	8	50
	Yüzde %	% 84	% 16	% 100
Bölgede gürültü ve kirlilik gibi sorunlar var mı?	Frekans	37	13	50
	Yüzde %	% 74	% 26	% 100
Bölgede ulaşım problemi yaşıyor musunuz? var mı?	Frekans	37	13	50
	Yüzde %	% 74	% 26	% 100
Otopark alanı olmayan tarihi çevrede park problemi yaşıyor musunuz?	Frekans	45	5	50
	Yüzde %	% 90	% 10	% 100
Bölgeyi bakımlı ve temiz buluyor musunuz?	Frekans	19	31	50
	Yüzde %	% 38	% 62	% 100
Bölgede yeşil alan ya da meydan gibi rekreasyon alanı eksikliği sizce var mı?	Frekans	43	7	50
	Yüzde %	% 86	% 14	% 100
Tarihi çevrede vakit geçirmek size keyif veriyor mu?	Frekans	48	2	50
	Yüzde %	% 96	% 4	% 100
Bölgede yaşayan halk değişen çevreye sizce uyum sağlamış mı?	Frekans	33	17	50
	Yüzde %	% 66	% 34	% 100
Bölgedeki faaliyetlerin gelişmesini destekliyor musunuz?	Frekans	47	3	50
	Yüzde %	% 94	% 6	% 100
Tarihi çevrede yapılan sokak iyileştirme faaliyetlerini başarılı buluyor musunuz?	Frekans	29	21	50
	Yüzde %	% 58	% 42	% 100

‘Bölgedeki yoğunluktan memnun musunuz?’ sorusuna ilişkin yanıtlar %60 oranında evet, %40 oranında hayır şeklindedir. Çoğunluğun yanıtladığı %60 oranında çoğunluğun yanıtladığı evet yanıtına göre; insanların bölgedeki yoğunluktan memnun olduğu sonucuna varılmıştır.

‘Bölgede altyapı eksikliği görüyor musunuz?’ sorusuna yönelik yanıtlar %84 oranında evet, %16 oranında hayır şeklinde olmuştur. %84 oranında çoğunluğun verdiği yanıtla göre bölgede altyapı eksikliği olduğu sonucuna varılmıştır.

‘Bölgede gürültü ve kirlilik gibi sorunlar var mı?’ sorusuna verilen yanıtlar %74 oranında evet, %26 oranında hayır şeklindedir. %74 oranında çoğunluğun verdiği yanıtla göre bölgede gürültü ve kirlilik olduğuna dair sonuca varılmıştır.

‘Bölgede ulaşım problemi yaşıyor musunuz?’ sorusuna verilen yanıtlar %74 oranında evet, %26 oranında hayır şeklinde olmuştur. Çoğunluğun yanıtladığı %74 oranındaki yanıtta göre bölgede ulaşım problemi olduğu görüşü hakim olduğu saptanmıştır.

‘Otopark alanı olmayan tarihi çevrede park problemi yaşıyor musunuz?’ sorusuna ilişkin yanıtlar %90 oranında evet, %10 oranında hayır şeklindedir. Çoğunluğun yanıtına göre; tarihi çevrede park problemi yaşandığı sonucu elde edilmiştir.

‘Bölgeyi bakımlı ve temiz buluyor musunuz?’ sorusuna yönelik yanıtlar %38 oranında evet, %62 oranında hayır şeklinde olmuştur. %62 oranında çoğunluğun verdiği yanıtta göre bölgenin bakımlı ve temiz olmadığı sonucuna varılmıştır.

‘Bölgede yeşil alan ya da meydan gibi rekreasyon alanı eksikliği sizce var mı?’ sorusuna ilişkin yanıtlar %86 oranında evet, %14 oranında hayır şeklindedir. Çoğunluğun yanıtına göre; bölgede yeşil alan- meydan gibi rekreasyon alanlarının eksik olduğu sonucu elde edilmiştir.

‘Tarihi çevrede vakit geçirmek size keyif veriyor mu?’ sorusuna ilişkin yanıtlar %96 oranında evet, %4 oranında hayır şeklindedir. %96 oranında yüksek bir farkla çoğunluğun verdiği cevapla tarihi çevrede vakit geçirmenin insanlara keyif verdiği sonucu elde edilmiştir.

‘Bölgede yaşayan halk değişen çevreye sizce uyum sağlamış mı?’ sorusuna ilişkin yanıtlar %66 oranında evet, %34 oranında hayır şeklindedir. Çoğunluğun yanıtına göre; bölgede yaşayan halkın değişen çevreye uyum sağladığı sonucu elde edilmiştir.

‘Bölgedeki faaliyetlerin gelişmesini destekliyor musunuz?’ sorusuna ilişkin yanıtlar %94 oranında evet, %6 oranında hayır şeklindedir. Çoğunluğun yanıtına göre; toplumun bölgedeki faaliyetlerin gelişimini desteklediği sonucu elde edilmiştir.

‘Bölgedeki tarihi çevrede yapılan sokak iyileştirme faaliyetlerini başarılı buluyor musunuz?’ sorusuna ilişkin yanıtlar %58 oranında evet, %42 oranında hayır şeklindedir. Çoğunluğun yanıtına göre; tarihi çevredeki sokak iyileştirme faaliyetlerinin başarılı olduğu görüşü hakim olmuştur.

1.4. Anket Yanıtlarına Dair Analizler

Tarihi çevredeki yeniden işlevlendirilmiş geleneksel yapılara ilişkin sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde; tarihi çevredeki yapıların fonksiyonel olduğu ve çevredeki yapıların yeniden işlevlendirilmesinin olumlu etkiler yarattığı sonucuna varılmıştır.

Tarihi çevredeki değişime ilişkin sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde yeniden işlevlendirilmenin tarihi çevreye etkileri;

- Çevrenin daha bakımlı ve temiz bir hale gelmesi,
- Doğal ve kültürel çevrenin olumlu yönde etkilenmesi,
- Artan turist ziyaretinin kenti ve bölgeyi olumlu yönde etkilemesi,
- Kentin tanınırlığını arttırmış olmasıdır.

Antakya tarihi çevresiyle ilgili sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde bölgede tespit edilen sorunlar;

- Bölgede ve bölgeye yakın alanlarda otopark alanı eksikliği
- Altyapı eksikliği,
- Yeşil alan ve rekreasyon alanı eksikliğidir.

2. KONAK RESTORAN'A İLİŞKİN ANKET ÇALIŞMASI

Konak Restoran'a ilişkin yapılan anket çalışması 50 katılımcıyla yapılmıştır. Anket katılımcılarının yaş, cinsiyet ve eğitim durumuna dair bulgular tablolarla açıklanmıştır. Anket soruları konularına göre gruplandırılmıştır. Cevaplara ilişkin bulgular frekans ve yüzdelere dair bilgilerle açıklanmıştır. (Tablo 22, 23)

Tablo 22. Konak Restoran’a ilişkin anket katılımcılarının cinsiyet ve yaş dağılımı

DEĞİŞKEN	KATILIMCILAR	FREKANS	YÜZDE
CİNSİYET	Kadın	22	% 44
	Erkek	28	% 56
YAŞ	20-30 yaş arası	26	% 52
	31-40 yaş arası	14	% 28
	41-65 yaş arası	10	% 20

Tablo 22’ ye göre anket katılımcılarının %44’ ü kadın, %56’ sı erkektir. Katılımcıların %52’ si 20-30 yaş arasında, %28’ i 31-40 yaş arasında, %20’ si ise 41-65 yaş arasındadır.

Tablo 23. Konak Restoran’a ilişkin anket katılımcılarının eğitim durumuna göre dağılımı

DEĞİŞKEN	KATILIMCILAR	FREKANS	YÜZDE
ÖĞRENİM	İlkokul	4	% 8
	Lise	3	% 6
	Yüksekokul	2	% 4
	Lisans	38	% 76
	Yüksek Lisans	2	% 4
	Doktora	1	% 2

Tablo 23’ e göre anket katılımcılarının %8’ inin eğitim durumu ilkokul, %6’ sının eğitim durumu lise, %4’ ünün eğitim durumu yüksekokul, %76’ sının eğitim durumu lisans, %4’ ünün eğitim durumu yüksek lisans, %2’ sinin eğitim durumu ise doktora’dır.

2.1.Yapıdaki Mekanlara Yönelik Değerlendirmeler

Yapıdaki mekanlara yönelik sorular; yapıda bulunan giriş alanı, iç mekan, avlu, seki, tuvalet ve yarı açık mekana yönelik soruları kapsamaktadır. Tablo 24, 25, 26, 27, 28 ve 29’ da yapıdaki mekanlara ilişkin sorular ile sorulara yönelik cevapların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Tablo 24. Yapıdaki mekanlara yönelik sorulara verilen yanıtlar

		AVLU	SEKİ	YARI AÇIK MEKAN	İÇ MEKAN	TOPLAM
Restorandaki mekanlardan tasarım olarak en çok hangi alanı beğeniyorsunuz?	Frekans	24	11	5	10	50
	Yüzde %	% 48	% 22	% 10	% 20	% 100
Restoranda avlu-seki- iç mekan- yarı açık mekanlardan hangi bölümü tercih ediyorsunuz?	Frekans	29	10	4	7	50
	Yüzde %	% 58	% 20	% 8	% 14	% 100

‘Restorandaki mekanlardan tasarım olarak en çok hangi alanı beğeniyorsunuz?’ sorusuna yönelik yanıtlar; %48 oranında avlu, %22 oranında seki, %10 oranında yarı açık mekan, %20 oranında iç mekan olarak yanıtlanmıştır. %48 oranındaki çoğunluğun yanıtına göre yapıda tasarım olarak en çok beğenilen mekanın avlu olduğu sonucu elde edilmiştir.

‘Restoranda avlu-seki- iç mekan- yarı açık mekan alanlarından hangi bölümü tercih ediyorsunuz?’ sorusuna verilen yanıtlar; %58 oranında avlu, %20 oranında seki, %8 oranında yarı açık mekan, %14 oranında iç mekan olarak yanıtlanmıştır. %58 oranındaki çoğunluğun yanıtına göre yapıda en çok tercih edilen mekanın avlu olduğu sonucu elde edilmiştir.

Tablo 25. Yapının giriş mekanına yönelik soruya verilen yanıtlar

		Çok iyi	İyi	Ne iyi Ne kötü	Kötü	Çok kötü	TOPLAM
Restoranın girişini nasıl buluyorsunuz?	Frekans	8	24	14	4	-	50
	Yüzde %	% 16	% 48	% 28	% 8	-	% 100

‘Restoranın girişini nasıl buluyorsunuz?’ sorusuna verilen yanıtlar; %16 oranında çok iyi, %48 oranında iyi, %28 oranında ne iyi ne kötü, %8 oranında kötü, %0 oranında çok kötü olarak yanıtlanmıştır. %48 oranında çoğunluğun verdiği yanıtla göre restoran girişinin iyi olduğu sonucu hakim olmuştur.

Tablo 26. Yapının tuvalet mekanına yönelik soruya verilen yanıtlar

		Çok iyi	İyi	Ne iyi Ne kötü	Kötü	Çok kötü	TOPLAM
Restoranın tuvalet mekanını nasıl buluyorsunuz?	Frekans	10	17	12	11	-	50
	Yüzde %	% 20	% 34	% 24	% 22	-	% 100

‘Restoranın tuvalet mekanını nasıl buluyorsunuz?’ sorusuna verilen yanıtlar; %20 oranında çok iyi, %34 oranında iyi, %24 oranında ne iyi ne kötü, %22 oranında kötü, %0 oranında çok kötü olarak yanıtlanmıştır. %34 oranında çoğunluğun verdiği yanıtta göre restoranın tuvalet mekanının iyi olduğu sonucu hakim olmuştur.

Tablo 27. Yapının yarı açık mekanına yönelik soruya verilen yanıtlar

		Çok iyi	İyi	Ne iyi Ne kötü	Kötü	Çok kötü	TOPLAM
Restorandaki yarı açık oturma alanını nasıl buluyorsunuz?	Frekans	10	16	13	11	-	50
	Yüzde %	% 20	% 32	% 26	% 22	-	% 100

‘Restorandaki yarı açık oturma alanını nasıl buluyorsunuz?’ sorusuna verilen yanıtlar; %20 oranında çok iyi, %32 oranında iyi, %26 oranında ne iyi ne kötü, %22 oranında kötü, %0 oranında çok kötü olarak yanıtlanmıştır. %32 oranında çoğunluğun verdiği yanıtta göre restorandaki yarı açık oturma alanının iyi olduğu sonucu hakim olmuştur.

Tablo 28. Yapının kapalı mekanına yönelik soruya verilen yanıtlar

		Çok iyi	İyi	Ne iyi Ne kötü	Kötü	Çok kötü	TOPLAM
Restorandaki kapalı oturma alanını nasıl buluyorsunuz?	Frekans	13	22	13	2	-	50
	Yüzde %	% 26	% 44	% 26	% 4	-	% 100

‘Restorandaki kapalı oturma alanını nasıl buluyorsunuz?’ sorusuna verilen yanıtlar; %26 oranında çok iyi, %44 oranında iyi, %26 oranında ne iyi ne kötü, %4 oranında kötü, %0 oranında çok kötü olarak yanıtlanmıştır. %44 oranında çoğunluğun verdiği yanıtta göre restoranın kapalı oturma mekanının iyi olduğu sonucu hakim olmuştur.

Tablo 29. Yapının seki mekanına yönelik soruya verilen yanıtlar

		Çok iyi	İyi	Ne iyi Ne kötü	Kötü	Çok kötü	TOPLAM
Restorandaki seki alanını nasıl buluyorsunuz?	Frekans	22	18	8	2	-	50
	Yüzde %	% 44	% 36	% 16	% 4	-	% 100

Restorandaki seki alanını nasıl buluyorsunuz? sorusuna verilen yanıtlar; %44 oranında çok iyi, %36 oranında iyi, %16 oranında ne iyi ne kötü, %4 oranında kötü, %0 oranında çok kötü olarak yanıtlanmıştır. %36 oranında çoğunluğun verdiği yanıtta göre restoranın seki alanının çok iyi olduğu sonucu hakim olmuştur.

2.2.Konak Restoranın Bulunduğu Tarihi Çevreye İlişkin Değerlendirmeler

Konak Restoran'ın bulunduğu tarihi çevreye ilişkin sorular; işlevlendirilen Konak Restoran'ın bulunduğu tarihi çevrede oluşturduğu değişimleri ve yapının bulunduğu tarihi çevreye dair soruları kapsamaktadır. Sorularla sorulara yönelik cevapların frekans ve yüzdeleri Tablo 30' da bulunmaktadır.

Tablo 30. Konak Restoranın bulunduğu tarihi çevreye ilişkin sorulara verilen yanıtlar

		Evet	Hayır	Toplam
Yapının konumunu iyi buluyor musunuz?	Frekans	47	3	50
	Yüzde %	% 94	% 6	% 100
Restorana ulaşımında park problemi yaşıyor musunuz?	Frekans	44	6	50
	Yüzde %	% 88	% 12	% 100
Konak Restoran çevresinden memnun musunuz?	Frekans	34	16	50
	Yüzde %	% 68	% 32	% 100
Yeniden işlevlendirilip restorana dönüştürülen yapının çevreye etkisini olumlu buluyor musunuz?	Frekans	49	1	50
	Yüzde %	% 98	% 2	% 100
Restoran bölgedeki insan yoğunluğunu çok değiştiriyor mu?	Frekans	38	12	50
	Yüzde %	% 76	% 24	% 100

'Yapının konumunu iyi buluyor musunuz?' sorusuna verilen yanıtlar %94 oranında evet, %6 oranında hayır şeklindedir. %94 oranında yüksek bir farkla çoğunluğun verdiği cevapla yapının konumunun iyi olduğu sonucu elde edilmiştir.

'Restorana ulaşımında park problemi yaşıyor musunuz?' sorusuna verilen yanıtlar %88 oranında evet, %12 oranında hayır şeklinde olmuştur. %88 oranında çoğunluğun verdiği cevapla restorana ulaşımında park problemi yaşandığı sonucu elde edilmiştir.

'Konak Restoran çevresinden memnun musunuz?' sorusuna ilişkin yanıtlar %68 oranında evet, %32 oranında hayır şeklindedir. Çoğunluğun yanıtına göre; insanların Konak Restoran çevresinden memnun olduğu sonucu elde edilmiştir.

‘Yeniden işlevlendirilip restorana dönüştürülen yapının çevreye etkisini olumlu buluyor musunuz?’ sorusuna ilişkin yanıtlar %98 oranında evet, %2 oranında hayır şeklindedir. Çoğunluğun yüksek orandaki yanıtına göre; insanların yeniden işlevlendirilip restorana dönüştürülen yapının çevreye etkisini olumlu bulduğu sonucu elde edilmiştir.

‘Restoran bölgedeki insan yoğunluğunu çok değiştiriyor mu?’ sorusuna verilen yanıtlar %76 oranında evet, %24 oranında hayır şeklindedir. Çoğunluğun yanıtına göre; restoranın bölgedeki insan yoğunluğunu çok değiştirdiği sonucu elde edilmiştir.

2.3.Konak Restoran’ a İlişkin Değerlendirmeler

Konak Restoran’a ilişkin sorular ile sorulara yönelik cevapların frekans ve yüzdeleri tablo 31’ de bulunmaktadır.

Tablo 31. Konak Restoran’ a ilişkin sorulara verilen yanıtlar

		Evet	Hayır	Toplam
Konak Restoranın yeniden işlevlendirilip restoran olarak kullanımından memnun musunuz?	Frekans	48	2	50
	Yüzde %	% 96	% 4	% 100
Konak Restoranın planından memnun musunuz?	Frekans	48	2	50
	Yüzde %	% 96	% 4	% 100
Restoranı plan şeması olarak fonksiyonel buluyor musunuz?	Frekans	44	6	50
	Yüzde %	% 88	% 12	% 100
Yapıdaki sirkülasyon alanlarını yeterli buluyor musunuz?	Frekans	38	12	50
	Yüzde %	% 76	% 24	% 100
Yapının iki katlı bir yapı olmasını ister miydiniz?	Frekans	12	38	50
	Yüzde %	% 24	% 76	% 100
Yapının restorasyon uygulamasını nitelikli buluyor musunuz?	Frekans	44	6	50
	Yüzde %	% 88	% 12	% 100
Tarihi bir yapının restorana dönüşümünü görmek sizde tarihi yapılarda koruma bilinci uyandırıyor mu?	Frekans	45	5	50
	Yüzde %	% 90	% 10	% 100

‘Konak Restoranın yeniden işlevlendirilip restoran olarak kullanımından memnun musunuz?’ sorusuna yönelik yanıtlar %96 oranında evet, %4 oranında hayır şeklindedir. %96 şeklinde yüksek orandaki çoğunluğun yanıtına göre; insanların

yeniden işlevlendirilip restoran olarak kullanılan yapıdan memnun olduğu sonucu elde edilmiştir.

‘Konak Restoran’ın planından memnun musunuz?’ sorusuna yönelik yanıtlar %96 oranında evet, %4 oranında hayır şeklindedir. %96 şeklinde yüksek orandaki çoğunluğun yanıtına göre; insanların Konak Restoran’ın planından memnun olduğu sonucu elde edilmiştir.

‘Restoranı plan şeması olarak fonksiyonel buluyor musunuz?’ sorusuna ilişkin yanıtlar %88 oranında evet, %12 oranında hayır şeklindedir. Çoğunluğun yanıtına göre; restoranın plan şemasının fonksiyonel olduğu görüşü hakim olmuştur.

‘Yapıdaki sirkülasyon alanlarını yeterli buluyor musunuz?’ sorusuna ilişkin yanıtlar %76 oranında evet, %24 oranında hayır şeklindedir. Çoğunluğun yanıtına göre; yapıdaki sirkülasyon alanlarının yeterli olduğu sonucu elde edilmiştir.

‘Yapının iki katlı bir yapı olmasını ister miydiniz?’ sorusuna yönelik yanıtlar %24 oranında evet, %76 oranında hayır şeklindedir. Çoğunluğun yanıtına göre; yapıyı ziyaret edenler yapının iki katlı bir yapı olmasını istemedikleri sonucu elde edilmiştir.

‘Yapının restorasyon uygulamasını nitelikli buluyor musunuz?’ sorusuna ilişkin yanıtlar %88 oranında evet, %12 oranında hayır şeklindedir. Çoğunluğun yanıtına göre; yapının restorasyon uygulamasının nitelikli olduğu sonucu elde edilmiştir.

Tarihi bir yapının restorana dönüşümünü görmek sizde tarihi yapılarda koruma bilinci uyandırıyor mu?’ sorusuna ilişkin yanıtlar %90 oranında evet, %10 oranında hayır şeklindedir. Çoğunluğun yanıtına göre; tarihi yapının restorana dönüşümünü görmenin insanlarda koruma bilincini uyandırdığı görüşü hakim olmuştur.

Tablo 32. Konak Restoran’ a ilişkin sorulara verilen yanıtlar

		Çok iyi	İyi	Ne iyi Ne kötü	Kötü	Çok kötü	TOPLAM
Eski bir konut yapısının restoran yapısına dönüşümünü nasıl buluyorsunuz?	Frekans	21	24	4	1	-	50
	Yüzde %	% 42	% 48	% 8	% 2	-	% 100
Yapıdaki malzeme kullanımını nasıl buluyorsunuz?	Frekans	11	31	8	-	-	50
	Yüzde %	% 22	% 62	% 16	-	-	% 100

‘Eski bir konut yapısının restoran yapısına dönüşümünü nasıl buluyorsunuz?’ sorusuna verilen yanıtlar; 42 oranında çok iyi, % 48 oranında iyi, %8 oranında ne iyi ne kötü, %2 oranında kötü, %0 oranında çok kötü olarak yanıtlanmıştır. %48 oranında

çoğunluğun verdiği iyi yanıtına göre eski bir konut yapısının restoran yapısına dönüşümünün iyi bulunduğu görüşü hakim olmuştur.

‘Yapıdaki malzeme kullanımını nasıl buluyorsunuz?’ sorusuna verilen yanıtlar; %22 oranında çok iyi, %62 oranında iyi, %16 oranında ne iyi ne kötü, %0 oranında kötü, %0 oranında çok kötü olarak yanıtlanmıştır. %62 oranında çoğunluğun verdiği yanıtla göre yapıdaki malzeme kullanımının iyi bulunduğu görüşü hakim olmuştur.

2.4.Anket Yanıtlarına Dair Analizler

Yapıdaki mekanlara yönelik sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde avlunun tasarım olarak en çok beğenilen ve en çok tercih edilen mekan olduğu tespit edilmiştir. Yapıda bulunan avlu, seki, yarı açık mekan ve iç mekan alanlarının mekan tasarımlarına yönelik sorulara verilen yanıtlar yapının işlevlendirme uygulamasının başarılı olduğu yönündedir.

Yapının bulunduğu tarihi çevreye yönelik sorulara verilen yanıtlar doğrultusunda; yeniden işlevlendirilen yapının bulunduğu tarihi çevreye olumlu etkiler kattığı, yapının bölgedeki insan yoğunluğunu arttırdığı sonuçları elde edilmiştir. Yapının bulunduğu tarihi çevreyle ilgili en büyük eksikliğin otopark olduğu tespit edilmiştir.

Konak Restoran’a yönelik sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde yapının fonksiyonel ve işlevsel olduğu sonucuna varılmıştır. Yeniden işlevlendirilen yapıyı görmeyen toplumda koruma bilinci uyandırdığı sonucu da elde edilen bulgular arasındadır.

SONUÇ

Antakya, geçmişten günümüze birçok uygarlığın hüküm sürdüğü zengin tarihi mirasa sahip bir kenttir. Bu tarihi miras şehre, karakteristik mimariye sahip tarihi dokular kazandırmıştır. Bugün Dünya’da tarihi, kültürel değerlere sahip kentlerdeki tarihi dokular korunarak kültür turizmi adı altında turistler tarafından ziyaret edilen alanlara dönüşmektedir. Turistler tarafından tercih edilen tarihi çevreler bölgeye istihdam ortamı sağlamakta, bölge ekonomisini canlandırmakta ve kentin tanınırlığını arttırmaktadır. Kültür turizminin canlanması tarihi çevreleri ve tarihi yapıları koruma bilinciyle gerçekleşir.

Değişen aile yapısı ve teknolojiyle günümüz ihtiyaçlarını karşılayamayan Antakya tarihi dokusundaki yapılar ve tarihi çevre bir dönem atıl durumda kalmıştır. Bu dönemde tarihi çevrelere ve tarihi çevrelerdeki birçok tarihi yapıya bilinçsizce zarar verilmiş, yapılarda bulunan mimari unsurların bir kısmı yok edilmiş, Antakya tarihi dokusu morfolojik olarak özgünlüğünü koruyamamıştır. Bir dönem çöküntü alanlarına dönüşen bölgede 2000 yıllarında başlayan koruma bilinci 2010 yıllarından itibaren hız kazanmış; tarihi çevreler otel, restoran, kafe, bar gibi sosyal mekanların bulunduğu çevrelere dönüşmüştür.

Çalışma konusu olarak incelenen Konak Restoran, Antakya tarihi çevresinde bulunan yeniden işlevlendirilerek konut yapısından ticari yapıya dönüştürülen yapıların tipik bir örneğidir. Restore edilmeden önce uzun yıllar atıl durumda kalan yapının yeniden işlevlendirilmesi koruma adına yapılan başarılı bir müdahaledir. Araştırmalar ve anket çalışmaları doğrultusunda yapı yeniden işlevlendirme bağlamında incelenecek olursa;

- Yeniden işlevlendirilmenin yapının özgün durumuna uygun bir şekilde yapıldığı,
- Yapının yeniden işlevlendirme uygulamasının fonksiyonel olduğu,
- Yapının yeniden işlevlendirme uygulamasının sürdürülebilir olduğu,
- Yapılan işlemin alanında uzman kişilerce yapıldığı sonuçları elde edilmiştir.

Yeniden işlevlendirilen Konak Restoran'ın işlevlendirme müdahalelerinin bulunduğu tarihi çevreye ve kente olumlu yönde etkileri olmuştur. Araştırmada elde edilen veriler ve uygulanan anketler çerçevesinde Konak Restoran'ın çevresel etkilerine ilişkin elde edilen sonuçlar ise;

- Yeniden işlevlendirilen yapı tarihi çevrede turist ziyaretini ve insan yoğunluğunu arttırmış; turist ziyaretinin artması bölgeyi ve kent kimliğini olumlu yönde etkilemiştir. Ayrıca bölgenin ve kentin tanınırlığı artmıştır.
- Yapının yeniden işlevlendirmesiyle bulunduğu tarihi çevre daha bakımlı ve temiz hale gelmiştir.
- Yapının işlevlendirilerek yeniden kullanımını görmek toplumda tarihi yapıları ve tarihi çevreyi koruma bilinci uyandırmıştır.
- Yapının işlevlendirilmesi, toplumun geçmiş dönemdeki toplumların kültürleri ve yaşam biçimleri hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamıştır.
- Yapının yeniden işlevlendirilmesi bulunduğu tarihi çevrede insan profilini değiştirmiş ve tarihi çevre daha güvenli bir hale gelmiştir.

Çalışmada gerek yapılan araştırmalar gerekse Konak Restoran'a ve Antakya tarihi çevresine yönelik yapılan anketlerde Antakya tarihi çevresinde bazı eksiklikler tespit edilmiştir. Tarihi çevreye yönelik tespit edilen eksiklikler bağlamında yapılması gereken çalışmalar;

- Bölgedeki otopark probleminin çözülmesi,
- Yıkılma tehlikesi olan yapıların bölgede açık alanlara dönüştürülerek bölgede eksik olan rekreasyon alanlarının oluşturulması,
- Belediye ve sosyal kurumların toplumu bilinçlendirme üzerine dernekler ve sosyal platformlar oluşturarak koruma bilincin topluma aşılması,
- Tarihi çevrenin korunması yönünde ilgili kurumların denetleme organlarının artırılması,

- Tarihi çevredeki alt yapı eksikliklerinin giderilmesi,
- Bölgedeki yapıların onarımının yapının özgün kimliğini koruyarak yapılmasına özen gösterilmesi ve toplumu buna teşvik edici yöntemler uygulanmasıdır.

Günümüzde Antakya tarihi çevresinde ve tarihi yapılarda birçok bilinçsiz müdahale göze çarpmaktadır. Antakya Belediyesi'nin 2019 yılında çalışmalarına başladığı sokak iyileştirme projeleriyle gerçekleştirdiği yol dokusu, cephe ve çatı onarımlarıyla bilinçsiz müdahalelerin önüne geçilmektedir. Fakat çevrede yıkılma tehlikesinde olan, tehlike arz eden yapılar için uygulanan herhangi bir müdahale bulunmamaktadır. Bu yapılarda strüktürel güçlendirmeler ya da yıkım işlemleriyle çevrede oluşacak olası zararlar ortadan kaldırılmalıdır.

Antakya tarihi dokusundaki yeniden işlevlendirilen yapılarda bilimsel tekniklerle koruma prosedürlerine uygun müdahaleler esas alınması gerekirken bu teknikleri göz ardı ederek işlevlendirilen birçok yapı bulunmaktadır. Niteliksiz müdahalelerin önüne geçmek için tarihi yapıların ve tarihi çevrelerin korunmasıyla ilgilenen denetleme örgütlerinin işlevinin artırılması gerekmektedir. Tarihi yapıların işlevlendirilmesindeki projelendirme ve uygulama maliyetleri için devlet destekli krediler ve fonlar oluşturularak koruma prosedürlerine uygun uygulamalar teşvik edilmelidir.

Sonuç olarak, yeniden işlevlendirilmenin tarihi çevreye ve kente kattığı olumlu sonuçlar oldukça fazladır. Ancak tarihi çevredeki canlanmanın sürekliliği çevrede yapılacak bütüncül çalışmalarla sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ahunbay, Z., **Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon**, YEM Yayınları, İstanbul, 2009.
- Aktaş, M., **Kentsel Koruma Alanlarındaki Yasal ve Kurumsal Değişikliklerin Tarihi Çevreye Etkisi – Karaköy Perşembe Pazarı Bölgesi Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2015.
- Arabacıoğlu, P., Aydemir, I., **Tarihi Çevrelerde Yeniden Değerlendirme Kavramı**, Yıldız Teknik Üniversitesi E-Dergisi, Cilt 2, Sayı 4, Sayfa 204-212, <http://www.journalagent.com/megaron/pdfs/MEGARON-36349-ARTICLE-ARABACIOGLU.pdf> , 11.02.2018.
- Arıman, B., **Antakya Kenti Tarihi Doku İçinde Tipolojik Analiz Çalışmaları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, 2002.
- Avcıoğlu, S., **Tarihi Çevrelerde Kentsel Koruma ve Kentsel Yenileme Eğilimleri: Yasal ve Yönetimsel Çerçeve** ISSN: 1307-9905, Sayı 20, Cilt 7, Sayfa: 698-719, 2016.
- Aydın, E. Ö., **Floransa'nın Eski Endüstriyel Alanları Üzerinden Kentsel Yenileme Çalışmalarının Değerlendirilmesi**, International Journal of Architecture and Planning Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 1, Sayfa: 41- 56, 2013.
- Bahadır, G., **Kuruluşundan IV. Yüzyıla Kadar Antakya**, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:7, Sayı:13, Sayfa 349-372, <http://sbed.mku.edu.tr/article/view/1038000607/1038000399>, 23.06.2018.
- Bozkurt, S. G., **Antakya'nın Geleneksel Evlerinin Avlu Özellikleri Üzerine Bir İnceleme**, Turkish Journal of Forest Science Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, Sayfa 1-12. https://www.researchgate.net/publication/332780550_ANTAKYA'NIN_GELENEKSEL_EVLERININ_AVLU_OZELLIKLERI_UZERINE_BIR_INC_ELEME Selvinaz Gulcin BOZKURT, 01.09.2019.

- Budak, F., **Kentsel Mekân Politikası: Barselona’da Kentsel Dönüşüm ve Estetik**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 2013.
- Burden, E., **Illustrated Dictionary of Architectural Preservation: Restoration, Renovation, Rehabilitation, Reuse**. New York: McGraw-Hill Press, 2004.
- Cengiz, A. K., **Eski Antakya Evlerinin İkamet Edenler Tarafından Günümüzde Kullanımı ve Anlamlandırılma Biçimleri**, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:11, Sayı:25, Sayfa: 111-130, 2014.
- Cinel, T., **Kentsel Sit Alanında Planlama: Koruma ve Süreklilik Bağlamında Sorunlar ve Öneriler, Giresun Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2010.
- Çelik, K., **Restoration Of a Traditional Residential Building In Şanlıurfa**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi, 2016.
- Demirtaş, Y., Esgin, İ., **Bir Kentsel Yenileme Deneyimi**, Tasarım Dergisi, Cilt 1, Sayı: 2, Sayfa: 155-162,
http://www.spo.org.tr/resimler/ekler/47d0ad31c4c4906_ek.pdf, 2.11.2018.
- Dinç, Y., Sargın, S., **Kültür Mirasının Korunmasına Yönelik Mekânsal Bir Değerlendirme: Eski (Geleneksel) Antakya Evlerinin Fonksiyonel Değişimi**, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Dergisi, Cilt:12, Sayı:13, Sayfa: 477- 506, 2017.
- Erdönmez, E., **Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplumsal İlişkileri Yapılandırmadaki Rolü, Büyükdere - Levent - Maslak Aksı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2005.
- Gedik, G., **Tarihi Çevrelerin Sürdürülebilir Yeniden Canlandırılmasında Kullanıcı Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Bursa Hanlar Bölgesi Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, 2015.
- Hasol, D., **Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü**, YEM Yayınları, İstanbul, 2010.

- Hazar, D., **Kentsel Planlama ve Tasarım Süreçlerinde Kentsel Kuşak Alanları: İstanbul ve Barselona Kentleri Karşılaştırmalı Değerlendirmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2012.
- Işıkkaya D., **Kentsel Çöküntü Bölgelerinin Örgütlenmesi ve Yeniden Kullanımı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2008.
- Karakurt, D., **Floransa ve İstanbul'da Sokak Cepheleri ve Mekanlarının Karşılaştırmalı Analizi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2010.
- Kaya, Ş., S., **1994 Yılı Dünya Miras Kararı Öncesi ve Sonrasında Safranbolu Yerleşmesi, Kentsel ve Mimari Dönüşümü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2002.
- Kılınç, G., **Roma Dönemi Floransa Kenti ve Günümüze Gelen İzleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2010.
- Kıraç, A.B., **Türkiye'deki Tarihi Sanayi Yapılarının Günümüz Koşullarına Göre Yeniden Değerlendirilmeleri Konusunda Bir Yöntem Araştırması**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2001.
- Kiper, P., **Küreselleşme Sürecinde Kentlerin Tarihsel-Kültürel Değerlerinin Korunması -Türkiye-Bodrum Örneği**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2004.
- Kuloğlu, N., **Konuttaki İşlevsel Değişimin Tarihi Çevrelerin Korunmasında Oluşturduğu Güçlükler ve Çözüm Örnekleri: Ortahisar Örnek Çalışması**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1994.
- Küçük, A., H., **Kentsel Dönüşüm Boyutları Barselona'da Raval Bölgesi Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, 2014.

- Mıngıroğlu, İ., **Türkiye’de Yapı Ürünü ve Çevre İlişmesine Yönelik Zorunlulukların Değerlendirilmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2015.
- Önal, Z., Y., **Bir Kentsel Dönüşüm Modeli Olarak Alansal Temizleme: Barselona Ciutat Vella Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2018.
- Özğüven, S., **Tarih Kültür Varlıkları Eski Yapıların Korunması, Yeniden Kullanımı ve Turizm Açısından Önemi Özgün Bir Örnek: Soğukçeşme Sokağı ve Evleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1994.
- Pekol, B., **İstanbul’da Yeni İşlevlerle Kullanılan Tarihi Yapıların Üslup Sorunsalı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, 2010.
- Rıfaioğlu, M. N., **Antakya Eski Kent Dokusunda Gazipaşa Sokağının Mekansal Analizi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, 2003.
- Taşçioğlu, S., **Kent Kimliği Açısından Tarihi Çevre Koruma ve Yenileme Çalışmalarının Değerlendirilmesinde Bir Model Önerisi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, 2018.
- Ulukavak, K., **Safranbolu Korumada 40 Yıl 40 Söyleşi** (1. Baskı), Safranbolu Kültür ve Turizm Vakfı Yayınları, Karabük, 2015.
- Uyar, A., **Marka Şehir Kavramı ve Türkiye ile Dünyadaki Marka Şehir Çalışmaları Üzerine Bir Araştırma**, Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, Cilt:1, Sayı:3, Sayfa:467-479, 2018.
- Yastı, Nalan, (2011). **Hatay Kültür Envanteri** (Cilt 1). Yastı, N., Çelik, Ö., Kılınç, F., Kara, D., Tunçer, A., Arslan, A... Kutlu, İ., ‘*Konut-Dükkan-Ticaret-Resmi Yapılar*’, Sistem Ofset, Ankara, 2011.

Wehdorn, M., **Viyana'daki Gazometre Binalarının Yeniden Kullanımı**, (Çeviren: Tağmat, T. S.), Mimarlık Dergisi, Sayı: 308, Sayfa: 49- 51. <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/557/8364.pdf>, 2.10.2018.

<http://www.cemilbelder.com/safranboluda-birvarmis-biryokmus> Erişim Tarihi: 14.07.2019.

https://archnet.org/sites/5133/media_contents/38668 Erişim Tarihi: 20.09.2019

https://archnet.org/media_contents/38670 Erişim Tarihi: 20.09.2019

<https://www.gadarchitecture.com/tr/esma-sultan-> Erişim Tarihi: 14.07.2019

<https://www.degisti.com/index.php/archives/6325> Erişim Tarihi: 14.07.2019

<http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/557/8364.pdf> Erişim Tarihi: 15.07.2019

<http://kot0.com/endustri-yapilarinin-donusumu-viyana-gazometreleri/#jp-carousel-1576> Erişim Tarihi: 16.07.2019

<http://kot0.com/endustri-yapilarinin-donusumu-viyana-gazometreleri/#jp-carousel-1578> Erişim Tarihi: 16.07.2019

<http://kot0.com/endustri-yapilarinin-donusumu-viyana-gazometreleri/#jp-carousel-1755> Erişim Tarihi: 16.07.2019

<https://yolkure.com/floransa-gezi-rehberi/> Erişim Tarihi: 14.06.2019

<http://kot0.com/aracsiz-kentler-barselona-sokaklari-yayalara-geri-verecek-bir-planlamanin-esiginde/> Erişim Tarihi: 14.06.2019

<https://www.travelingturks.com/avrupa/ispanya/barselona/gezilecek-yerler-barselona/katalonya-meydani/> Erişim Tarihi: 14.06.2019

EKLER

Ek- 1: Antakya Tarihi Çevresine Yönelik Anket Soruları

Yaş:

Eğitim Durumu:

Cinsiyet:

ANKET SORULARI

1. Antakya evlerinin kafe-restoran olarak değerlendirilmesinden memnun musunuz?
Evet Hayır
2. Bölgedeki kafe-restoran gibi mekanlarda vakit geçirmekten memnun musunuz?
Evet Hayır
3. Bölgedeki yoğunluktan memnun musunuz?
Evet Hayır
4. Bölgedeki değişim kentin tanınırlığını arttırdı mı?
Evet Hayır
5. Bölgede altyapı eksikliği görüyor musunuz?
Evet Hayır
6. Bölgedeki değişimle tarihi çevre daha bakımlı ve temiz hale geldi mi?
Evet Hayır
7. Çevrenizdeki değişimin size herhangi bir ekonomik- sosyal katkısı var mı?
Evet Hayır
8. Bölgedeki faaliyetlerin gelişmesini destekliyor musunuz?
Evet Hayır
9. Bölgedeki değişim sizce çevrenin özgün kimliğini bozdu mu?
Evet Hayır

10. Bölgede gürültü ve kirlilik gibi sorunlar var mı?
Evet Hayır
11. Bölgedeki değişim doğal ve kültürel çevreyi olumlu etkiledi mi?
Evet Hayır
12. Tarihi çevrede vakit geçirmek size keyif veriyor mu?
Evet Hayır
13. Bölgedeki tarihi çevrede yapılan sokak iyileştirme faaliyetlerini başarılı buluyor musunuz?
Evet Hayır
14. Bölgedeki değişimle artan turist ziyareti bölgeyi olumlu yönde etkiledi mi?
Evet Hayır
15. Bölgedeki değişimle artan turist ziyareti kenti olumlu yönde etkiledi mi?
Evet Hayır
16. Bölgede işlevlendirilen mekanları fonksiyonel buluyor musunuz?
Evet Hayır
17. Bölgede yaşayan halk değişen çevreye sizce uyum sağlamış mı?
Evet Hayır
18. Bölgede yeşil alan ya da meydan gibi rekreasyon alanı eksikliği sizce var mı?
Evet Hayır
19. Bölgedeki değişimin kent kimliğini olumlu yönde etkilediğini düşünüyor musunuz?
Evet Hayır
20. Bölgedeki değişimi kültürel mirasımızı korumak ve topluma tanıtmak adına başarılı buluyor musunuz?
Evet Hayır

21. Otopark alanı olmayan tarihi çevrede park problemi yaşıyor musunuz?

Evet

Hayır

22. Bölgede ulaşım problemi yaşıyor musunuz?

Evet

Hayır

23. Bölgeyi bakımlı ve temiz buluyor musunuz?

Evet

Hayır

Ek- 2: Konak Restoran'a Yönelik Anket Soruları

Yaş:

Eğitim Durumu:

Cinsiyet:

ANKET SORULARI

1. Konak Restoranın yeniden işlevlendirilip restoran olarak kullanımından memnun musunuz?

Evet

Hayır

2. Konak Restoranın planından memnun musunuz?

Evet

Hayır

3. Restoranda avlu-seki- iç mekan- yarı açık mekan alanlarından hangi bölümü tercih ediyorsunuz?

Avlu

Seki

İç Mekan

Yarı Açık Mekan

4. Yapının konumunu iyi buluyor musunuz?

Evet

Hayır

5. Restorana ulaşımında park problemi yaşıyor musunuz?

Evet

Hayır

6. Konak Restoran çevresinden memnun musunuz?

Evet

Hayır

7. Restoranın girişini nasıl buluyorsunuz?

Çok iyi

İyi

Orta

Kötü

Çok kötü

8. Restoranın tuvalet mekanını nasıl buluyorsunuz?

Çok iyi

İyi

Orta

Kötü

Çok kötü

9. Restorandaki yarı açık oturma alanını nasıl buluyorsunuz?

Çok iyi

İyi

Orta

Kötü

Çok kötü

10. Restorandaki kapalı oturma alanını nasıl buluyorsunuz?

Çok iyi

İyi

Orta

Kötü

Çok kötü

11. Restorandaki seki alanını nasıl buluyorsunuz?

Çok iyi

İyi

Orta

Kötü

Çok kötü

12. Eski bir konut yapısının restoran yapısına dönüşümünü nasıl buluyorsunuz?

Çok iyi

İyi

Orta

Kötü

Çok kötü

13. Yeniden işlevlendirilip restorana dönüştürülen yapının çevreye etkisini olumlu buluyor musunuz?

Evet

Hayır

14. Restoranı plan olarak fonksiyonel buluyor musunuz?

Evet

Hayır

15. Yapıdaki malzeme kullanımını nasıl buluyorsunuz?

Çok iyi

İyi

Orta

Kötü

Çok kötü

16. Yapıdaki sirkülasyon alanlarını yeterli buluyor musunuz?

Evet

Hayır

17. Yapının iki katlı bir yapı olmasını ister miydiniz?

Evet

Hayır

18. Restoran bölgedeki insan yoğunluğunu çok değiştiriyor mu?

Evet

Hayır

19. Yapının restorasyon uygulamasını nitelikli buluyor musunuz?

Evet

Hayır

20. Restorandaki mekanlardan tasarım olarak en çok hangi alanı beğeniyorsunuz?

Avlu

Seki

İç Mekan

Yarı Açık Mekan

21. Tarihi bir yapının restorana dönüşümünü görmek sizde yapılarda koruma bilinci uyandırıyor mu?

Evet

Hayır

ÖZGEÇMİŞ

13 Ağustos 1992 tarihi, Hatay ili Defne ilçesi doğumluyum. İlkokul ve liseyi yine aynı ilçede tamamladım. Lisans eğitimimi Çukurova Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünde okudum. Bu bölümden 2015 yılında mezun olduktan sonra, özel bir şirkette çalışmaya başladım. 2017 yılında Beykent Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladım. Yabancı dilim İngilizcedir.

Sevgi NURLU